

© TERÜLET ÉS NÉPESSÉG ©

A halvaszületések, koraszületések és csecsemőhalandóság statisztikájának egységesítése.¹⁾

Unification des statistiques de la mortalité prénatale, néonatale et du premier âge.

Résumé. Il y a longtemps déjà que dans la science statistique on éprouve le besoin que la notion et la statistique de la mortalité soient établies suivant des principes aussi uniformes que possible dans tous les pays. Si nous cherchons dans une comparaison internationale, des données relatives à la vitalité des nouveau-nés, autrement dit, si nous cherchons à établir le rapport des mort-nés au chiffre total des nouveau-nés, nous verrons se glisser des fautes dans nos calculs pour avoir compté au nombre des mort-nés d'assez nombreux nourrissons appartenant en réalité au groupe des nés-vivants. Les calculs établis sur une base fautive ont pour résultat que les Etats qui font figurer un certain nombre de nés-vivants parmi les mort-nés, escomptent une partie considérable de leur mortalité néonatale dans la statistique des mort-nés. Il en résulte que leur statistique de mortalité prénatale paraît moins avantageuse qu'elle ne l'est dans la réalité, et que leur mortalité néonatale a l'air d'être beaucoup moins faible qu'elle ne l'est effectivement. Etant donné qu'on fait usage, le plus souvent, de ce dernier nombre proportionnel dans les comparaisons internationales, les Etats qui font figurer tous les nés-vivants conformément à la réalité parmi les nés-vivants, occuperont dans ces comparaisons internationales une place moins favorable que les Etats qui permettent de transposer une partie des nés-vivants au groupe des mort-nés. Afin qu'en supprimant ces anomalies, on puisse juger avec une sûreté absolue des conditions hygiéniques des différents pays de même que les données relatives au mouvement de leur population, il serait nécessaire: 1° De définir d'une façon uniforme dans tous les pays les naissances qui devront être considérées comme vivantes et celles qu'on devra regarder comme mortes; 2° De fixer d'une façon uniforme dans tous les pays l'âge au-dessous duquel le fœtus ne devra point être déclaré; 3° De faire figurer à titre de nés-vivants aux tableaux statisti-

ques tous les enfants qui, dans certains pays sont considérés comme mort-nés, parce qu'ils sont décédés avant d'avoir été déclarés à l'officier de l'état-civil. Il nous paraît utile que les nourrissons décédés à l'âge de moins d'un an fussent spécifiés dans les différents pays selon les sous-groupes suivants: Enfants de moins d'un jour, de 1 à 6 jours, de 7 à 30 jours, de 1 à 2 mois, de 3 à 5 mois, de 6 à 8 mois et de 9 à 11 mois. De cette façon on serait mis à même de spécifier la mortalité des nourrissons du premier jour, de la première semaine, du premier mois et de tous les groupes de trois mois suivants.

A statisztika már régen érzi szükségét annak, hogy a halvaszületés fogalmának megállapítása és a halvaszületések statisztikai számbavétele minden országban lehetőleg egységes elvek szerint történjék. Nemzetközi kiadványok most is közlik összehasonlító kimutatásban az élve- és halvaszülötteknek a népességhez való arányát, vagy a halvaszületéseknek az összes születésekhez való arányát, továbbá az egy éven alul elhalt csecsemőknek az élveszülöttekhez való viszonyítását. De csak e kérdésekkel szakszerűen foglalkozók tudják azt, hogy ezek az adatok nem hasonlíthatók össze teljes biztonsággal, mert az egyes országokban nem egyforma a halvaszületések fogalmi meghatározása és ennél fogva azok statisztikai számbavétele sem. Még jobban rontja az összehasonlíthatóságot az a körülmény, hogy egyes országokban az ottani fogalmi meghatározás szerint élveszületett gyermekeket is halvaszülötteknek könyvelik el abban az esetben, ha azok a bejelentés megtételéig elhalnak. Ott, ahol a bejelentés megtételére nagyobb határidő van engedve (pl. Angliában 42 nap), ez a körülmény az élve- és halvaszülötteknek a számát igen lényegesen befolyásolhatja és emellett a véletlen esélyeitől teszi függővé a statisztikai számok kialakulását. Ott, ahol a bejelentési határidő kisebb, mint pl. Svájcban, Franciaországban, vagy Hollandiában, a hibaforrás kisebb ugyan, de az a lehetőség, hogy az élveszülöttek egy része de facto mégis a halvaszülöttek közé kerül, föltétlenül rontja az adatok összehasonlíthatóságát.

¹ A Genfben 1925. évi augusztus hóban tartott I. gyermekvédelmi kongresszuson beadott javaslat. — Proposition présentée au Ier Congrès international de l'Enfant, tenu à Genève en août 1925.

Az, hogy egyes csecsemők, akik néhány napos, vagy éppen csak néhány óras korban halnak el, a statisztikai rovatokban az élve-, vagy halvaszülöttek között mutattatnak-e ki, sokak előtt első pillanatra igen jelentéktelen dolognak látszhatik, mert hiszen kétségtelen, hogy az ilyen kis halottaknak ide vagy oda számítása a népmozgalom főeredményét, a természetes szaporodási számot egyáltalában nem befolyásolja. A természetes szaporodás megállapítása céljából ugyanis a halottak számát az elveszületések számából vonjuk le, amikor is a halvaszületéseket teljesen figyelmen kívül hagyjuk. Ha már most egy ilyen rövid idő alatt elhalt csecsemő az elveszületések között szerepel, akkor a halottak között is számba van véve s így a két (plus—minus) adat egymást kiegyenlíti. Ha pedig ugyanaz a csecsemő halvaszülöttnak tekintetik, akkor amúgy sem szerepel sem az elveszülöttek, sem a halottak soraiban, a szaporodás végeredménye tehát ugyanaz marad.

Másképp áll azonban a dolog az elveszületéseknek és a halálozásoknak a népességhez való viszonyításánál, azonkívül a csecsemőhalandóság megállapításánál, amelyek szintén nemzetközi összehasonlítások tárgyát képezik. Ezeknek az arányszámoknak alakulására, különösen a legutóbbira elég jelentékeny befolyást gyakorolhat az, hogy a valóságban elveszületett, de rövid időn belül elhalt gyermekek elveszülötteknek vagy halvaszülötteknek vétetnek-e? Egy példával óhajtom megvilágítani ezt: Egy negyvenezer lakosú városban valamely évben születik 1000 gyermek élve, 40 gyermek halva, a halálozások száma 500, ezek közül 1 éven aluli korban halt el 100. Természetes szaporodás ennek folytán 500 lélek. Az egyes népmozgalmi jelenségek szokásos módon kiszámított arányszámait eszerint a következők:

Élveszülöttek aránya ezer lélekre	25·0
Halottak " " "	12·5
Szaporodás " " "	12·5
Halvaszülöttek " " "	1·0
Halvaszülöttek aránya száz összes születésre .	3·9
Csecsemőhalottak aránya 100 elveszülötthe . .	10·0

Most tegyük föl, hogy a 40 halvaszülött csecsemő közül 15 van olyan, aki élve született ugyan, de a bejelentés megtörténte előtt halt el s így a halvaszülöttek között van számbavéve. Ha ezeket elveszülötteknek minősítjük, a föntebbi abszolút-számok a következőképp módosulnak: Az elveszülöttek száma lesz 1015, a halottaké 515, a halvaszülötteké 25 és a csecsemőhalottaké 115. A fentebb kiszámított arányszámok pedig így alakulnak:

Élveszülöttek aránya ezer lélekre	25·4
Halottak " " "	12·9
Szaporodás " " "	12·5
Halvaszülöttek " " "	0·6
Halvaszületések aránya száz összes születésre	2·4
Csecsemőhalottak aránya száz elveszülötthe .	11·3

Láthatjuk tehát, hogy az összes arányszámok közül csak a természetes szaporodás arányszáma marad változatlan. Legnagyobb a változás a halvaszülöttek arányainál és elég jelentékeny még a csecsemőhalandóságnál is. Az általános elveszületési és halálozási arányszámot a halvaszülötteknek ez az áttétele már kevésbé befolyásolja, a nemzetközi összehasonlításnál azonban mégsem lehet közömbös az, hogy valamely országnak elveszületési és halálozási arányszáma a valóságban fél ezrelékkal kisebb vagy nagyobb-e a kimutatottnál.

Ha nemzetközi összehasonlításban azt vizsgáljuk, hogy mely államoknak szülöttei életképesebbek, vagyis, hogy a halvaszülöttek aránya milyen nagy az összes szülöttek között, vizsgálódásunk eredményét nagyon megronthatja az, ha a halvaszülöttek között nagy számmal vannak olyanok kimutatva, akiket tulajdonképpen elveszülötteknek kellett volna tekinteni. A halvaszülötteknek kedvezőtlenül nagy arányszáma tekintetében éppen azok az államok vezetnek (Franciaország, Belgium, Hollandia és Olaszország), amelyek megengedik azt, hogy az elveszületett, de a bejelentés előtt meghalt gyermekek ne elveszülötteknek, hanem halvaszülötteknek jelentessenek be. Ezeknek az államoknak egy része (pl. Hollandia és Belgium) kimutatja ugyan, hogy a halvaszülöttek gyanánt számbavettek közül hányan voltak életben a születés pillanatában, ezeket azonban mégsem teszi át az elveszületésekhez, amiáltal úgy a halvaszületések arányát, mint a csecsemőhalandóságot tévesen mutatja ki. Hollandiában pl. 1921-ben 189.546 elveszületés van kimutatva és ezenfelül 7352 halvaszületés. Ez utóbbiak közül azonban csak 5355 a tulajdonképeni halvaszülött, ezzel szemben 1997 elveszülött a bejelentés előtt elhalt, kiknek a túlnyomó része az első napon halt el. A halvaszülöttek aránya az összes születések közül Hollandia kimutatása szerint 3·78‰, holott az helyesen számítva csak 2·72‰. Viszont a csecsemőhalandóságnál a tévedés ellenkező irányú, mert Hollandia 1921. évben 7·62‰-os csecsemőhalandóságot mutat ki, holott az a valóságban 8·57‰. A helytelen számítás tehát azt eredményezi, hogy azok az államok, amelyek az elveszülöttek egy részét halvaszülötteknek mutatják ki, a csecsemőhalandó-

ság egy tekintélyes részét a halvaszületések statisztikájánál escomptálják és így halvaszületési statisztikájukat kedvezőtlenebb, csecsemőhalandóságukat pedig kedvezőbb színben tüntetik fel a valóságnál. Minthogy pedig az utóbbi arányszámot nemzetközi összehasonlításokban sokkal sűrűbben használják, azok az államok, amelyek az élveszületteket mind a valósághoz híven élveszületteknek mutatják ki, ezekben a nemzetközi összehasonlításokban hátrányos helyzetbe kerülnek azokkal az államokkal szemben, amelyeknél megengedett dolog az élveszülettek egy részének a halvaszülettek rovatába való áttolása. Hogy egy példával éljek: Magyarországon 1921-ben a csecsemőhalandóság 19·7% volt, Hollandiában pedig 7·62, a különbség eszerint 12·08, ami Hollandia javára 158·5%-ot jelent. Ha azonban Hollandiára nézve a helyes és egyedül összehasonlítható számot, 8·57%-ot állítjuk be, a különbség 11·13-ra, vagyis 129·9-re csökken. Kétségtelen, hogy így is óriási különbség van a két ország csecsemőhalandósága között, de a valóságnak megfelelő számítási mód mégis bizonyos enyhébb megítélést jelent Magyarországra nézve.

Hogy ezek az anomáliák kiküszöböltesenek és hogy az egyes országok népmozgalmi és közegészségügyi viszonyainak teljesen helyes megítélése lehetővé váljék, szükséges volna 1. minden országban egyöntetűen megállapítani azt, hogy milyen születés tekintésék élve- és milyen halvaszületésnek, 2. minden országban egységesen állapíttassék meg az, hogy milyen korban alul maradó méhmagzatot nem kell egyáltalán bejelenteni, végül 3. olyan országokban, ahol az anyakönyvvezetés szempontjából a bejelentés előtt elhalt gyermekeket halvaszületteknek minősítik, a statisztikában ezeket minden vonatkozásban mint élveszületteket számba venni.

Ami a magzatok korát illeti a bejelentési kötelezettség tekintetében, erre nézve is igen különböző szabályok irányadók az egyes országokban. A határ 180 nap és 7 hónap (210 nap) között ingadozik, amelyen alul a bejelentés nem kötelező. Ennek a megállapításnak különbözősége is befolyásolja a statisztika összehasonlíthatóságát, mert hiszen ott, ahol ez a korhatár alacsony, jóval több magzat kerül a halvaszülettek közé, mint ott, ahol a korhatár magas. Szerintem a Magyarországon érvényben levő határ: 7 hónap lenne a leghelyesebben nemzetközileg is megállapítandó.

A művelt államok egy része statisztikájában nemcsak az egy éven alul elhalt gyermekeket mutatja ki egy számban, hanem azokat további kisebb korcsoportok szerint is részletezi. De ezek a korcsoportok is nagyon különbözők az egyes országokban s így nemzetközileg nehéz az összehasonlítás. Pedig ennek is nagy fontossága van, mert arra, hogy az egyes országokban hányadik hónapban halnak el a csecsemők kisebb vagy nagyobb arányban, a csecsemők táplálási viszonyainak nagy befolyása lehet, azonkívül ezek az adatok a gyermekek különböző életképességére is világot vethetnek, amennyiben pontosak és összehasonlíthatók. A mostani adatok pl. abban a tekintetben egyáltalán nem hasonlíthatók össze, hogy az egyes országokban mennyi az egy napot sem élt csecsemőknek az aránya. Mert ott, ahol meg van engedve, hogy az anyakönyvi bejelentés előtt meghalt csecsemők halvaszületteknek jegyeztessenek be, a csecsemőhalandóság korszerinti további részletezésénél az ilyen egy napon aluli korban meghalt csecsemők nagy része kimarad a statisztikából.

Mindezeknél fogva a fentebbieken kívül kívánatos lenne az is, hogy az egy éven alul elhalt csecsemők az egyes országok statisztikáiban legalább is a következő kisebb korcsoportok szerint részleteztessenek: egy napon aluli, 1—6 napos, 7—30 napos, 1—2 hónapos, 3—5 hónapos, 6—8 hónapos és 9—11 hónapos. Ilyen módon ki lehetne mutatni az első nap, az első hét, az első hónap, továbbá minden negyedév csecsemőhalandóságát.

Az elmondottak szorosán vett statisztikai kérdések, amelyekben való döntésre a gyermekkongresszus nem lehet hivatott, de mint-hogy ennek a kérdésnek helyes megoldása a gyermekvédelmi intézkedések kérdésébe is mélyen belenyúlik, szükségesnek vélném, ha a gyermekkongresszus az elmondottakat figyelembe véve, határozatot hozna oly irányban, hogy kéressék fel a Nemzetközi Statisztikai Intézet, a nemzetközi statisztikának ez a hivatott szerve, arra, hogy az egyes nemzetek kormányainál lépéseket tegyen a halvaszületések és a csecsemőhalandóság statisztikájának egységesítése tárgyában. A mostani időpont éppen alkalmas lenne erre, minthogy a Nemzetközi Statisztikai Intézet kétévénként tartani szokott ülését a folyó év szeptember végén tartja meg Rómában.

Kovács Alajos.

Munkaviszályok a magyarországi szénbányákban az 1923. és 1924. évben.

Conflits de travail dans les mines de charbon de Hongrie en 1923 et en 1924.

Résumé. Les données relatives aux dimensions des grèves ayant eu lieu dans les charbonnages de la Hongrie actuelle montrent, pour les sept années passées depuis la fin de la guerre mondiale, une ligne ascendante.

Pendant la guerre, la cessation du travail était interdite. Depuis la révolution, la demande intense, qui, en raison du morcellement du pays, ne put être, de la production intérieure, satisfaite qu'au prix des plus grands efforts, eut un effet modérateur sur les conflits de travail. C'est que l'accroissement du travail amena de meilleurs salaires, et la situation des mineurs ne s'aggrava que par suite de la dépréciation de la couronne.

Depuis la fin de la guerre, à peu d'exceptions près, les conflits de travail n'eurent pour cause que les grèves. Des lock-outs n'eurent lieu que deux fois, dans trois établissements. (Voir les tableaux 1 et 3.)

Par nos questionnaires statistiques actuels relatifs aux conflits de travail, nous pouvons rendre compte, de questions sociales de détails très importantes: mesure de la solidarité ouvrière, durée des grèves, intensité relative de celles-ci, pertes de temps de travail et de salaires, causes de conflits, résultats obtenus par la cessation du travail, négociations de conciliation, troubles de l'ordre public. Dans le cas où nous réussirions à faire réaliser la réforme de la statistique de grèves, nous espérons que, sur la base des questionnaires complétés figurant au projet de travail de l'Office de statistique approuvé par l'Assemblée Nationale, nous pourrions rendre compte de plus intéressants faits sociaux encore.

A mai Magyarország szénbányáiban előfordult sztrájkok külső terjedelmére vonatkozó adatok a világháború befejeződése óta eltelt hét évben emelkedő vonalat adnak.

A háború alatt tilos volt a munkabeszüntetés, a forradalmak lezajlása után pedig bányáinkra nagy feladatok hármlottak: az elszakított hegyvidék széntermelésének pótlását, a hatványozottan jelentkező kereslet kielégítését csak fokozott munkával tudták elvégezni. A fokozottabb munka a bányászok teljesítményének jobb értékelésére vezetett.

Mindezek eredményezték aztán azt, hogy a háború befejeződése után szénbányáinkban eleinte csak kevés munkaviszály volt s számuk csak lassan gyarapodott.

A bányavállalatokban csupán 1924-ben, és csak két ízben volt *kizárás*. A munkaviszályt bér, vagy hatalmi kérdések miatt a két eset kivételével a munkások kezdeményezték. Eszerint a munkaviszályok külső terjedelmére vonatkozó adatok a háború befejeződésétől kezdve egészen 1923-ig (bezárólag) teljesen, 1924-ben pedig legnagyobb részben megegyeznek a sztrájkok külső terjedelmére vonatkozó adatokkal. Ez adatokat az I. sz. táblában szemléltetjük, az összehasonlítás kedvéért a világháborút megelőző egyik békés esztendő (1912) eredményeivel együtt.

Látható, hogy a sztrájkok száma a legutóbbi két esztendőben is tovább növekedett. Különösen intenzív volt emelkedése 1924-ben, mikor is több mint kétszer annyi sztrájk volt mint 1923-ban, háromszor annyi, mint 1922-ben, tizenegyszer annyi, mint 1919-ben. Szembetűnik, hogy az évről évre megállapítható emelkedés 1923-ban nem olyan intenzív, mint a megelőző években és mint 1924-ben. Az 1923. évi kedvező viszonyokat ezen év előnyös közgazdasági helyzetével magyarázhatjuk, de a még ugyanez év őszén megindult nagy tőzsdei bessz és később (1924-ben) az ú. n. szanálási válság a gazdasági helyzetet a legkülönbözőbb iparágakban ismét annyira súlyosbította, hogy emiatt 1924-ben a munkaviszályok száma is újabb gyarapodásnak indult. A sztrájkok számában mutatkozó növekedéshez hasonlóképen mutatkozik ez a sztrájkok által érintett telepek számának növekedésében is, 1923-ban itt is stagnálás, sőt némi javulás mutatkozott. A sztrájkoknak a fegyverletételt követő években történt elharapódzása évről évre folytonosnak mutatkozik a sztrájkoló munkások számának gyarapodásában. Itt is igen magas az 1924. évi emelkedés, míg 1923-ban e tekintetben is csak csekély gyarapodás mutatkozik az előző évhez képest.

A munkaviszályok másik csoportja a *kizárásoké*, úgy nálunk, mint külföldön, mindig kisebb jelentőségű volt, mint a sztrájkoké. A

I. A magyarországi szénbányákban előfordult sztrájkok. — *Les grèves dans les mines de charbon Hongrie.*

Év — Année	A sztrájkok száma Nombre des grèves	A telepek száma Nombre des établissements	A sztrájkok kitörése előtt alkalmazott munkások száma Nombre des ouvriers employés avant la grève									mindössze Total général	
			f é r f i a k — h o m m e s							nők — femmes			
			hévérék mineurs qua- lififiés	szállítók transporteurs	takarítók ouvriers ramas- seurs des déchets	könnyebb külszíni munkát végzők, napszamosok és egyéb munkások personnes faisant, au-dessus du sol, des travaux légers, journaliers et autres ouvriers	együtt ensemble		számszerint en nombre	%	számszerint en nombre		%
							számszerint en nombre	%					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1912	3	3	311	143	100	157	711	98.1	14	1.9	725		
1919	6	12	3.558	891	320	3.222	7.991	96.5	289	3.5	8.280		
1920	7	15	5.811	1.831	576	8.179	16.397	96.3	622	3.7	17.019		
1921	11	22	5.926	2.117	452	9.072	17.567	96.1	706	3.9	18.273		
1922	23	35	20.246	1.168	251	2.666	24.331	97.1	734	2.9	25.065		
1923	29	30	8.426	4.026	917	15.374	28.743	97.9	610	2.1	29.353		
1924	67	103	19.771	9.586	3.165	25.780	58.302	97.7	1.393	2.3	59.695		

II. A magyarországi szénbányákban előfordult kizárások az 1924. évben.

Lock-outs dans les mines de charbon de Hongrie en 1924.

Megnevezés Désignation	F é r f i a k — H o m m e s						Nők — Femmes			Az alkalmazottak %-ában — En % des em- ployés
	hévérék — mineurs qua- lififiés	szállítók — transporteurs	takarítók — ouvriers ra- masseurs des déchets	napszamosok és egyéb munkások journaliers et autres ouvriers	e g y ü t t		számszerint en nombres	%	mindössze — total général	
					számszerint en nombres	% en %				
A kizárások elrende- lése előtt alkalmazott munkások száma Nombre des ouvriers employés avant les lock-outs	242	209	10	61	522	99.6	2	0.4	524	—
A kizárt munkások száma Nombre des ouvriers exclus	30	8	—	408	446	99.5	2	0.5	448	85.5

szénbányáinkban kitört munkaviszályok között is csak kevés számú kizárás fordul elő, úgy-hogy a végső statisztikai arányszámok nagy-ságán hozzászámításuk keveset változtat. A hazai szénbányákban előfordult kizárásokra vonatkozó adatokat a II. táblázatban kö-zöljük, megjegyezve, hogy az 1912—1923 években a szénbányákban kizárás nem for-dult elő, az 1924. évi adatok pedig 2 esetre, s összesen 3 telepre kiterjedő kizárásra vonat-koznak.

A kizárások száma 1924-ben, a munka-viszályok tekintetében legmozgalmasabb év-ben is a sztrájkokhoz viszonyítva azoknak csak 3.0%-a.

A hazai szénbányákban előfordult munka-viszályokra vonatkozó egyéb statisztikailag számbavehető jelenséget illetőleg igen fontos

szociális részletkérdésekről: a munkások összetartásának mértékéről, a sztrájkok idő-tartamáról, viszonylagos intenzitásokról. a munkaidő és munkabérvésztéséről, a viszály-kodás okairól, a munkabeszüntetés fegyveré-vel elért eredményekről, az egyezkedési tár-gyalásokról és az előfordult rendzavarásokról tudunk még beszámolni mai munkaviszály-statisztikai kérdőíveink alapján is. A jövőben azonban remélhetőleg még ennél is több ér-dekes társadalmi és szociális mozzanat fog szerepelni a sztrájkstatisztikai beszámolóknak, ha a sztrájkstatisztika reformját végre sikerül keresztülvinnünk a statisztikai hivatalnak a nemzetgyűlés által jóváhagyott munkatervében szereplő kibővített kérdőívek alapján.

Az összetartástekintetében rendelkezésünkre álló legújabb adatok (I. a III. táblázatot) is újból

III. A magyarországi bányászsztrájkokban résztvett munkások száma az 1912—1924. években.

Nombre des ouvriers ayant participé aux grèves des mineurs de charbon de Hongrie de 1912 à 1924.

Év — Année	F é r f i a k — H o m m e s					Nők — Femmes		Mindössze Total général	Az alkalmazottak %-ában En % des employés	
	hévérék mineurs qualifiés	szállítók transporteurs	takarítók ouvriers ramasseurs des déchets	könnyebb külszíni munkát végzők, nap-szamosok és egyéb munkások personnes faisant dehors des travaux légers	együtt — ensemble		számszerint en nombre			%- en %
					számszerint en nombre	%- en %				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A) A saját elhatározásukból sztrájkolók. — Ouvriers ayant participé volontairement aux grèves.										
1912	293	135	99	26	553	99.5	3	0.5	556	76.6
1919	3.393	838	156	2.496	6.883	97.2	197	2.8	7.080	85.5
1920	4.443	1.259	379	4.147	10.228	97.4	273	2.6	10.501	61.7
1921	5.310	1.876	418	6.376	13.980	97.5	363	2.5	14.343	78.5
1922	17.821	724	199	895	19.639	97.4	518	2.6	20.157	80.4
1923	7.389	2.882	676	9.714	20.661	98.7	274	1.3	20.935	71.3
1924	18.328	8.855	2.565	15.673	45.421	98.4	748	1.6	46.169	77.3
B) A kénytelenségből nem dolgozók. ¹ — Chômeurs involontaires.										
1923	23	—	—	268	291	100.0	—	0.0	291	1.0
1924	167	36	222	477	902	98.0	18	2.0	920	1.5
¹ 1919-ben, 1922-ben nem volt kénytelenségből nem dolgozó. En 1919 et 1922 il n'y avait pas de chômeurs involontaires.										

bizonyítják azt, hogy a bányászsztrájkok valamennyiében és így a szénbányászsztrájkokban is sokkal nagyobb a munkások együttérzése, mint az ipari sztrájkokban. A bányászok, akik a föld mélyében a legnehezebb emberi munkák egyikét végzik, a közös életveszély miatt sokkal inkább egymásra vannak utalva, mint a gyárakban a föld felszínén, egymástól függetlenebb, egyéb ipari munkások. Az egymás eljárásától, munkájától való nagyobb arányú függés, a hévérek, a vájolók és szállítók összedolgozásának feltétlen szükségessége stb. is hozzájárul életveszélyes munkájukban szükséges összetartás kialakulásához. Ilyenképpen nem csodálhatjuk, hogy a szénbányákban kitörő sztrájkokban a munkásoknak mindenkor legalább $\frac{3}{4}$ -ed része, sőt többször $\frac{4}{5}$ része vesz részt. Hazánkban az ipari sztrájkokban a sztrájkolók tudvalevőleg rendszerint az alkalmazottak felét sem érik el s közöttük is még mindig igen tekintélyes a kénytelenségből nem dolgozók aránya.

Magyarországon az 1923. évi szénbányászsztrájkokban 71.3% volt a sztrájkolók aránya. 1924-ben pedig hasonlóképpen igen magas: 77.3% (III. tábl.). Az alkalmazottak nem sztrájkoló csekély töredéke is rokonszenvez a bányászsztrájkokban a sztrájkolókkal, amennyiben tudvalevőleg ezek ilyenkor tárnák karbantartásához feltétlenül szükséges munkák ellátásával, esetleges szabotázs megakadályo-

zásával, felvigyázással stb. vannak elfoglalva. Ezzel szemben az ipari sztrájkokban a nem sztrájkolók rendszerint tovább dolgoznak. Az iparban sokkal könnyebb az üzem részleges fenntartása s az nincs oly módon a munkások egy vagy más számához kötve, mint a bányákban. A kénytelenségből nem dolgozók igen csekély arányát illetőleg érdemes megjegyezni, hogy az a legutolsó két évben nem érte el az alkalmazottaknak 2 százalékát, az 1919—22. évi sztrájkokban pedig egyetlen egy kénytelenségből nem dolgozó munkás sem volt.

A hazai szénbányákban 1923-ban előforduló sztrájkok együttes időtartama $90\frac{1}{2}$, 1924-ben pedig $787\frac{1}{2}$ nap volt. Mindkét évben hosszabb az együttes tartam, mint 1919/21-ben (25—63), de csupán 1924-ben több mint 1922-ben (243 nap). Átlag esett egy sztrájkra 1923-ban 3.12, 1924-ben pedig 11.75 szünetelési nap. Eszerint a fegyverletétel óta a munkaviszályok tekintetében legmozgalmasabb évben, 1924-ben voltak a sztrájkok a szénbányákban a leghosszabb lefolyásúak.

Az elveszett munkanapok száma tekintetében (I. a IV. táblázat) is a minden tekintetben maximumot jelentő 1924. év vezet 856.930 munkanappal, ez a veszteség 165%-kal több az 1922. évi veszteségnél. Az 1923. évi kisebb ennél, csupán 62.492. Az ezen adatokból kiszámítható munkabérveszteség 1924-ben 2,254.148 aranykorona volt.

IV. A magyarországi szénbányákban előfordult munkaviszályok átlagos munkanap- és munkabérvesztése az 1912—1924. években.

Pertes moyennes en journées de travail et en salaires pendant les conflits de travail ayant en lieu dans les mines de charbon de Hongrie de 1912 à 1924.

Év — Année	Az elveszett munkanapok száma — Nombre des journées de travail perdues	Bérvesztés aranykoronában — Pertes en salaires, en couronnes-or	Egy munkaviszályra — Proportion moyenne pour un conflit de travail		Egy nem dolgozóra — Proportion pour un chômeur	
			esett	átlag	esett	átlag
			elveszett munkanap	bérvesztés aranykoronában	elveszett munkanap	bérvesztés aranykoronában
			journées de travail perdues	peries en salaires, en cour.-or	journées de travail perdues	peries en salaires, en cour.-or
A) A sztrájkokban — Pendant les grèves						
1912	3.882	13.323	1.294	4.441	6.9	23.9
1919	87.833	374.700	14.639	62.450	12.4	52.9
1920	12.398	14.602	1.771	2.086	1.1	1.4
1921	38.346	29.656	3.486	2.696	2.6	2.0
1922	323.288	347.461	14.056	15.107	16.0	17.2
1923	62.492	29.841	2.155	1.029	2.9	1.4
1924	856.930	2,254.148	12.790	33.644	18.2	47.9
B) A kizárásokban — Pendant les lock-outs						
1924	989	842	494	421	2.2	1.9

Az infláció következtében a papírkoronákban kifejezett bérvesztések egyáltalában nem adnak statisztikailag használható képet a bérvesztések hullámzásáról. Ezért ezeket az adatokat aranykoronára számítottuk át, bár az aranykorona vásárlóereje is ingadozó volt.

A legutóbbi évek szénbányászsztrájkjaiban megállapított relatív intenzitási számoknak az egykori békés évek hasonló eredményeihez való viszonya is azt igazolja, hogy a veszített háború után a standard of life kényserű leszállítása miatt a munka hozadéka a bányákban is csak tört része a világháborút megelőző idők ugyanezen szakmabeli munkabéreinek. Ennélfogva sztrájk esetén az egy sztrájkolóra eső aranykoronában kifejezett egy napi munkabérvesztés is kisebb, mint a világháborút megelőzőleg. 1924-ben egy sztrájkolóra munkanaponként 2.63 aranykorona bérvesztés esett, míg 1912-ben 3.38. Szerepe van a reálmunkabérvesztés kialakulásában annak a körülménynek is, hogy a munkásság a legutóbbi években már iparkodott a békebeli aranykoronában kifejezett munkabérnek mind nagyobb hányadát visszaszerezni s ezért a munkabérvesztése is meglátszik a munka jobb értékelésén. 1924-ben az egy sztrájkolóra eső, munkanaponként kiszámított aranykoronákban kifejezett munkabérvesztés ma-

gasabb is, mint a megelőző években (1922 és 1923-ban 0.48 és 1.07 aranykorona).

A megélhetés megnehezülése miatt 1924-ben a munkabérrel való elégedetlenség volt a viszályok legfontosabb oka. Az 1924. évi szénbányászsztrájkokban a munkabérrel való elégedetlenség a sztrájkok 92.6%-ában (1923-ban 90.6%-ában) szerepelt a sztrájkok okául. A követelések statisztikája a legutóbbi két évben ugyanis a következő képet mutatja:

V. A magyarországi szénbányász-sztrájkok oka 1923-ban és 1924-ben.

Les causes des grèves des mineurs de charbon en Hongrie en 1923 et 1924.

A sztrájkok okai <i>Les causes de grèves</i>	En 1923-ban		En 1924-ben	
	A sztrájkolók absz. száma, akik hangoztatták — Nombre absolu des grévistes ayant soulevé des prétentions	A sztrájkolók %-ában — En % des grévistes	Sztrájkolók absz. száma, akik hangoztatták — Nombre absolu des grévistes ayant soulevé des prétentions	A sztrájkolók %-ában — En % des grévistes
A munkabérrel való elégedetlenség — <i>Mécontentement à cause des salaires</i>	19.225	90.6	43.614	92.6
Munkaidővel való elégedetlenség — <i>Mécontentement à cause du temps de travail</i>	—	—	2.136	4.5
Naturáliakkal való elégedetlenség — <i>Mécontentement à cause des rétributions en nature</i>	3.519	16.6	4.019	8.5
Szolidaritás — <i>Solidarité</i>	—	—	4.510	9.6
Hatalmikövetelések — <i>Prétentions de domination</i>	2.397	11.3	2.380	5.0
Egyéb követelések — <i>Autres prétentions</i>	—	—	8.069	17.1

A természetbeni járandóságokra, a naturáliákra vonatkozó követelések 1923-ban négy ízben és 667 munkás részéről a kedvezményes élelmiszerjegyek kiszolgáltatásának beszüntetése miatt támasztottak. A munkásság ugyanis még a háborús idők óta annyira hozzászokott a jegyrendszerhez, hogy nehezen tudott hozzászokni a kivételes állapot megszűnéséhez s a jegyrendszernek a legutóbbi években történt megszűnése ellen számos panaszt emelt. 1924-ben a naturáliákra vonatkozó ilyen panaszok már nem hangoztattak, csak a természetbeni ellátás ki nem utalása, mennyisége, minősége, a ruhasegély elmaradása stb. panaszoltattak fel.

Más üzemek sztrájkolóival való kartársi szolidaritásból, velük való együttérzésből, ügyükkel való rokonszenvezésből, sőt követeléseik súlyának fokozása céljából különösen a bányászsztrájkok tekintetében legmozgalmasabb 1924-ik évben látunk sok munkaviszályt.

Az egyéb követelés között megemlítendő, hogy 1924-ben 3 sztrájkban a társpénztárak országosítását követelték a sztrájkolók. Egy ízben sztrájkoltak az egyházi adó kivetése miatt is.

A munkások veszteségeivel szemben a munkaadók veszteségeit a régi rendszerű kérdőívek alapján nem tudjuk kimutatni. Az ország közgazdaságának okozott kár nagyságára azonban már többféleképpen is tudunk következtetni. Az ország gazdasági konszolidációja terén e nagyfontosságú szükségletet kielégítő, nagy gazdasági jelentőségű termelési ág, a szénbányászat, 1919-től 1923-ig folytontartó, évről évre mutatkozó örvendetes haladást mutatott. 1924-ben azonban kissé megroppant az eddig folytontartó fejlődés görbéje. Ekkor mutatkozott a fegyverletétel óta első ízben egy olyan esztendő, amelyben kevesebb szenet termeltek Csonka-Magyarországon, mint az előző évben. És itt tudjuk a szénbányászat fejlődéstörténetébe bekapcsolni a sztrájkokat. Láttuk fentebb, hogy az 1924-ik esztendő feltűnően mozgalmas volt a munkaviszályok tekintetében, láttuk, hogy nagy emelkedést jelent az előző évekhez képest úgy a sztrájkok, mint a sztrájkolók száma tekintetében. Nyilvánvaló, hogy az 1924. évi csökkent széntermelést a munkaviszályok ugyanezen évben történt újbóli nagyarányú felszínrejutásával kell részben összefüggésbe hoznunk. Bár a csökkenést nemcsak a munkabeszüntetések okozták, mert 1924-ben a termelt szén értékesítése a növe-

kedő verseny és a megcsappant kereslet miatt bizonyos nehézségekbe ütközött. A mai Magyarország eddigi széntermelésére vonatkozólag ugyanis a következő adatok állanak rendelkezésünkre:

VI. Széntermelés a magyarországi bányákban az 1919—1924. években.

Production du charbon dans les mines de charbon de Hongrie de 1919 à 1924.

Év Année	A termelt — Production			Növekedés v csökkenés (—) % Accroissement ou diminution (—) %
	fekete de houille	barna de lignite	összes totale	
	szén mennyisége ezer tonnákban quantité en quintaux métriques			
1919	142	3.760	3.902	—
1920	168	4.688	4.856	24.4
1921	427	5.693	6.120	26.0
1922	935	6.191	7.126	16.4
1923	851	6.858	7.709	8.2
1924	816	6.353	7.169	— 7.0

Látható, hogy 1923-ig a széntermelés az egyre gyarapodó munkaviszályok dacára is évről évre folyton gyarapszik. 1924-ben mutatkozik első ízben visszaesés az előző évvel szemben.

A hazai szénbányákban a legutóbbi két évben előfordult sztrájkok a sikeresség szempontjából rendszerint a részleges sikerű, olykor a teljesen sikertelen, sztrájkok arányát mutatják a legmagasabbnak. A kettő együtt 1923-ban és 1924-ben úgy a sztrájkok, mint a sztrájkolók száma tekintetében 80—90%-os arányt mutat.

A sztrájkok folyamán előfordult egyezkedési tárgyalásokra és rendzavarásokra vonatkozólag a VIII. táblázatban foglalt adatok állanak rendelkezésre. Megemlítendő, hogy 1924-ben a kereskedelmi miniszter megbízásából a sztrájkolók 43.8%-ával folytak egyezkedési tárgyalások.

VII. A magyarországi szénbányász-sztrájkok eredményei 1923-ban és 1924-ben.

Résultats des grèves des mineurs de charbon de Hongrie en 1923 et 1924

A sikeresség foka Degré du résultat	E n 1 9 2 3 - b a n					E n 1 9 2 4 - b e n				
	Sztrájkok Grèves		Sztrájkolók Grevistes		Alkalmazottak % ban - En % des empl.	Sztrájkok Grèves		Sztrájkolók Grevistes		Alkalmazottak % ban - En % des empl.
	abszolút sz. en nombres absolus	%-ában en %	abszolút sz. en nombres absolus	%-ában en %		abszolút sz. en nombres absolus	%-ában en %	abszolút sz. en nombres absolus	%-ában en %	
Teljes sikerű Succès complet . . .	3	10.3	2.253	10.8	7.7	11	16.4	4.565	9.9	7.6
Sikertelen Sans succès . . .	16	55.2	14.430	68.9	49.2	27	40.3	8.777	19.0	14.7
Részleges sikerű Succès partial . . .	10	34.5	4.252	20.3	14.5	29	43.3	32.827	71.1	55.0
Összesen Au total . . .	29	100.0	20.935	100.0	71.4	67	100.0	46.169	100.0	77.3

VIII. A magyarországi szénbányászsztrájkokban előfordult egyezkedési tárgyalások 1923–24-ben.

Négociations d'accommodement ayant eu lieu dans les grèves des mineurs de charbon de Hongrie en 1923 et 1924.

Megnevezés Désignation	E n 1 9 2 3-b a n					E n 1 9 2 4-b e n				
	Sztrájkok Grèves		Sztrájkolók Grévistes		Alkalmazottak % -ában — En % -ában des em- ployés	Sztrájkok Grèves		Sztrájkolók Grévistes		Alkalmazottak % -ában — En % -ában des em- ployés
	absz. sz. — en nombres absolus	%-ában en %	absz. sz. — en nombres absolus	%-ában en %		absz. sz. — en nombres absolus	%-ában en %	absz. sz. — en nombres absolus	%-ában en %	
Nem volt egyezkedés Il n'y a pas eu de né- gociations d'accom- modement	13	44.8	18.329	87.5	62.4	32	47.8	11.801	25.6	19.8
A felek közt — Entre les parties	7	24.1	1.277	6.1	4.3	23	34.3	18.398	39.8	30.8
A ker. min. megbizá- sából — Au nom du ministre du commerce	1	3.4	158	0.7	0.5	7	10.4	20.210	43.8	33.8
Bányahatóság és más hatóság előtt — De- vant les autorités mi- nières	8	27.6	1.816	8.7	6.2	9	13.4	5.082	11.0	8.5
Szakszervezet közve- títésével — Par l'in- termédiaire du syn- dicat professionnel	4	13.8	482	2.3	1.6	12	17.9	14.019	30.4	23.5
Rendzavarás előfor- dult-e? Perturba- tions de l'ordre public	2	6.9	*14	0.06	0.04	4	5.9	*) 29	0.06	0.04

*) Csak a rendzavarásban résztvett munkások száma, míg a többi rovatban az illető sztrájkokban résztvett munkások száma. — Seulement le nombre des ouvriers ayant participé aux perturbations de l'ordre public, tandis que dans les autres colonnes indiquent le nombre des ouvriers ayant participé aux grèves.

Saile Tivadar dr.

Munkásbevándorlás Franciaországba.

Immigration des travailleurs en France.

A francia központi állami munkaközvetítő hivatal 1924. évi jelentéséből a minket is érdeklő alábbi adatok érdemelnek itt felemlítést.

Az általános gazdasági helyzet Franciaországban oly kedvező volt, hogy számos foglalkozási ágban erős munkáshiány jelentkezett. Ez magyarázza, hogy részint a Service de main d'oeuvre Étranger (a külföldiek bevándorlását és elhelyezését irányító és ellenőrző hivatal) részint a kerületi, vármegyei és városi községi hat. munkaközvetítők útján 382.725 külföldi munkás kapott elhelyezést és pedig 104.112 a háború nyomán elpusztított vidékek újjáépítése körül. Azok közt a bevándorlók közt, kikről részletes statisztikai felvétel volt készíthető, első helyen az olaszok, utánuk a lengyelek s belgák állanak. Ugyanezen bevándorlók közül 74.000 az állandó munkáshiánnyal küzdő mezőgazdaságban, a többiek különböző ipari foglalkozásokban (bányászat, vas-, mély- és magasépítkezési, fémkohászat és fémfeldolgozó stb. iparban) nyertek foglalkozást. Legtöbb a mezőgazdaságban és az építőiparban.

A 382.725 külföldi munkás közül a hatósági munkaközvetítők helyeztek el 79.000 embert. Ezeknek foglalkozások szerinti részletezéséről a jelentés nem

tud számot adni. A hatósági munkaközvetítők 1924. évi tevékenysége az előző évvel szemben egyébként általában jelentős haladást mutat. Elhelyeztek ugyanis bel- és külföldi munkást összesen 1,512.103-at, vagyis kereken 51.000-el többet, mint az előző évben és pedig kereken 770.000-et állandó és 278.000-et kiegészítő (egy hetet meg nem haladó tartamú) munkára.

Az elhelyezettek közt legnagyobb számban voltak a dock- (hajó be- és kirakodó) munkások (560.000), továbbá az ételmezési iparban és kereskedelemben alkalmazottak (257.000), napszámosok (156.000), mezőgazdasági munkások (127.000), háztartási alkalmazottak (102.000, főleg nők), mély- és magasépítőmunkások (82.000), fémkohászati és fémipari munkások (61.000), keresk. alkalmazottak (35.000), bőrgyári és bőrfeldolgozó munkások (26.000), személyes szolgálati iparokban alkalmazottak (pl. borbély) 24.000.

A hatósági munkaközvetítők hatásköre az összes foglalkozási ágakra még az úgynevezett szabad foglalkozásokra is kiterjed. Ez utóbbi foglalkozási ágban (mérnököket, rajzolokat, artistákat stb.) 4684-et helyeztek el.

Az elhelyezett iparos-és kereskedőtanoncok száma kereken 9000, a hadirokkantaké 21.523 volt.

Munkanélküliség Magyarországon az 1925. év július és augusztus havában.

Chômage en Hongrie en juillet et en août 1925.

Résumé. D'après les relevés des organisations représentant les intérêts ouvriers, le nombre de chômeurs, qui était en juillet 33.036 et 28.217 en août, diminuait constamment, de sorte que, au cours de ces deux mois d'été, la situation s'est presque tout à fait améliorée au marché du travail. La mesure de la diminution du nombre des chômeurs était, par rapport au mois précédent, de 6·2% en juillet et de 14·6% en août. Cette amélioration, commencée en mars dernier, de la tendance a eu pour effet, outre la diminution transitoire, se produisant ordinairement en été, du nombre des chômeurs, d'abaisser le niveau du chômage

au-dessous de celui de l'été de 1924. Notamment, à la fin d'août dernier, il y avait en Hongrie 12% de moins de chômeurs qu'en août 1924.

A két nyári hónap (1925 július és augusztus) a munkapiac várt javulását csaknem teljes mértékben meghozta, amennyiben a munkásérdekviseletek által kimutatott munkanélküliek száma összesen júliusban 33.036, augusztusban 28.217 — hónapról hónapra tovább csökkent. A csökkenés mértéke (mindig az előző hónappal szemben) júliusban 6·2%, augusztusban már 14·6%

I. A magyarországi szociáldemokrata szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek száma foglalkozás szerint 1924 augusztus és 1925 július—augusztus havában.

Répartition par professions du nombre des chômeurs enregistrés par les syndicats professionnels socialistes-démocrates de la Hongrie au mois d'août 1924 et aux mois de juillet—août 1925.

F o g l a l k o z á s P r o f e s s i o n	1924		1 9 2 5		1 9 2 5		1 9 2 5		
	aug.—août		július — juillet		augusztus—août		augusztus—août		
	Összesen Au total	Férfi Hommi.	Nő Femni.	Összesen Au total	Férfi Hommi.	Nő Femni.	Összesen Au total	Férfi Hommi.	Nő Femni.
Aranyműves — Orfèvres	57	67	14	81	98	4	102		
Borbély — Coiffeurs	14	16	3	19	15	2	17		
Bőrmunkás — Ouvriers en cuir	152	42	77	119	23	29	52		
Bőröndös — Maletiers	37	88	6	94	58	4	62		
Cipész — Cordonniers	823	1.044	129	1.173	952	182	1.134		
Élelmezési munkás — Ouvriers d'alimentation	567	478	44	522	415	14	429		
Építő — Ouvriers de construction	6.692	8.147	—	8.147	6.389	—	6.389		
Famunkás — Ouvriers en bois	2.150	2.819	46	2.865	2.722	60	2.782		
Fényképész — Photographes	4	7	2	9	7	2	9		
Grafikus — Ouvriers polygraphiques	110	30	19	49	24	23	47		
Húsipari munkás — Ouvr. de l'ind. de la viande	1.170	850	—	850	740	—	740		
Kalapos — Chapeliers	49	63	21	84	53	19	72		
Keresk. alkalmazottak — Emp. commerciaux	138	283	23	306	250	20	270		
Könyvkötő — Relieurs	524	161	272	433	165	232	397		
Magántisztviselő — Employés privés	672	663	543	1.206	628	486	1.114		
Mintakészítő — Fabricants de modèles	105	118	—	118	117	—	117		
Nyomdász — Imprimeurs	919	298	236	534	445	135	580		
Pénzügyintézeteki tisztv. — Empl. d. établ. financ.	3.642	2.762	1.274	4.036	2.210	1.019	3.229		
Pénzügyint. segédm. — Ouvr. aux. d. établis. fin.	310	156	—	156	108	—	108		
Segédmunkás — Ouvriers auxiliaires	241	127	1	128	59	2	61		
Szabó — Tailleurs	231	127	60	187	234	68	302		
Szállítási munkás — Ouvriers de transport	56	185	—	185	162	—	162		
Szállodai éttermimunk. — Person. d. hôt., d. rest.	690	612	76	688	521	76	597		
Szobrász — Sculpteurs	145	114	—	114	126	—	126		
Textilmunkás — Ouvr. de l'ind. textile	16	4	13	17	6	11	17		
Üveges — Verriers	53	102	2	104	59	—	59		
Vasmunkás — Ouvriers en fer	8.971	9.508	49	9.557	7.918	16	7.934		
Vegyész — Chimistes	263	185	46	231	172	53	225		
Zenész — Musiciens	—	25	4	29	23	4	27		
Összesen — Au total	28.801	29.081	2.960	32.041	24.699	2.461	27.160		
Ebből Budapest — Dont Budapest	17.459	—	—	20.201	—	—	17.501		

volt. A március óta tartó javuló irányzat azt eredményezte, hogy a nyáron már nemcsak az időszerű átmeneti enyhülés következett be, hanem a munkanélküliség színvonala az 1924. évi nyári színvonal alá is süllyedt. 1925 augusztus végén ugyanis 12·0%-kal kevesebb munkanélkülről volt tudomásunk, mint 1924 augusztus havában. A normális állapotok eléréséhez azonban még mindig tartós javulásra van szükség, mert a válság dagadó hulláma a múlt év nyarán már erősen mutatkozott. A munkanélküliség hullámzását különben az évi átlaghoz viszonyított jelzőszámok élénken megvilágítják. Ha az 1924 július 1-től 1925 június 30-ig terjedő 12 hónap átlagát, (34.550 munkanélküli egyént) 100-zal egyenlősítjük, akkor a következő jelzőszámokat kapjuk:

1924 július	87	1925 január	111
augusztus	87	február	111
szeptember	85	március	111
október	94	április	109
november	96	május	102
december	101	június	102
		július	96
		augusztus	82

A munkanélküliek megoszlását foglalkozások szerint vizsgálva, azt látjuk, hogy a szociáldemokrata szakszervezetek által nyilvántartott munkanélküliek közül az építőipari munkások száma júliustól augusztusig 8.147-ről 6.389-re (21·8%-kal), a vasmunkások száma 9.557-ről 7.934-re (17·0%-kal), a pénzügyi tisztviselők száma 4.036-ról 3.229-re (20·0%-kal) fogyott. A fontosabb foglalkozások közül a munka nélkül maradt cipészek, famunkások és magántisztviselők száma nem igen változott, viszont a nyomdászoké 534-ről 580-ra emelkedett.

A keresztényszocialista szakszervezetek kimutatása szerint a július és augusztusi adatok lényeges eltolódást nem mutatnak, de mint örvendetes jelenség megemlítenéd, hogy a munkanélküli éttermi alkalmazottak száma, mely 1924 augusztus havában még 2.496 volt, augusztus haváig 292-re szállt alá.

A munkanélküliek összes számából (28.217) 1925 augusztus havában 18.558 (65·8%) esett Budapestre. A székesfővárosi munkanélküliek száma az utolsó hónapban 2.638-cal

II. A keresztényszocialista szakszervezetek országos szövetsége által kimutatott munkanélküliek száma foglalkozás szerint Budapesten 1924 augusztus és 1925 július—augusztus havában.

Nombre et répartition par professions des chômeurs à Budapest, enregistrés par l'Association nationale des syndicats professionnels socialistes-chrétiens au mois d'août 1924 et aux mois de juillet—août 1925.

F o g l a l k o z á s P r o f e s s i o n	1924	1 9 2 5					
	aug—août	július — juillet			augusztus — août		
	Összesen Au total	Férfi Homn.	Nő Femm.	Összesen Au total	Férfi Homn.	Nő Femm.	Összesen Au total
Cipészek és bőrmunkások — <i>Cordonniers et ouvriers en cuir</i>	20	15	2	17	11	4	15
Egészségügyi alkalmazottak — <i>Employés d'hygiène</i>	70	35	70	105	35	79	114
Élelmezési munkások — <i>Ouvriers d'alimentation</i>	12	7	1	8	28	—	28
Építőmunkások — <i>Ouvriers de construction</i>	9	61	—	61	29	—	29
Éttermi alkalmazottak — <i>Employés des restaurants</i>	2 496	236	6	242	290	2	292
Famunkások — <i>Ouvriers en bois</i>	16	23	2	25	23	1	24
Festőmunkások — <i>Peintres en bâtiment</i>	—	2	—	2	—	—	—
Húsipari munkások — <i>Ouvriers de l'industrie de la viande</i>	41	29	—	29	30	—	30
Kereskedelmi alkalmazottak — <i>Employés commerciaux</i>	67	46	6	52	45	7	52
Könyvkötőmunkások — <i>Relieurs</i>	16	12	40	52	14	44	58
Magántisztviselők — <i>Employés privés</i>	49	100	65	165	104	69	173
Molnárak és malommunkások — <i>Meuniers et ouvriers de minoterie</i>	4	2	—	2	4	—	4
Segédmunkások — <i>Ouvriers auxiliaires</i>	—	19	—	19	12	—	12
Szabómunkások — <i>Tailleurs</i>	47	22	9	31	21	12	33
Textilmunkások — <i>Ouvriers textiles</i>	3	2	1	3	1	—	1
Vas- és fémmunkások — <i>Ouvriers de sidérurgie et métallurgie</i>	408	182	—	182	192	—	192
Összesen — Total	3.258	793	202	995	839	218	1.057

(12·4%-kal) csökkent, a javulás tehát Budapesten valamivel kisebb arányú volt, mint a vidéken.

A munkanélküliek közt az egész országban 25.532 férfi (90·5 %) és 2.679 nő (9·5 %) volt nyilvántartva. A két nem aránya az előző hónappal szemben változatlan maradt.

Az állami munkaközvetítő hivatal a munkapiac helyzetére vonatkozólag a következő jellemző adatokat közli. A hatósági munkaközvetítők 1925 augusztus havában 6.460 munka-

helyet és 12.181 munkakeresőt tartottak nyilván. Száz munkahelyre augusztus hóban 188 (július hóban 212) munkakereső esett. A munkapiac javulását tehát a munkaközvetítési adatok is igazolják. Megemlítendő végül, hogy a magyar munkaadók központjába tömörült vállalatok augusztus hóban 152.781 munkást foglalkoztattak, 1142-vel, 0·8 %-kal többet, mint az előző hónapban.

Kovács Norbert dr.

A szeszesitalok fogyasztása.

Consommation des boissons alcooliques.

Résumé. Ni pour la mesure de la consommation des boissons alcooliques, ni pour l'effet de celles-ci, nous ne disposons de statistiques documents suffisants. C'est surtout le manque des relèvements embrassant, sur la base d'observations individuelles, la grandeur et les conséquences de la consommation des boissons alcooliques qui se fait sentir. Même en ce qui concerne les statistiques de détails se fondant sur des données recueillies dans des écoles, des hôpitaux et des prisons dans des conditions particulièrement propres à l'observation par individus, les données de ces statistiques ont très peu de valeur, car, d'une part, les intéressés étaient trop gênés pour faire une déclaration sincère, et d'autre part, il est à peine possible de contrôler s'ils ont dit la vérité. Les données du relevé ci-joint établi par le Bureau International contre l'alcoolisme à Lausanne, montrent la part qui revenait, de la consommation totale relevée d'après la production et le mouvement du commerce extérieur des différents pays, d'une part à chaque habitant, et de l'autre, en moyenne, à chacun des hommes âgés de plus de 15 ans, qui doivent être pris en premier lieu en considération pour la consommation des boissons alcooliques. Etablies au moyen de calculs plus ou moins globaux, ces moyennes peu exactes ne permettent guère de conclure à des faits stables statistiques.

Az alkoholizmus kérdése széles néprétegeket érintő probléma. Megismeréséhez, jelentőségének helyes mérlegeléséhez azért nélkülözhetetlenek a tömegjelenségeket összefogó s azoknak számszerűleg kimutatható törvényszerűségét megállapító statisztikai adatok.

Sajnos azonban, sem az alkoholfogyasztás mértékéről, sem pedig annak hatásáról kielégítő statisztikai anyaggal nem rendelkezünk.

Különösen érezhető az alkoholfogyasztás nagyságát és annak következményeit közvetlen összefüggésben kimutató egyéni statisztikai megfigyelések hiánya. Még azoknál a részletstatisztikáknál is, hol az egyéni adatgyűjtés különösen alkalmas körülmények között végrehajtható, — mint az iskolákban, kórházakban, börtönökben stb. végzett fölvételeknél, — a begyűjtött anyag megbízhatósága igen csekély, egyrészt az adatszolgáltató természetesen feszélyező momentumok miatt, másrészt pedig, mert a bevallás helyességének ellenőrzése alig lehetséges.

Az alkoholfogyasztás mértékét illetően csak az egyes országok fogyasztási területének egészére nézve vannak adataink. A közölt legújabb adatok az egyes országok termelése és külkereskedelmi forgalma alapján megállapított összefogyasztásból egyrészt az össznépeesség egy-egy tagjára, másrészt az alkoholfogyasztás szempontjából elsősorban figyelembe veendő 15 éven fölüli férfilakosság minden egyes tagjára eső átlagos fogyasztást mutatják. Az adatokat a Lausanne-ban székelő alkoholelles nemzetközi iroda a különböző államok statisztikai hivatalainak közlései alapján állította össze. E durva átlagok többé-kevésbé globális számítások eredményei s statisztikai törvényszerűségek bevezetésére nem igen nyújtanak módot. Az országos átlag ugyanis az ország különböző vidékeinek gyakran igen eltérő végleteit takarja, nem enged bepillantást az alkoholfogyasztók nem- és kor szerinti részletesebb megoszlására, nem mutatja azt, hogy mily foglalkozásoknál, mily társadalmi osztályokban fogyasztják nagyobb vagy kisebb mértékben a szeszesitalok különböző fajait, van-e kihatása a nevelésnek, vallásnak a fogyasztás csökkenésére, stb.

Az alkoholfogyasztás hatásának statisztikai megfigyelése céljából azért nagyrészt meg

kell elégednünk azzal, hogy az alkoholfogyasztást jelző országos átlagokat egyéb, ez adatoktól függetlenül begyűjtött országos eredményekkel kombináljuk. Ez a módszer azonban annál kevésbé alkalmas statisztikai törvényszerűségek megállapítására, minél nagyobb a párhuzamosan, vagy ellentétesen ható egyéb jelenségek száma és hatásfoka, melyek az alkoholizmussal kapcsolatban a megfigyelés alá vett jelenséggel összefüggnek, s e kapcsolat tiszta szemléletét zavarják. Így pl. bár

az orvosi tudomány kétséget kizárólag bebizonyította az alkoholfogyasztás és a tüdővész, vagy gyermekhalandóság közötti szoros összefüggést, ez összefüggés jelentőségének statisztikai igazolása és megmérése a rendelkezésünkre álló adatokból mégsem lehetséges, mivel a tüdővést, a gyermekhalandóságot oly sokoldalúan, intenzíven befolyásoló gazdasági, szociális, stb. hatások kombinációinknál ki nem kapcsolhatók.

Az Észak-Amerikai Egyesült-Államokban,

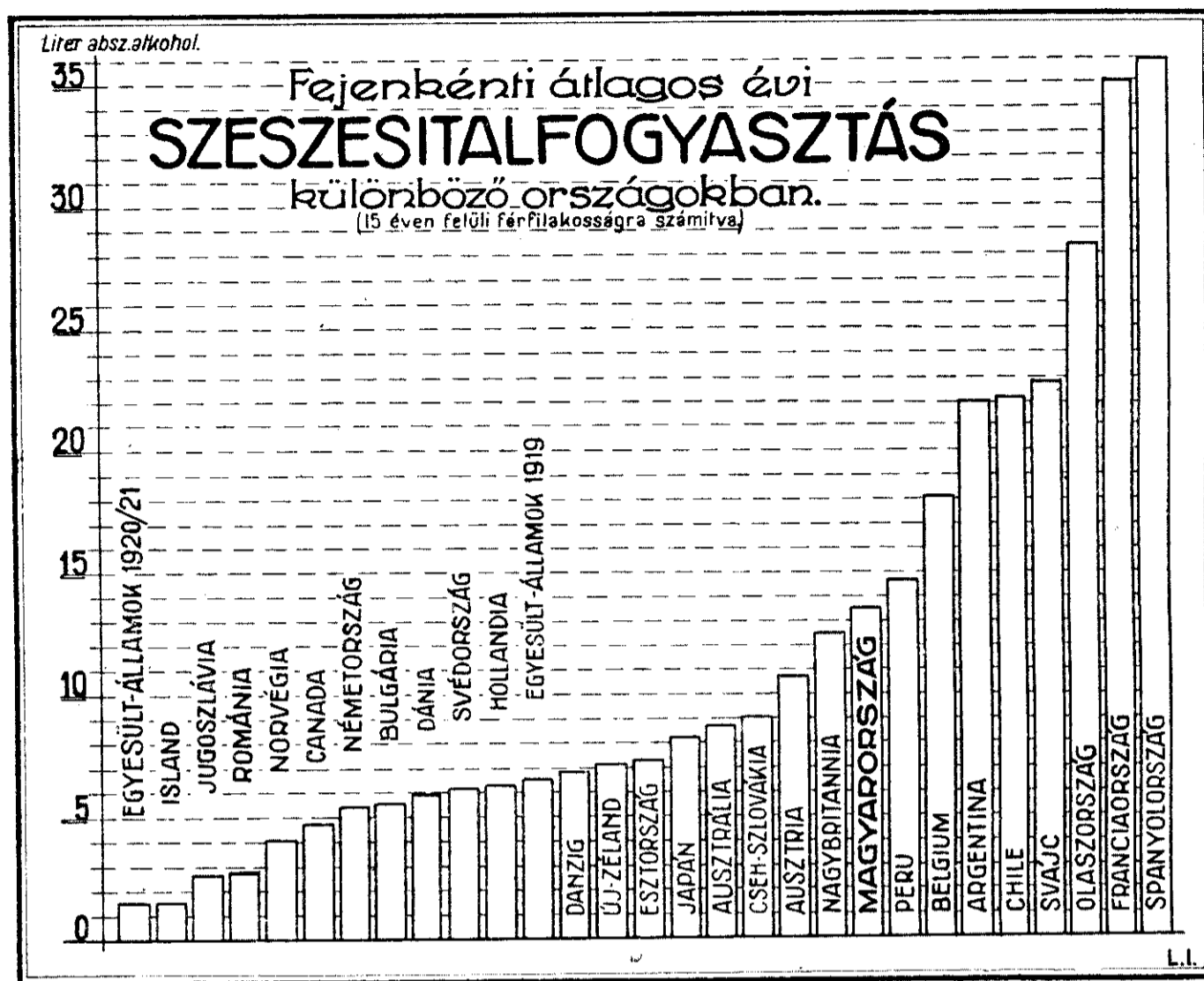
Fejenkénti átlagos évi szeszesitalfogyasztás különböző országokban.

Consommation moyenne annuelle par personnes des boissons alcooliques dans les différentes pays.

Ország — Pays	Fejenkénti fogyasztás literekben — <i>Consommation par personnes en litres</i>							
	összes lakosság alapján — <i>sur la base de la population totale</i>				15 éven felüli férflakosság alapján — <i>sur la base de la population mâle âgé de plus de 15 ans</i>			
	Pálinka 50° <i>Eau-de-vie</i>	Bor <i>Vin</i>	Sör <i>Bière</i>	Összes szeszesitalok absz. alkoholban kifejezve <i>Boissons alcooliques exprimées en alcool absolu</i>	Pálinka 50° <i>Eau-de-vie</i>	Bor <i>Vin</i>	Sör <i>Bière</i>	Összes szeszesitalok absz. alkoholban kifejezve <i>Boissons alcooliques exprimées en alcool absolu</i>
Belgium	2·27	7·30	160·60	8·93	4·57	14·70	322·80	18·07
Bulgária	1·17	15·40	2·70	2·54	2·50	33·29	4·80	5·48
Dánia	1·12	1·45	69·60	2·89	2·30	3·11	143·20	5·96
Danzig	4·73	2·22	24·00	3·41	9·40	4·40	47·90	6·80
Németország	2·49	3·21	48·70	2·66	4·86	6·45	97·60	5·34
Esztország	7·17	0·05	3·94	3·73	14·04	0·10	7·63	7·27
Finnország	0·32	0·01	—	—	0·64	0·03	—	—
Franciaország	4·64	¹⁾ 143·20	25·80	17·61	9·30	¹⁾ 286·00	52·00	35·00
Nagybritannia	2·17	1·52	81·30	6·17	4·33	3·02	161·96	12·41
Island	0·83	0·56	2·60	0·54	1·73	1·17	5·45	1·41
Olaszország	2·19	96·60	2·90	13·77	4·60	198·00	6·13	28·30
Jugoszlávia	0·32	7·00	5·00	1·22	0·67	14·80	10·50	2·58
Luxemburg	—	35·80	—	—	—	65·70	—	—
Hollandia	3·79	1·35	20·70	3·00	7·90	2·72	42·99	6·24
Norvégia	0·74	3·77	30·30	1·95	1·53	7·86	62·70	4·04
Ausztria	3·34	20·50	45·70	5·75	6·20	38·27	85·13	10·68
Románia	1·09	7·20	2·00	1·35	2·25	14·60	4·21	2·75
Svédország	4·24	0·62	31·20	3·03	8·33	1·21	61·30	6·14
Svájc	7·58	²⁾ 51·96	30·30	11·92	14·52	²⁾ 99·43	57·99	22·81
Spanyolország	5·93	85·29	1·50	15·83	13·27	191·30	3·27	35·96
Cseh-Szlovákia	4·56	3·18	47·80	3·52	9·09	6·34	95·40	9·02
Magyarország	1·37	30·36	5·99	4·46	4·13	91·32	18·08	13·47
Japán	0·09	³⁾ 0·16	1·80	3·92	0·19	³⁾ 0·34	3·80	8·12
Argentína	5·60	54·90	17·00	11·18	11·20	110·00	34·00	22·00
Chile	0·69	⁴⁾ 53·80	11·80	10·09	1·50	⁴⁾ 117·60	25·80	22·14
Canada	2·80	0·58	17·70	2·39	5·45	1·13	34·53	4·65
Peru	3·90	⁵⁾ 1·90	2·00	7·30	7·80	⁵⁾ 3·80	4·00	14·60
Egyesült-Államok ⁶⁾	{ 3·00	1·93	30·30	3·27	6·00	4·00	60·00	6·50
	{ 1·02	0·60	9·50	0·68	2·00	1·20	19·00	1·40
Ausztrália	1·87	6·91	54·90	4·31	3·87	13·61	108·3	8·58
Új-Zéland	2·60	0·74	50·10	3·65	5·18	1·41	96·1	7·10

¹⁾ és ²⁾ ezenkívül gyümölcsbor: ¹⁾ 34·40 l, illetve 69·0 l; — ¹⁾ et ²⁾ en outre cidre: ¹⁾ 34·40 l, resp. 69·0 l; ²⁾ 38·66 l, illetve 73·93 l; — 38·66 l, resp. 73·93 l; ³⁾ ezenkívül 18·86 l, illetve 39·08 l. Saké (rizsbor); — en outre 18·86 l, resp. 39·08 l. Saké (Vin de riz); ⁴⁾ ezenkívül 16·20 l, illetve 36·40 l. Chicha (kukoricából készült ital); — en outre 16·20 l, resp. 36·40 l. Chicha (boisson préparée de maïs); ⁵⁾ ezenkívül 50·0 l, illetve 100·0 l. Chicha. — en outre 50·0 l, resp. 100·0 l. Chicha.

⁶⁾ az első sor 1919. évi adat, a második sor 1920., 1921. évi adat. — *Ligne première donnée de 1919, deuxième ligne données de 1920 et de 1921.*

Consommation moyenne, annuelle par personnes des boissons alcooliques dans les "différents pays; (calculée pour la population mâle âgée de plus de 15 ans.)

hol a társadalmi élet rendkívül gyors üteme számos oly jelenség megfigyelésénél teszi szükségessé a statisztika módszereinek alkalmazását, amelyek nálunk ma még mondhatnók szabad szemmel könnyen áttekinthetők s hol ennek folytán a statisztikai tevékenység rendkívül fejlett, hatalmas statisztikai felkészültséget mozgósítottak az alkoholtilalom elrendelésére irányuló akció igazolása érdekében, s a tilalomnak 1920 január 16-án történt elfogadása óta nem szűnő agilitással gyűjtik és teszik közzé e tagadhatatlanul szigorú kény-

szertézkedést igazoló adatokat. Az a körülmény azonban, hogy a tilalommal az Egyesült-Államok hatalmas gazdasági föllendülésének egy újabb korszaka esik össze, melynek az alkoholtilalomtól független gazdaságpolitikai okai vannak, megnehezíti az alkoholtilalom javára írható aktív tételek számszerű elkönyvelését s a túlságosan optimista beállításokkal szemben óvatosságra int. Ez adatokat egyébként Szemlénk egy közelebbi számában ismertetni fogjuk.

(D)

MEZŐGAZDASÁG

Magyarország erdőterülete, tűzifatermelése és tűzifafogyasztása.

Superficie des forêts, production et consommation de bois de chauffage de la Hongrie.

Résumé. Par suite du traité de Trianon, la Hongrie a perdu plus de 85 p. 100 de nos forêts. Cette perte est d'autant plus grave que les forêts d'essences précieuses se trouvent justement sur les territoires détachés. Parmi les forêts qui nous sont restées il y a un grand nombre qui ont déjà été exploitées et beaucoup de forêts nouvellement plantées ne comptent presque pas au point de vue de la production. Quant aux bois qui sont encore exploitables, ils sont d'une étendue fort insignifiante. La perte de 97 p. 100, respectivement de 67 p. 100, de nos forêts de sapins et de chênes cause un grand manque de bois de construction et de bois d'œuvre dans le pays; la perte des forêts de hêtres et d'autres arbres à feuilles a donné lieu, surtout pendant les années qui précédaient et suivaient la conclusion de la paix, à une assez grande pénurie de bois de chauffage. Outre la perte des quatre cinquièmes de nos territoires boisés, ce fait s'explique encore par ce que, sur l'ancien territoire du pays, nos forêts rapportaient par arpent cadastral et par an, en moyenne générale, 1,3 m³ de bois, tandis que le rendement des forêts d'essences inférieures qui nous sont restées, n'est que de 0,8 m³ de bois par arpent cadastral. Contre les 10 millions de m³ (67,616.957 quintaux) de bois de chauffage qui étaient produits par ans avant la guerre sur l'ancien territoire, aujourd'hui le rapport de nos forêts ne s'élève qu'à 1 million de m³ de bois de chauffage. Tandis que dans les années de paix, la quantité de bois de chauffage qui revenait à 1000 habitants était de 535,7 m³, c'est-à-dire de 3608,7 quintaux, dans les années qui suivaient la guerre, la quantité de bois de chauffage qui revenait à 1000 habitants n'était que de 126,3 m³, soit de 768,8 quintaux.

C'est par l'importation qu'il faut suppléer au manque causé par l'insuffisance de la production. Comme il ressort de l'état publié plus bas, les quantités de bois dont nous avons besoin nous arrivent presque exclusivement des forêts des territoires détachés. Les frontières opposent à l'importation des difficultés assez considérables et exercent une influence défavorable sur les prix de bois. En 1924 nous n'avons point exporté de bois de chauffage tandis que

la valeur du bois de chauffage importé a été, cette année, de plus de 28 millions de couronnes-or (17,509.788 quintaux), le passif de notre bilan commercial est par conséquent dû, en partie, aux grandes dimensions de l'importation du bois de chauffage. Il peut être établi du tableau qui fait connaître le stock de bois de chauffage dont dispose la consommation, que, par suite des résultats défavorables de la production, il faudrait que l'importation du bois de chauffage en 1924, augmentât encore de plus de 30 p. 100, afin que la population fût si bien pourvue de bois de chauffage qu'elle l'a été dans les années de paix. Un tel accroissement de l'importation cependant n'est pas vraisemblable, parce que, d'une part, à cause du manque de bois, d'autre part, grâce à la formation favorable des prix du charbon, le chauffage à la houille semble à présent plus économique et voilà pourquoi la population du territoire qui nous est resté adopte progressivement le chauffage à la houille.

Magyarország régi területén a legutolsó békeévben az erdők területe 12,859.901 k. hold volt. A trianoni békeszerződés következtében ebből 10.828.366 kat. hold erdőterület, tehát összes erdőségeinknek mintegy 85 %-a elveszett.

Veszteségünk nemcsak azért súlyos, mert az erdőknek s így a faállománynak több mint $\frac{4}{5}$ -e az ország határain túl került, hanem mert különösen Erdéllyel, Felvidékkel és az északkeleti Kárpátokkal épp a vágatókorú, értékes faállományú, azok az erdők jutottak idegen kézre, amelyek az ország tűzifa-, épület- és műfaszükségleteinek teljes mértékű kielégítésén felül a kivitelre is nagyon jelentékeny mennyiségű faanyagot szolgáltatottak. A megmaradt és fatermelés szempontjából már sokkal silányabbnak mondható erdők, amelyeknek kiterjedése az 1922. évi adatok szerint mindössze 2.075.776 kat. hold, nagyrészen mezőgazdasági birtokok közé beékelte kisebb erdőbirtokokból állanak, amelyek közül aránylag sok a már kihasznált erdő és elég sok az utóbbi években betelepített fiatalos erdő is. ¹⁾ Ezek

¹⁾ Beerdősített 1919-ben 10.849 kat. hold, 1920-ban 12.138 kat. hold, 1921-ben 21.039 kat. hold és 1922-ben 21.475 kat. hold terület.

pedig sem tűzifa-, sem haszonfatermelés szempontjából komolyan nem jöhetnek számításba. A többi, még használható erdőségeink oly csekély kiterjedésűek, hogy az ország szükségleteinek megfelelő arányú fatermelésre már ez okból sem képesek.

Az erdőterületek elszakításával faállományunkat s ennek folytán faellátásunkat ért veszteség súlyosságát az alábbi kimutatás fanemenként részletezett erdőterületi adatai élesen megvilágítják.

Veszteségünk legnagyobb fenyőerdőkben, amelyeknek most több mint 97%-át vagyunk kénytelenek nélkülözni. Az épület- és műfanyag hiánya, illetve az a körülmény, hogy ezekben a cikkekben majdnem kizárólag behozatalra vagyunk szorulva, nagyrészen a fenyőerdők elvesztésére vezethető vissza, annál is inkább, mert a fenyőerdők hozadékának majdnem $\frac{3}{4}$ része (70%) műfának számítható. Az épület- és műfahiány másik oka abban rejlik, hogy tölgyeseinknek csak 32%-a maradt

Magyarország erdőterülete fanemek szerint.

Superficie des forêts de la Hongrie suivant les essences.

Területi megnevezés <i>Désignation du territoire</i>	Tölgyerdő <i>Forêts de chêne</i>	Bükk- és más lomb-erdő — <i>Forêts de hêtre et autres forêts feuillus</i>	Fenyőerdő <i>Forêts de résineux</i>	Összes erdő <i>Forêts au total</i>
	terület kat. holdakban <i>superficie en arpents cadastraux</i>			
Magyarország régi területén 1913-ban <i>Dans l'ancien territoire de la Hongrie en 1913</i>	3412517	6361780	3085604	12859901
A mai területen 1922-ben <i>Dans le territoire actuel en 1922</i>	1109371	880857	85548	2075776

meg. A bükkerdők 86%-ának elvesztése már inkább a tűzifaellátás szempontjából bir jelentőséggel, mert míg a tölgyfa hozadékának fele, a kitermelt bükkfának már több mint háromnegyed része (80%) a tűzifaszükséglet kielégítésére szolgál.

Nem érdektelen, hogy az ország erdőségeinek 51%-a, tehát több mint fele Romániának, 30%-a pedig Cseh-Szlovákiának jutott.

Ha fanemenként vizsgáljuk az elszakított területek erdeit, kitűnik, hogy a faállomány minősége szempontjából legértékesebb tölgyesek összes területének 45%-a felett most

A régi Magyarország erdőterületének felosztása az utódállamok között fanemek szerint részletezve az 1913. évi adatok alapján.

Répartition de la superficie des forêts de l'ancienne Hongrie parmi les Etats successeurs spécifiée par espèce de bois sur la base des données de 1913.

Ország <i>Pays</i>	Tölgy- <i>chêne</i>	Bükk- és más lomb- erdő — <i>Forêts de hêtre et autres forêts feuillus</i>	Fenyő- <i>résineux</i>	Összes <i>Forêts au total</i>
	erdőterület katasztrális holdakban <i>superficie en arpents cadastraux</i>			
Cseh-Szlov. <i>Tchéco - Slov.</i>	682503 20·0%	1908534 30·0%	1258926 40·8%	3849963 30·0%
Románia <i>Roumanie</i>	1542458 45·2%	3435361 54·0%	1619942 52·5%	6597761 51·3%
S. H. S. állam <i>État S. H. S.</i>	51188 1·5%	114512 1·8%	30856 1·0%	196556 1·5%
Ausztria <i>Autriche</i>	37538 1·1%	50894 0·8%	95654 3·1%	184086 1·5%
Mai Magy. <i>Hong. act.</i>	1098830 32·2%	852479 13·4%	80226 2·6%	2031535 15·7%
Régi Magy. <i>Anc. Hong.</i>	3412517 100·0%	6361780 100·0%	3085604 100·0%	12859901 100·0%

Románia rendelkezik, a bükk- és más lomb-erdőkből pedig, amelyeknek területe a történeti Magyarország erdőállományának mintegy felét tette, 54%-ban Románia és 30%-ban Cseh-Szlovákia részesült. A fenyőerdők régi területéből nem egész 3%-a maradt meg Magyarországnak, Erdéllyel és a hozzákapcsolódó északkeleti vármegyékkel a fenyveseknek 52%-a román birtokká lett, 41%-a felett pedig az északi és északkeleti Kárpátok elszakítása következtében most Cseh-Szlovákia rendelkezik.

E területek odaítélése folytán az ország erdőterületén a fanemek egymáshoz való aránya is nagymértékben megváltozott. Míg ugyanis a régi Magyarországon az erdőknek 26·4%-a tölgy-, 49·5%-a, tehát majdnem fele bükk- és más lomb-erdő és végül 24·1%-a fenyőerdő volt, addig hazánk mostani határain belül eső erdők területe 53·8%-ban tölgyerdőből, 42·1%-ban bükk- és más lomb-erdőből, végül 4·1%-ban fenyőerdőből áll.

A következő kimutatásunk az erdőségek területében és az egyes fanemeknek egymáshoz való arányában beállott változások adatait arányszámokban adja.

Az erdőterület a lakossághoz és az összes területéhez viszonyítva.

Superficie des forêts par rapport au nombre de la population et au territoire total.

F a n e m e k <i>Espèces de bois</i>	M a g y a r o r s z á g <i>Territoire de la Hongrie</i>			
	régí — ancienne		mai — actuelle	
	t e r ü l e t é n		t e r ü l e t é n	
	en 1913-ban		en 1922-ben	
	P r o p o r t i o n			
	1000 lakosra — pour 1000 habitants	1000 kat. hold területre — pour une superficie de 1000 arpens cadastraux	1000 lakosra — pour 1000 habitants	1000 kat. hold területre — pour une superficie de 1000 arpens cadastraux
esett erdőterület kat. hold — superficie de for. en arpens cadastraux				
Tölgyerdő — <i>Forêts de chêne</i>	182·1	69·6	136·3	68·6
Bükk- és más lomb-erdő — <i>Forêts de hêtre et autr. forêts feuillus</i>	339·5	129·7	108·2	54·5
Fenyőerdő — <i>Forêts résineux</i>	164·7	62·9	10·5	5·3
Erdő összesen — <i>Forêts au total</i> . .	686·3	262·2	255·0	128·4

Jegyzet: 1913. év végére kiszámított népesség 18,737,017; terület 1913-ban 49,051,602 kat. hold. 1922. év végére kiszámított népesség 8,141,465; terület 1922-ben 16,162,589 kat. hold.

Note: Population calculée pour la fin de l'année 1913: 18,737,017; territoire en 1913: 49,051,602 arpens cadastraux. Population calculée pour la fin de l'année 1922: 8,141,465; territoire en 1922: 16,162,589 arpens cadastraux.

A közölt arányszámok legkisebb csökkenést a tölgyerdőnél mutatnak, ebből vett el ugyanis a legkisebb terület. A területéhez viszonyítva a csökkenés itt egészen minimális, mert az ország egész területének, valamint a tölgyesek területének egyaránt $\frac{1}{3}$ -a maradt meg. Ennek következménye, hogy szemben a békekötés előtti állapottal, amikor a bükk- és más lomb-erdők területe volt a legkiterjedtebb, most a fánemek között a tölgyesek állanak vezetőhelyen. Fenyvesekben való szegénységünket a közölt adatok is élénken dokumentálják.

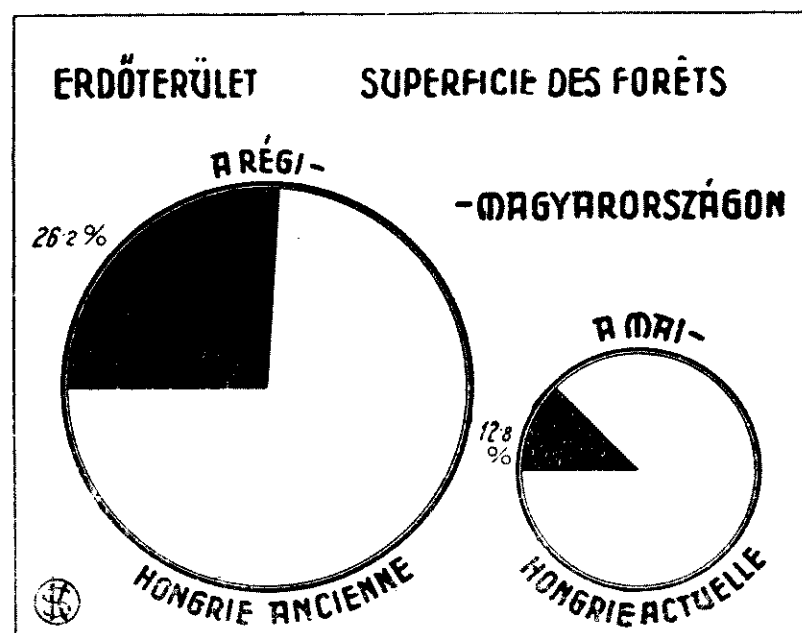
Meg kell jegyeznünk még, hogy az erdőségek ezer lakosra vonatkoztatott arányszámának nagymértékű csökkenését részben a mai terület nagyobb népsűrűsége okozza. Magyarország régi területén 1910-ben ugyanis 64·6, a mai területen pedig 1920-ban 85·9 volt a népsűrűség négyzetkilométerenként.

A fogyasztásra rendelkezésre álló fakészletek nagyságát a termelés eredményei, továbbá a behozatal és kivitel alakulása határozzák meg.

A *fatermelésre* vonatkozólag sajnos csak számításokon és becsléseken alapuló adatok állanak rendelkezésünkre.

A fatermelés hozadéka az erdő faállományának minőségétől, korosztályviszonyaitól, a fák sűrűségétől, az erdő talajától, fekvésétől stb. függ, befolyásolja továbbá az illető erdőbirtokon alkalmazott vágásforgó éveinek száma is. Ennek figyelembevételével Magyarország mai területén a kat. holdankinti hozadék maximuma évenként 2·0 m³-re tehető. A régi területén ellenben, tekintve, hogy az elszakított területek erdőségeinek faállománya jóval értékesebb, az erdők hozadéka egyes erdőbirtokokon kat. holdanként a 3·0 m³-t is elérte.

Az erdők hozadéka szakértői becslés szerint a mai területen országos átlagban kat. holdanként évente 0·8 m³-re. Magyarország régi területén pedig 1·3 m³-re tehető. Ezt a 0·8, illetve 1·3 m³-es átlagos hozadékot

a tényleges kitermeléssel azonosnak vehetjük, mert e hozadék alapján kiszámított termelési adatokat a tényleges kitermelésre vonatkozó és egyéb adataink is megerősítik. Mai terület erdeinek faállománya ugyan jóval silányabb, mint az elszakított erdőségek faállománya, de ma a szükség kényszerít s a faanyag jelenlegi viszonylagos magas ára is oly irányban hat, hogy a megmaradt gyenge minőségű erdeinket legteljesebb mértékben kihasználjuk.

Vágható korú fákat véve a tölgyfa hozadékának fele műfának, másik fele tűzifának, a kitermelt bükkfának 20%-a mű- és 80%-a tűzifának s végül a fenyőfa hozadékának 70%-a műfának és 30%-a tűzifának számítható Magyarország régi és mai területén lévő erdőségekre vonatkoztatva egyaránt.

Ezeknek az arányszámoknak, valamint a már említett 0·8, illetve 1·3 m³-es kat. holdankinti hozadéknak alapulvétele mellett, a tűzifatermelés eredménye Magyarország régi területén a legutolsó békeévekben kb. 10 millió m³ (= 67,616,957 q) volt, a megmaradt területen pedig az utolsó esztendőben mintegy 1 millió m³-t (= 7,151,036 q-t) tett. Tehát míg a tűzifatermelésből a háború előtt 1000

lakosra 535·7 m³, vagyis 3,608·7 q tűzifa jutott, a békekötés óta a mai területen 1000 lélekre mindössze csak 126·3 m³, vagyis 768·8 q tűzifa esik. (A métermázsára történt átszámításnál 1 m³ tölgy-, bükk- és más lombfa 7·0 métermázsának, 1 m³ fenyőfa pedig 4·8 métermázsának vétetett.) Annak okát, hogy a megmaradt erdők területe a régi erdőterületnek valamivel több mint egyhatodát teszi, viszont a kitermelt tűzifa mennyisége a béke-termelés eredményeinek csak közel egytized részét éri el, a megmaradt erdők faállományának silányabb voltában s ennek folytán a kat. holdankinti átlagos hozadék már közölt mértékű csökkenésében, továbbá abban a körülményben kell keresnünk, hogy amint már említettük, a tűzifát legnagyobb arányban szolgáltató bükkerdőknek 86%-a határainkon túl került.

Amíg a békekötés előtti időkben az ország erdőségeiből nemcsak a belfogyasztásra szükséges famennyiségek termeltettek ki, hanem nagyon jelentős mennyiségű tűzifa, épület- és műfa került kivitelre is, az értékesebb faállományú erdők elvesztése folytán az ország belső szükségleteit a megmaradt erdők fatermelése nem fedezvén, az előállott hiányt behozatal útján kell pótolnunk.

Az ország erdőben szegény mostani területe a békeévekben legnagyobbbrészt Erdélyből, a Felvidékről és Horvát-Szlavonországo kból látta el magát tűzifával s innét fedezte épület- és műfaszükségeit is. A békeszerződés megkötése óta a közelség, közvetlen útvonalak folytán s mert az Alföld erdőnélküli síkja az országot övező hegyvidékek erdőségei fatermelésének egyébként is természetes piacául szolgál, ma is e területek erdeiből jön az országba a szükséges famennyiség. Tekintve azonban, hogy a fő termőhelyek, feladóállomások majdnem kivétel nélkül, a szállítási útvonalak nagyrésztben most a határokon kívül esnek, a szállítási nehézségek nem oly könnyen küszöbölhetők ki, mint annak idején. Ez a körülmény természetesen a faárak alakulását is kedvezőtlenül befolyásolja. Tarifális kedvezmények csak a határig adhatók. A legolcsóbb szállítás, a viziút a legutóbbi időkben még mindig nem volt eléggé kihasználva, a faúsztatás, tutajozás a békebeli mértéket a határok közbejötte miatt ma sem érte el. Javulást e tekintetben csak napjainkban észlelhetünk. A közelmúltban ugyanis a Maroson már több mint 250.000 métermázs gömbfa érkezett az országba.

Következő kimutatásunk a külkereskedelmi forgalmunkban legnagyobb mennyiség-

gel szereplő kétféle faanyag importjának származási országok szerint részletezett adatait ismerteti.

Ez adatokból kitűnik, hogy a tűzifának 1920-ban 90·0%-a, 1921-ben 99·5%-a, 1922-ben 99·5%-a, 1923-ban 95·5%-a és végül 1924-ben 89·8%-a az elszakított magyar területről jött az országba.

Külkereskedelmi forgalmunknak mennyiség és érték szempontjából egy másik jelentős tétele a bárdolt és tűrészelt fenyőfa; az ebből behozott fa mennyiségének 1920-ban 54·5%-át, 1921-ben 70·7%-át, 1922-ben 90·6%-át, 1923-ban 95·2%-át és 1924-ben pedig 87·5%-át az idegen uralom alá került magyar területek erdőségeiben termelték ki.

Az anyaország lakossága 1920-ban elsősorban Cseh-Szlovákia, illetve közelebbről a Felvidék és az északkeleti Kárpátok elszakított erdőségeiből látta el magát tűzifával, épület- és műfával. Külkereskedelmi statisztikánk ebben az esztendőben csekély mennyiségű tűzifát leszámítva, Romániából fabehozatalt egyáltalán nem mutat ki. A román-magyar faforgalom 1921-ben megindult ugyan, de fabehozatalunkban a talpfát kivéve, még ez évben is a Felvidéknek van elsőbbsége Erdéllyel szemben.

Annak okát, hogy ezekben, a tűzifahiány miatt is élénken emlékeztünkben levő két esztendőben az ország lakosságának fogyasztásához szükséges famennyiségek nem a Királyhágon túl jóval kiterjedtebb erdőségeiből, hanem az északi utódállam területéről hozattak be, egyrészt Romániának velünk szemben tanúsított akkori gazdasági elzárkozásában, másfelől pedig Cseh-Szlovákia rendezettebb gazdasági viszonyaiban kell keresnünk.

A következő években, a magyar korona ingadozása, majd állandó esése idején egyrészt a cseh korona fokozatos emelkedése, a szállítási költségek, s ezzel a faárak növekedése, másrészt pedig a román lei esése, s ennek folytán az erdélyi szállítási költségeknek s az ottani faáraknak reánk nézve kedvezőbb alakulása, valamint a kereskedőink régi nexusainak a gazdasági közeledéssel párhuzamosan történő felelevenítése hatottak közre, hogy a kisebb értéke miatt magasabb szállítási költségeket kevésbé bíró tűzifa, valamint bárdolt és tűrészelt fák behozatalában az erdélyi erdőségeknek jutott a vezető hely. A tűzifabehozatal ilyenén módon való kialakulását a felhozottakon kívül a bükkerdeink nagyobbik felének Romániához történt csatolása is nagymértékben elősegítette.

A másfajta épület- és műfából ellenben, a vasúti talpfa kivételével, amelyben Jugoszláviáé, illetve helyesebben a régi Horvát-Szlavonországé az elsőség, még ma is a felvidéki erdőségek szolgáltatták a nagyobb mennyiségeket az ó hazának.

A jugoszláviai fabehozatalban a már említett vasúti talpfán kívül az elmúlt években a bányafa szerepel még jelentékenyebb mennyiségekkel. A két utolsó esztendőben pedig az onnét szállított tűzifa mennyisége is elég tekintélyes. Meg kell azonban jegyezni, hogy tulajdonképpen itt is Magyarország régi területéhez tartozott és elszakított területek, a régi Horvát-Szlavonországo kb (és kis részben Bosznia-Hercegovina) fakészleteinek értékesítéséről van szó.

Az Ausztriához csatolt nyugati magyar területek erdőségeinek behozatalunkban csak kis szerep jutott.

Tűzifa-, bárdolt és fűrészelt fenyőfabehozatal 1920—1924-ben származási országok szerint.
Importations des bois de chauffage de bois de pin équarri et scié de 1920 à 1924 suivant les pays de provenance.

Árú- megnevezés <i>Désignation des marchandises</i>	Év — <i>Année</i>	Ausztriából <i>De l'Autriche</i>		Cseh-Szlovákiából <i>De la Tchéco- Slovaquie</i>		Romániából <i>De la Roumanie</i>		Jugoszláviából <i>De la Jougoslavie</i>		Ausztriából, Cseh-Szlovákiából, Romá- niából és Jugoszláviából az elszakított magyar területekről együtt — <i>De l'Autriche, de la Tchéco-Slovaquie, de la Roumanie, de la Yougoslavie des territoires dé- tachés de la Hongrie ensemble</i>	
		összesen — <i>au total</i>	az elszakított magyar te- rületről — <i>du territoire détaché de la Hongrie</i>	összesen — <i>au total</i>	az elszakított magyar te- rületről — <i>du territoire détaché de la Hongrie</i>	összesen — <i>au total</i>	az elszakított magyar te- rületről — <i>du territoire détaché de la Hongrie</i>	összesen — <i>au total</i>	az elszakított magyar te- rületről — <i>du territoire détaché de la Hongrie</i>		
<i>mennyiség q-ban — quantité en quintaux métriques</i>											
Tűzifa — <i>Bois de chauffage</i>	1920	586.227	58.800	—	486.647	486.541	40.780	40.780	—	—	527.321
	1921	7,437.436	5.837	—	4,682.719	4,682.719	2,719.580	2,719.530	29.300	254	7,402.503
	1922	10,138.216	64.078	62.509	562.945	562.745	9,459.871	9,457.567	51.322	2.848	10,085.669
	1923	12,584.778	5.812	5.173	1,428.237	1,428.237	10,581.907	10,581.907	568.822	—	12,015.317
	1924	17,309.788	104.397	101.314	1,325.256	1,325.256	14,113.601	14,113.601	1,766.069	—	15,540.171
Bárdolt és fűrészelt fa fenyőfából. — <i>Bois équarri et scié du bois de pin</i>	1920	363.775	165.684	—	198.091	198.091	—	—	—	—	198.091
	1921	1,222.210	335.558	—	774.132	761.607	101.203	97.080	10.743	5.819	864.506
	1922	3,803.022	493.519	217.866	846.547	828.990	2,234.081	2,233.781	208.980	163.897	3,444.534
	1923	3,592.410	197.997	114.049	855.918	853.890	2,365.458	2,365.458	153.939	85.883	3,419.280
	1924	3,448.668	331.920	155.135	1,381.783	1,375.292	1,486.587	1,486.587	218.423	—	3,017.014

A mult év tűzifaforgalmának értékadatait a békeévek idevonatkozó adataival összehasonlítva, megállapítható, hogy a mostani tűzifabehozatalunk majdnem tízszer akkora értéket képvisel, mint a legutolsó békeesztendő tűzifakivitele. Amíg ugyanis az 1913. évben 3,915.000 aranykorona értékű 2,146.939 q került kivitelre s értéke ebben az esztendőben is mint az előző évben, több mint 3 millió K-val multa felül a behozatal értékét, 1924-ben tűzifakivitelünk egyáltalán nem volt, a behozott (17,309.788 q) tűzifa értéke pedig 28,386.000 aranykoronát tett. Kereskedelmi mérlegünk passzivitásának tehát az erdőterületek elszakítása folytán előállott nagyarányú tűzifaimport az egyik oka.

Megjegyezzük azonban, hogy a faforgalmunkban, különösen érték szempontjából a tűzifaimportnál sokkal jelentékenyebb szerepe van a nyers, bárdolt és fűrészelt fának. Ugyanis a kivitelre került efajta faanyag értéke az 1902—1911. évek átlagában több mint 44 millió (béke) koronával, 1912-ben közel 48 millió K-val, 1913-ban pedig több mint 54 millió K-val multa felül ugyanezen árú behozatalának értékét. Viszont 1924-ben, tehát tulajdonképpen még a békebeli arányokat meg sem közelítő építkezés megindulása előtt, a behozott nyers, bárdolt és fűrészelt fa értéke közel 40 millió aranykoronával volt nagyobb, mint az exporté. Ezek után, tekintve, hogy az ország erdőségeiből csak nagyon csekély mennyiségű épület- és műfa termelhető ki, a köz- és magánépítkezések fellendülésével, továbbá a közmunkák nagyobbarányú végrehajtásával, előre nem látható mennyiségű épületfa-behozatalra számíthatunk. Ez a kö-

rülmény a kereskedelmi mérlegünknek aktívra tételeire irányuló törekvéseket erősen befolyásolhatja.

Alábbi kimutatásban, mely a belfogyasztásra maradt tűzifa mennyiségét és az 1000 lakosra eső idevonatkozó arányszámokat mutatja be, tekintve, hogy a külkereskedelmi adatok csak a Magyarbirodalomra vonatkozólag és métermázsában kifejezve állanak rendelkezésre, a tűzifatermelés adatait a már közölt átszámítási kulcs szerint ugyanígy kellett kimutatnunk.

Magyarország mai erdőterületére vonatkozólag csak az 1922. évből vannak pontos adataink, ezért s mert az erdőterületekben fatermelésünket érintő nagyobb arányú változás az utolsó években amúgy sem állhatott elő, a háború utáni valamennyi esztendőben az 1922. évre kiszámított fatermelési adatokat használtuk fel.

Amint az adatokból megállapítható, Magyarország mostani területén a belfogyasztásra maradt tűzifa mennyisége a behozatal fokozatos növekedése folytán évről évre emelkedik ugyan, de a békebeli arányt még ma sem érte el.

A békeévekkel való összehasonlítást illetőleg azonban újból meg kell jegyeznünk, hogy az eddigiektől eltérően a közölt táblázat összeállításánál a külkereskedelmi adatok felhasználhatása céljából az egész Magyarbirodalom,

Tűzifafogyasztás.

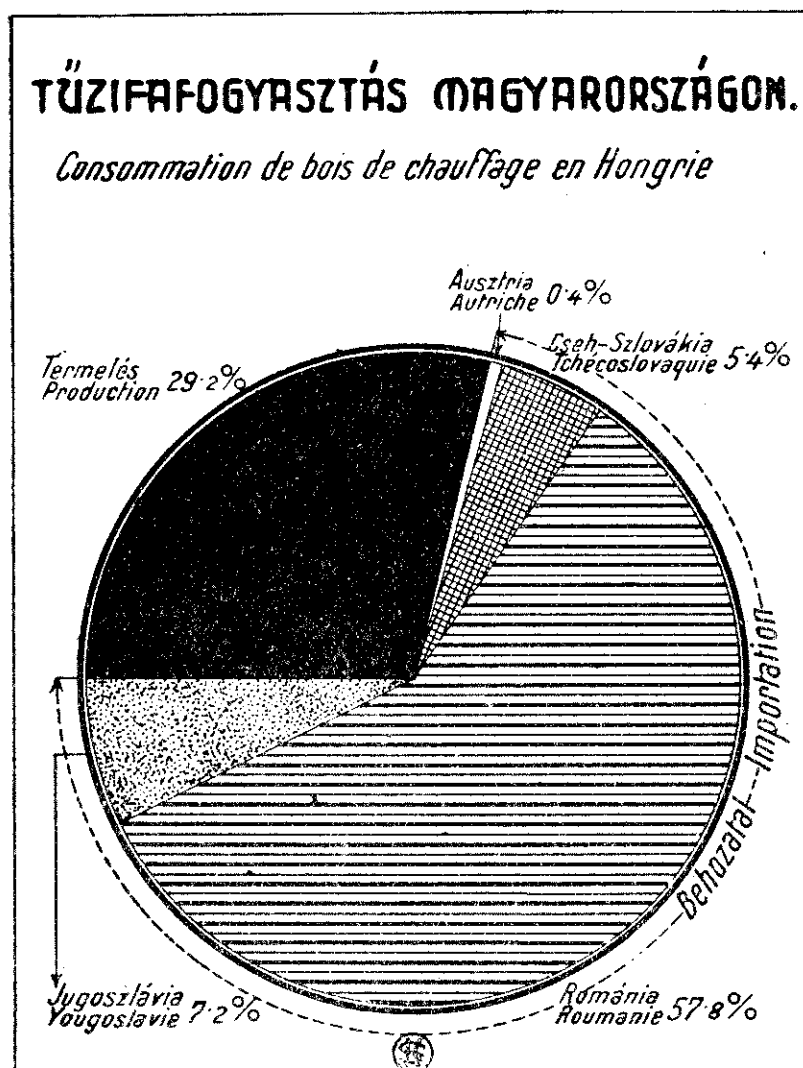
Consommation de bois de chauffage.

Év Année	Tűzifa- termelés q Production de bois en quin- taux métri- ques	Behozatal q Importations	Kivitel q Exportations	Behozatali (-) vagy kiviteli (+) többség q Excédents des importations (-) ou des exporta- tions (+)	Belfogyasztásra maradt Restée pour la consommation intérieure	
					összesen q au total	mennyiségből 1000 lakosra esik q proportion pour 1000 habitants de la quantité restée pour la consommation intérieure
Magyarbirodalom Royaume de Hongrie						
1912	83,982,512	451,530	2,195,245	+ 1,743,715	82,238,797	3.872—
1913	83,745,260	452,562	2,146,939	+ 1,694,377	82,050,883	3 832·4
Magyarország Hongrie						
1920	évenként átlag 7,151,035	586,227	348	— 585,879	7,736,914	935—
1921		7,437,436	4,500	— 7,432,936	14,583,971	1.808·1
1922		10,138,216	6,774	— 10,131,442	17,282,477	2.122·8
1923		12,584,778	750	— 12,584,028	19,735,063	2.418·9
1924		17,309,788	—	— 17,309,788	24,460,823	2.979·7

tehát Horvát-Szlavonországok jóval jelentéke-
nyebb tűzifatermelésének eredményeit is figye-
lembe kellett vennünk. A Társországokban
azonban a lakosság viszonylag kevesebb

995·1 és 362·0 kat. hold volt az ezer lakosra,
illetve ezer kat. hold összes területre eső
erdők területe. Minthogy a Magyarbirodalomra
vonatkozó fatermelési adatok, a Társországok
viszonylag kedvezőbb termelésének eredmé-
nyeit is magukban foglalják, a belfogyasz-
tásra rendelkezésre álló készletek ezer lakosra
eső arányszáma tehát a Magyarbirodalomban
magasabb, mint az anyaországban. Ha itt is
kizárólag az anyaország adataival számolhat-
nánk, a tűzifakészletek arányszáma jóval
kisebb lenne. De a mai terület 1924. évi
arányszáma bizonyára még ettől is elmarad.

A tűzifabehozatalunknak több mint 30%-kal
kellene emelkedni, hogy az ország lakossága
úgy legyen tűzifával ellátva, mint a legutolsó
békeesztendőben volt. Nem valószínű azonban,
hogy a tűzifabehozatalunk a jövőben még
jelentékenyen növekednék. Tűzifát ugyanis
inkább az elszakított területek erdőségei köze-
pette, illetve ezek közvetlen szomszédságában
élő lakosság használt tüzelésre. A mai terület
lakosai ellenben már a békeesztendőben a
széntüzelésre rendezkedtek be jó részben.
Hogy az 1920—22. évekkal szemben a tűzifa-
szükséglet ma már nehézségek nélkül kielé-
gíthető, s tüzelőhiányról az utolsó években
már nem beszélhetünk, azt ezenkívül a magán-
gazdaságok igényeinek leszállításával, illetve
tűzifaszükségleteinek csökkentésével, másrészt
a magyar barnaszénnek, új bányák feltárása
és a meglévőknek fokozottabb kihasználása
folytán előállott nagyobb mértékű elterjedé-
sével, továbbá a szénárak kedvezőbb alaku-
lása és a szén nagyobb kalóriája követke-
ztében a szénrel való tüzelés még nagyobb
arányú elterjedésével indokolhatjuk. Egy q

(1910-ben az anyaországban 64·6, Horvát-
Szlavonországban 61·6 lakos esett egy négy-
zetkilométerre), az erdők viszont kiterjedte-
bek, mint az anyaországban. Míg Magyar-
országban 1913-ban ezer lakosra 686·3 kat.
hold és ezer kat. hold összes területre 262·2
kat. hold erdőterület esett, a Társországokban

tűzifa nagykereskedelmi ára ugyanis 1924 V. 31-én 37.370 papiroskorona volt s 1925 VII. 31-ig 40.000 K-ra emelkedett, viszont egy q felsősziléziai porosz szén nagykereskedelmi ára az említett időszak alatt 108.000 K-ról 80.000 K-ra szállott le. A kiskereskedelemben továbbá 1925 VII. 31-én egy q tűzifa ára 60.000 K, a porosz szén ára pedig 88.000 K volt. Tehát ha figyelembe vesszük, hogy a

porosz szén ára a nagykereskedelemben kétszerese, a kiskereskedelemben pedig nem is egész másfélszerese a tűzifa árának, viszont a levegőn száradt tűzifa 2.900-as maximális hőegységével szemben a porosz szén 7.000 hőegységet szolgáltat, a szénnel való tüzelés jelenleg jóval gazdaságosabbnak mondható.

Szóllósy Zoltán dr.

Az 1925. évi termés.

Les récoltes de 1925.

Magyarország — Hongrie.

Résumé. D'après le rapport du 2 septembre du ministre hongrois de l'Agriculture, sauf quelques exceptions, les battages ont été partout terminés dans le pays. En quantité et en qualité, les résultats correspondent aux prévisions. Par contre, le temps pluvieux et venteux des dernières semaines a préjudicié aux autres produits non encore récoltés, par suite de quoi, presque sans exception, les prévisions ont empiré. Quant aux raisins, ils se développent bien en certains endroits, cependant, dans beaucoup de vignes, le temps défavorable les a fort pourris. Pour le moment, on prévoit des vendanges médiocres.

Le 16 septembre le ministre hongrois de l'Agriculture a publié un nouveau rapport annonçant que, d'après les dernières prévisions, la production du maïs sera de 173,000 q, celle des pommes de terre de 950,000 q et celle des betteraves à sucre de 139.000 q inférieure aux prévisions précédentes.

Pour la production des autres produits, on ne prévoit pas de diminution notable.

L'évaluation qualitative des produits non énumérés dans le tableau ci-dessous est la suivante: (excellent y signifie 1; bon, 2; médiocre,

3; faible, 4; mauvais, 5.) Betteraves fourragères: 2·01; colza d'automne (semences nouvelles): 2·03; légumineuses de jardin: 2·08, piment: 2·04; oignon rouge: 1·94; haricots: 2·22; autres légumineuses: 2·23; choux: 2·18; houblon: 2·22; millet: 2·25; millet à balais: 2·20; chanvre: 2·38; lin: 2·35; tabac: 2·40; trèfle: 2·21; luzerne: 2·14; autres fourrages artificiels: 2·20; prairies: 2·25; pâturages: 2·51; prunes: 2·38; pommes: 2·35; poires: 2·56; pêches d'automne: 2·67; noix: 2·48.

A m. kir. földművelésügyi miniszter szeptember 2-iki termésjelentése szerint az utóbbi két hét időjárását túlnyomó részben nagymérvű hűvösség, többször nagy szélviharokkal járó zivatarok és vidékenként nagy csapadék jellemezték. Csapadék igen gyakori és helyenként bőséges volt. Az esőzéseket többször zivatarok és erős viharok kísérték. Különösen augusztus 25-ike volt erősen zivataros nap, amikor nemesak ciklonszerű, pusztító vihar vonult végig az ország területén, hanem erős jégverések is sujtották az országnak déli és egész délkeleti felét.

A talaj mindenütt részesült csapadékban, úgyhogy az őszi szántás porhanyó talajon jól végezhető lesz.

A kalászosok terméskilátásairól augusztus hó 8-án közzétett legutóbbi becslés óta eltelt négy hét alatt a cséplési munkálatokat igen kevés kivétellel

A hét főtermény 1924. és 1925.¹⁾ évi termésadatai.

T e r ü l e t	Búza		Rozs		Árpa		Zab		Tengeri		Burgonya		Cukorrépa	
	termés 1923/24	várható ter- mése 1924/25	termés 1923/24	várható ter- mése 1924/25	termés 1923/24	várható ter- mése 1924/25	termés 1923/24	várható ter- mése 1924/25	termés 1923/24	várható ter- mése 1924/25	termés 1923/24	várható ter- mése 1924/25	termés 1923/24	várható ter- mése 1924/25
e z e r m é t e r m á z s á b a n														
Dunántúli dombosvidék	3786	7316	2232	3726	1091	2173	1123	1953	6859	8348	7866	10879	5168	6103
Északi dombosvidék	2078	2190	624	653	483	591	255	278	1313	1633	1441	2262	1793	1971
Alföld	8171	8552	2758	3463	1629	2067	903	1091	10656	13641	6044	10458	5781	7286
Magyarország összesen	14035	18058	5614	7842	3203	4831	2281	3322	18828	23622	15351	23599	12742	15360

¹⁾ A m. kir. földművelésügyi minisztérium szeptember 2-iki jelentése alapján.

országszerte bevégezték. Az eredmények úgy mennyiség, mint minőség tekintetében a várakozásnak megfelelnek s a zabnál mutatkozó, mindössze 2000 q-t tevő fogyatkozás kivételével a többi kalászos termény mindegyikénél gyarapodás mutatkozik. A többi termények terméskilátásai ellenben a kedvezőtlen időjárás miatt majdnem kivétel nélkül romlottak.

A hét főtermény múlt évi és ideai termésmennyiségének adatait a fenti összeállítás mutatja.

A *takarmányrépa* erőteljesen fejlődik, jó termés várható. Minősítő becslése 2·01. (Kitűnő = 1, jó = 2, közepes = 3, gyenge = 4, rossz = 5.) Az *őszi repce* vetése folyamatban van. A korai vetés jól kel. Minősítő becslése 2·03. A *kerti vetemények* jók. Minősítő becslésük 2·08. A *paprika* bő termést ad, (2·04). A *vöröshagyma* hozama szintén igen jó (1·94). A *bab* termése úgy mennyiségre, mint minőségre jó. (2·22). Az *egyéb hüvelyesek* (borsó és lencse) (terméshozama szintén jó, (2·23). A *káposzta* igen jól fejlődik, (2·18). A *komlót* leszedték, jó termést adott, (2·22). A *köles* első vetését többnyire learatták, jó termésre van kilátás, (2·25). A *tatárkát* szintén vágják, (2·36). A *cirok* erőteljesen fejlődik, (2·20). A *kender és len* úgy minőségre, mint mennyiségre jó közepes termést adott. Minősítő becslése 2·38, illetve 2·35. A *dohány* törése folyamatban van, általában jó közepes termés mutatkozik, (2·40). A *mesterséges takarmányok* közül a *lóhere* második kaszálása az elsőnél jobb termést adott, a *lucerna* negyedik kaszálása folyamatban van, terméshozama szintén jónak ígérkezik. Minősítő becslésük 2·21, illetőleg 2·14. A *csalamádévetés* különösen jól sikerült és bő termést ad. Minősítő becslése 2·20.

A szept. 16-án kiadott legújabb jelentés szerint a *tengeri* előrelátható hozama 173.000 q a *burgonya* terméseredménye mintegy 950.000 q, a *cukorrépa* pedig 139.000 q csökkenést mutat az előző jelentéssel szemben. A többi terményeknél a terméskilátások nem mutatnak lényegesebb változást.

Külföld. — L'Étranger.

A római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet augusztusi helyzetjelentése a következő:

Búza, rozs, árpa, zab. Az európai országokban az ideai termés bőséges, (különösen búzában és rozsban), hasonló a helyzet Észak-Afrikában és megközelítően Kanadában. Ezzel szemben az Északamerikai Egyesült-Államok gyenge búza- és rozsterméséről korábban érkezett jelentések megerősítést nyertek.

Az ázsiai termelőországokról nyert hírek szerint az indiai rosszabb termés miatt a búzatermés gyengébb az előző évinél.

Az északi félgömb eddig ismert termése tehát, miként az alább közölt adatokból kitűnik, a búza tekintetében 3·4 százalékkal jobb az 1924. évinél, de 10·9%-kal gyengébb az 1923. évi kiválóan jó termésnél; a rozsnál az 1924. évvel szemben 37·8%-kal kedvezőbb eredményt látunk, az árpánál a javulás 14·6%-os. A zabnál az előző évvel szemben 1·8%-nyi csökkenés mutatkozik.

Figyelembe kell azonban venni, hogy a rendelkezésre álló adatok nagyon hiányosak s a búzában kb. 70%-át, a rozsnál 35%-át, az árpánál 55%-át és a zabnál 60%-át foglalják magukba az északi félgömb egész terméséből. Így a fontosabb gabonatermelő államok közül nem tartalmazzák a következő országok terméseredményeit: Olaszország, Franciaország, Németország, Szerb-Horvát-Szlovénország és Cseh-Szlovákia.

Gabonatermés.

Production de céréales.

(Millió métermázsában — Millions de quintaux.)

	1925	1924	1923
Búza — Froment.			
Európa (17 ország) — Europe (17 pays)	194·4	151·7	200·3
Kanada és Egy.-Államok — Canada et États-Unis	286·8	308·8	346·1
Ázsia (4 ország) — Asie (4 pays)	101·5	108·1	110·7
Észak-Afrika (4 ország) — Afrique Sept. (4 pays)	29·0	23·2	29·1
Összesen (27 ország) Totaux (27 pays)	611·7	591·8	686·2
Rozs — Seigle.			
Európa (15 ország) — Europe (15 pays)	105·6	69·5	101·3
Kanada és Egyesült-Államok — Canada et États-Unis	17·2	19·6	21·9
Összesen (17 ország) Totaux (17 pays)	122·8	89·1	123·2
Árpa — Orge.			
Európa (16 ország) — Europe (16 pays)	71·5	63·7	82·8
Kanada és Egyesült-Államok — Canada et États-Unis	67·1	60·2	59·8
Ázsia (3 ország) — Asie (3 pays)	30·4	24·6	23·1
Észak-Afrika (3 ország) — Afrique Sept. (3 pays)	19·7	16·2	20·4
Összesen (24 ország) Totaux (24 pays)	188·7	164·7	186·1
Zab — Avoine			
Európa (15 ország) — Europe (15 pays)	90·6	82·3	98·6
Kanada és Egyesült-Államok — Canada et États-Unis	270·2	286·4	276·5
Észak-Afrika (3 ország) — Afrique Sept. (3 pays)	3·0	1·7	3·3
Összesen (20 ország) Totaux (20 pays)	363·8	370·4	378·4

Az Argentinából és Ausztráliából érkezett jelentések kedvező híreket közölnek a gabonatermésről.

Tengeri. Az Egyesült-Államokban az egyes fontos termelő vidékeken a szárazság érzékenyen befolyásolta a terméskilátásokat, mely mindazonáltal még mindig jóval kedvezőbb az előző évinél. Az európai államokban a kilátások mindenütt igen kedvezőek.

Burgonya. A júliusi esőzések az európai államokban kedvezően befolyásolták a termelést. Ezzel szemben Kanadában és az Egyesült-Államokban az előző évinél jóval gyengébb termés várható.

Cukorrépa. Az európai cukortermelő államokban a cukorrépa igen szépen fejlődött. És a terméskilátások számottevően jobbak az átlagosnál. Az Egyesült-Államokban a becslések az előző évinél rosszabb termést jeleznek.

A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet távirati jelentései.

Renseignements télégraphiques de l'Institut International d'Agriculture.

Németországi vetésterület: búza: 1517, rozs: 4442, árpa: 1448, zab: 3490 ezer hektár. — Termés: búza: 29.030, rozs: 76.685, árpa: 24.312, zab: 54.893 ezer métermázsa. (Érkezett: 1925 aug. 22-én.)

Lengyelország: cukorrépával bevetett terület aug. elején 171 ezer hektár, valószínű termés 34.584, valószínű nyerscukortermés 5493 ezer mmázsa. Cukortartalom 13 egység, gyökér átlagos súlya 261 gramm, levélzet súlya 442. (Érkezett: 1925 augusztus 26-án.)

Svédországban becslés szerint cukorrépáhozam 14.828, a nyerscukortermés pedig 1846 ezer q-ra tehető. (Érkezett: 1925 aug. 29-én.)

Kanada: Manitobában a búzatermés a közepesnél jobb lesz. Saskatchewanban a rozsda némi kárt okozott, az aratás rövidesen bevégeződik, termés vidékek szerint különböző. Albertában az aratás nagyrészt befejeződött; a meteorológiai viszonyok kitűnőek. (Érkezett: 1925 szeptember 4.)

Argentínai vetésterület: búza: 7620, rozs: 180, árpa: 330, zab: 1190 ezer hektár. (Érkezett: 1925 szeptember 11.)

© I P A R ©

A legfőbb termelőországok részesedése a szén-, vas- és acélermelésben.

Participation des pays producteurs les plus importants dans la production de charbon, de fer et d'acier.

Résumé. Nos graphiques comparent les données d'avant guerre et après-guerre, de la production de charbon, de fer et d'acier. Les

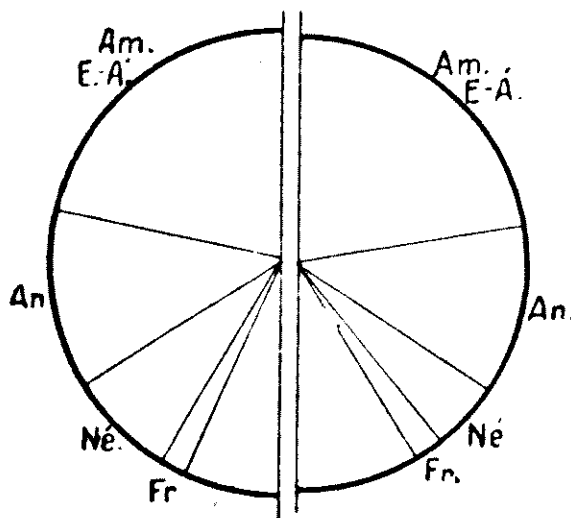
données d'après-guerre sont les plus récentes — ordinairement de 1924 —, tandis que celles d'avant-guerre constituent une moyenne des

1. Kőszén. — Houille.

O r s z á g Pays	Háború előtti adat Données d'avant-guerre		Legújabb adat Données les plus récentes	
	1000 tonnában — en milliers de tonnes			
		%		%
Amer. Egy.-Áll. Etats-U. d'Am.	517.060	42·52	505.846	43·29
Anglia Angleterre . .	292.043	24·01	274.933	23·53
Németország Allemagne . .	190.109	15·63	118.829	10·17
Franciaország France	40.051	3·29	44.010	3·77
Magyarország Hongrie . . .	900	0·07	689	0·06
Világtermelés Prod. mondiale	1216097	100·00	1168589	100·00

Háború előtti adat
Données d'avant-guerre

Legújabb adat
Données les plus récentes

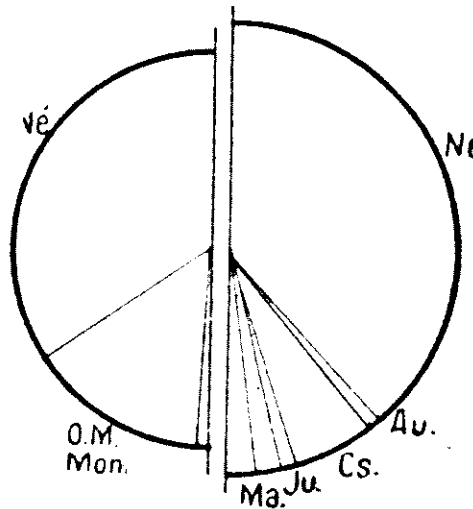

2. Barnaszén. — Lignite.

O r s z á g Pays	Háború előtti adat Données d'avant-guerre		Legújabb adat Données les plus récentes	
	1000 tonnában — en milliers de tonnes			
		%		%
Németország Allemagne . .	87.233	68·72	124.360	76·13
Ausztria Autriche . . .	37173	29·28	2.777	1·70
Cseh-Szlovákia Tchéco-Slov. .			20.402	12·50
Jugoszlávia Yougoslavie .			4.000	2·45
Magyarország Hongrie . . .			5.742	3·51
Világtermelés Prod. mondiale	127.138	100·00	165.551	100·00

Háború előtti adat
Données d'avant-guerre

Legújabb adat
Données les plus récentes

¹⁾ Osztrák-magyar monarchia termelése, beleértve Boszniát és Hercegovinát is. — *Production de la monarchie austro-hongroise, y compris la Bosnie Herzégovine.*

années qui précéderent la guerre. Ces graphiques indiquent les pays, qui eurent le plus grand rôle dans la production. Les données d'avant-guerre concernent le territoire d'alors des États.

Quant à l'abréviation des différents pays, voir N° 7 de notre Revue.

Grafikonjaink a háború előtti és utáni vas- és acéltermelésről nyújtanak összehasonlítást.

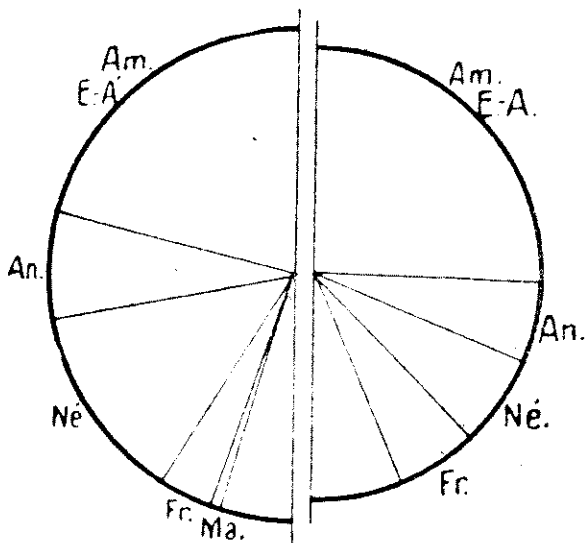
A háború utáni adatok a legtöbb esetben az utolsó (1924) év adatai, míg a háború előtti adatok az 1913. és az ezt megelőző évek átlagai. A grafikonok azt mutatják, hogy a legfontosabb termelőországok milyen arányban részesednek a termelésben jelenleg s mi volt a helyzet a háború előtt. A háború előtti adatok az egyes országok akkori (háború előtti) területére vonatkoznak.

3. Vas. — Fer.

O r s z á g Pays	Háború előtti adat Données d'avant-guerre		Legújabb adat Données les plus récentes	
	1000 tonnában — en milliers de tonnes			
		%		%
Amer. Egy.-Áll. États-U. d'Am.	31.212	41·95	31.608	50·74
Anglia Angleterre . . .	10.428	14·02	7.440	11·94
Németország Allemagne . . .	19.308	25·94	7.800	12·52
Franciaország France	5.208	7·00	7.656	12·29
Magyarország Hongrie	686	0·90	174	0·28
Világtermelés Prod. mondiale	74·400	100·00	62.292	100·00

Háború előtti adat
Données d'avant-guerre

Legújabb adat
Données les plus récentes

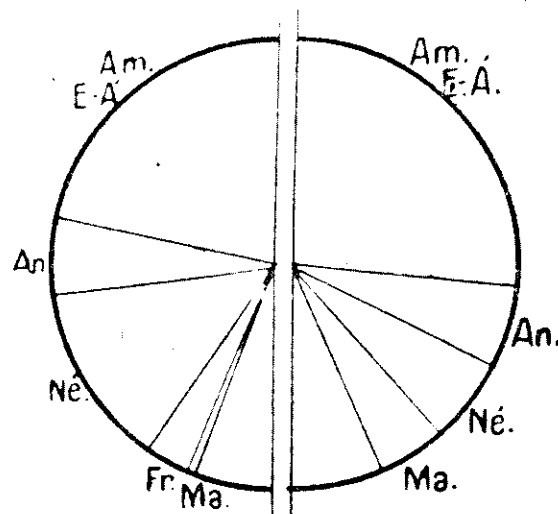

4. Nyersacél. — Acier brut.

O r s z á g Pays	Háború előtti adat Données d'avant-guerre		Legújabb adat Données les plus récentes	
	1000 tonnában — en milliers de tonnes			
		%		%
Amer. Egy.-Áll. États-U. d'Am.	30.768	43·64	37.404	53·05
Anglia Angleterre . . .	7.788	11·04	8.352	11·84
Németország Allemagne . . .	18.936	26·85	8.616	12·22
Franciaország France	4.692	6·65	6.912	9·80
Magyarország Hongrie	343	0·49	39	0·06
Világtermelés Prod. mondiale	70.512	100·00	70.512	100·00

Háború előtti adat
Données d'avant-guerre

Legújabb adat
Données les plus récentes

◎ KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ◎

Külkereskedelmi forgalmunk 1925 július havában.

Le commerce extérieur de la Hongrie en juillet 1925.

Résumé. En juillet 1925, la valeur des importations était de 53·4 millions de couronnes-or, et celle des exportations, 50·7. L'excédent de l'importation montait à 2·7 millions de couronnes-or, contre 19·7 millions en juillet 1924. Cette amélioration considérable de notre bilan du commerce extérieur s'explique par le fait que, par suite d'une grande diminution de l'importation de textiles, la valeur de l'importation a baissé, en juillet dernier, de 6·5 millions de couronnes-or, tandis que, en raison de l'accroissement de l'exportation des articles d'exportation les plus importants, la valeur de l'exportation s'est accrue de 10·5 millions de couronnes-or.

L'amélioration de notre bilan du commerce extérieur saute encore plus aux yeux si l'on compare le mouvement des mois janvier—juillet à celui de janvier—juillet 1924. On voit alors que le passif de 77·9 millions de couronnes-or des sept premiers mois de l'année dernière est tombé, à la même époque de l'année courante, à 62·5 millions de couronnes-or.

Az 1925. év július havában a behozatal értéke 53·4 millió, a kivitelé 50·7 millió aranykorona volt. A behozatali többlet 2·7 millió aranykoronát tett ki, míg az előző év ugyanezen hónapjában külkereskedelmi mérlegünk 19·7 millió aranykorona behozatali többlettel zárult. Mérlegünk az előző év ugyanezen hónapjához viszonyított nagymértékű javulásának magyarázata abban rejlik, hogy főleg a textiliák behozatalának nagy visszaesése folytán ez év júliusában a behozatal értéke 6·5 millió aranykoronával csökkent, a kivitel értéke pedig legfontosabb exportcikkeink legnagyobb részénél mutatkozó megerősödés folytán 10·5 millió aranykoronával gyarapodott.

Külkereskedelmi mérlegünk javulása még szembeszökőbb, ha a január—július hónapok forgalmát hasonlítjuk össze az elmúlt év ugyanezen időszakával. Az idevonatkozó adatokat az alábbi táblázat tünteti fel:

Behozatalunk a folyó év első hét hónapjában az előző év ugyanezen időszakához viszonyítva 358 millió aranykoronáról 385·7

Hónap Mois	1 9 2 4			1 9 2 5		
	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatali (-) többlet - Ex- cédent (-) des importat.	Behozatal Importations	Kivitel Exportations	Behozatali (-) többlet - Ex- cédent (-) des importat.
	millió aranykor. — en millions de cour.-or					
Január Janvier . .	37·6	32·3	— 5·3	63·4	35·2	—28·2
Február Février . .	44·1	30·8	—13·3	58·8	39·9	—18·9
Március Mars	51·4	44·5	— 6·9	57·7	52·2	— 5·5
Április Avril	59·0	51·4	— 7·6	52·6	46·6	— 6·0
Május Mai	57·4	45·5	—11·9	52·4	52·5	+ 0·1
Június Juin	48·6	35·4	—13·2	47·4	46·1	— 1·3
Július Juillet . . .	59·9	40·2	—19·7	53·4	50·7	— 2·7
Január—július Janvier—juillet	358·0	280·1	—77·9	385·7	323·2	—62·5

millió aranykoronára, kivitelünk pedig — még nagyobb mértékben — 280·1-ről 323·2 millió aranykoronára emelkedett. A behozatalnál tehát 27·7, a kivitelnél pedig 43·1 millió aranykorona az emelkedés, így az előző év első hét hónapjában mutatkozó 77·9 millió aranykorona passzivum a folyó év első hét hónapjában 62·5 millió aranykoronára (15·4 millió aranykoronával) csökkent.

Ez a kedvező eredmény annál nagyobb jelentőséggel bír, mert a múlt évben kedvezőtlen gabonatermésünk volt. A feleslegeink nagy részét még a múlt év második felében kivittük s ennél fogva az országnak a folyó év első felében exportálható gabona- és lisztkészlete már jóval kisebb volt, mint más években. Az eredmény mégis jobb a jó termésre támaszkodó 1924. évnél, ami az ország gazdasági megerősödése szempontjából mindenestre igen kedvező tünet. Kedvező jelenség az is, hogy ezt az eredményt egy általános gazdasági pangás ideje alatt, a behozatal emelkedése dacára, tisztán a kivitel fejlődése mellett sikerült elérni. Az eddigi eredmény a kereskedelmi mérleg szempontjából azért bír még különös jelentőséggel, mert az idején úgy a gabonaneműeknél, mint a mezőgazdasági termelés körébe tartozó egyéb termények-

nél is jó, sőt igen jó volt, úgyhogy most már bizton számíthatunk kereskedelmi mérlegünk további javulására.

A január—júliusi behozatalban első helyen most is, mint általában a pamutszövet áll, melynek importja az előző évi behozatalhoz képest 9·3 millió aranykoronával emelkedett, pamutszövetből ugyanis az év első négy hónapjában nagyobb mennyiségeket vásároltunk külföldről. Kisebb- nagyobb emelkedést mutat az előző évhez képest a vasárúk, nyersdohány és gyapjúszoetek behozatala, viszont lényeges csökkenés állott be a gyapjú- és pamutfonalak, szén, kikészített bőr, gépek és a fa behozatalában.

Legfontosabb exportcikkeink közül jelentős emelkedést mutat a vágó- és igásállatok kivitele, mely 13·9 millió aranykoronával volt nagyobb értékű az előző év ugyanezen időszakában exportált mennyiségnél. A tengeri 12·1 millió aranykorona, a liszt és tojás exportja pedig egyenkint több mint 9 millió aranykorona emelkedést mutat az előző évhez képest. Mintegy 6 millió aranykoronával emelkedett a disznósír, 5 millióval a gyapjú, 2·9 millióval a gép és 1·4 millióval a toll kivitele is. Visszaesés mutatkozik viszont a cukor, búza, a friss és elkészített hús, továbbá a villamosgépek és készülékek kivitelében.

Magyarország külkereskedelmi forgalma 1925. év július havában.

Commerce extérieur de la Hongrie pendant le mois de juillet 1925.

A) Behozatal. — A) Importation.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises, respectivement des groupes de marchandises</i>	1924	1925	1924	1925	Az érték 1925 július hónapban (+), v. kevesebb (-) ezer ar. k. — Excédent (+) ou diminution (-) de la valeur en juillet 1925 (en milliers de couronnes--or)	Az 1925 júl. havi behozatalösszértékének %-ában — En % de la valeur totale de l'import de juillet 1925	
	mennyiség méter-mázsákban <i>quantité en quintaux métr.</i>		érték ezer aranykoronákban <i>valeur en milliers de couronnes-or</i>				
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré</i>	2,621.783	1,886.794	6.728·9	6.081·1	—	647·8	11·40
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	10.908	6.022	9.144·9	4.930·8	—	4.214·1	9·24
Szén — <i>Charbon</i>	1,063.687	993.533	4.576·5	4.088·0	—	488·5	7·66
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	18.190	14.634	2.283·7	2.997·3	+	713·6	5·62
Gyapjúszoetek — <i>Tissus de laine</i>	4.600	1.426	6.920·4	2.124·8	—	4.795·6	3·98
Nyersfémek — <i>Métaux bruts</i>	7.093	15.453	1.027·2	1.961·7	+	934·5	3·68
Pamutfonál és -cérna — <i>Fil de coton et fil retors</i>	6.489	3.505	3.205·5	1.844·3	—	1.361·2	3·46
Papiros és papirosárúk — <i>Papier et articles de papeterie</i>	34.087	37.261	1.523·4	1.676·7	+	153·3	3·14
Ásványolaj — <i>Huiles minérales</i>	171.800	84.948	1.912·4	1.481·7	—	430·7	2·78
Kikészített bőr — <i>Cuir préparés</i>	1.987	1.318	1.892·0	1.406·5	—	485·5	2·64
Nyersdohány — <i>Tabac en feuilles</i>	2.771	1.839	1.001·5	1.090·4	+	88·9	2·04
Vasárúk — <i>Ouvrages en fer</i>	16.315	6.266	913·1	934·1	+	21·0	1·75
Nyers pamut — <i>Coton brut</i>	1.634	3.384	188·1	922·4	+	734·3	1·73
Nyers juta — <i>Jute brut</i>	1.403	7.637	85·6	916·4	+	830·8	1·72
Gyapjúfonál — <i>Fil de laine</i>	1.284	1.671	1.193·4	886·5	—	306·9	1·66
Nyers kávé — <i>Café brut</i>	1.147	2.335	223·7	817·3	+	593·6	1·53
Nyers rizs — <i>Riz brut</i>	—	22.900	—	801·5	+	801·5	1·50
Selyem- és félselyemszövet — <i>Tissus de soie et de mi-soie</i>	146	75	669·4	698·8	+	29·4	1·31
Üveg és üvegárúk — <i>Verres, verreries</i>	8.292	12.792	384·0	685·2	+	301·2	1·29
Nyers bőr — <i>Cruirs bruts</i>	2.711	2.281	615·8	588·8	—	27·0	1·10
Összesen { db = pièces	—	—	44.489·5	36.934·3	—	7.555·2	69·23
Total { q — q	3,976.327	3,106.074					
Egyéb áruk { db — pièces	16.830	35.425	15.400·8	16.414·9	+	1.014·1	30·77
Autre mar- { pár — paires	—	30.709					
chandises { q — q	817.165	675.711					
Behozatal össz. { db — pièces	16.830	35.425	59.890·3	53.349·2	—	6.541·1	100·00
Importations totales { pár — paires	—	30.709					
{ q — q	4,793.492	3,781.785					

B) Kivitel. — B) Exportation.

Az áruk, illetőleg árucsoportok megnevezése <i>Désignation des marchandises, respectivement des groupes de marchandises</i>	1924	1925	1924	1925	Az érték 1925 július hóban több (+) v. kevesebb (-) ezer aranykoronában <i>Excédent (+) ou diminution (-) de la valeur en juillet 1925 (en milliers de couronnes-or)</i>		Az 1925 július havi kivitel összesér- tének %-ában <i>En % de la valeur totale de l'import de juillet 1925</i>
	mennyiség méter- mázsákban <i>quantité en quintaux métr.</i>		érték ezer arany- koronákban <i>valeur en milliers de couronnes-or</i>				
Vágó- és igásállatok — <i>Animaux de boucherie et de trait</i> ¹⁾	10.319	24.234	3.331.6	5.658.9	+	2327.3	11.16
Liszt — <i>Farines</i>	160.875	114.104	5.772.4	5.614.8	-	157.6	11.08
Rozs — <i>Seigle</i>	47.086	133.320	941.7	3.733.0	+	2791.3	7.36
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	10.874	26.440	1.277.2	3.385.7	+	2108.5	6.68
Gyapjú — <i>Laine</i>	5.525	12.622	1.570.0	2.783.0	+	1213.0	5.49
Olajosmagvak — <i>Graines oléa- gineuses</i>	12.086	54.599	358.2	2.245.1	+	1886.9	4.43
Búza — <i>Froment</i>	296.484	62.616	7.429.8	2.003.7	-	5426.1	3.95
Vasúti kocsik — <i>Voitures de chemin de fer</i>	¹⁾ 115	13.831	1.093.3	1.736.0	+	642.7	3.42
Friss gyümölcs — <i>Fruits frais</i>	25.168	86.515	1.352.4	1.700.8	+	348.4	3.36
Tojás — <i>Oeufs</i>	5.241	11.463	733.7	1.604.8	+	871.1	3.17
Cukor — <i>Sucre</i>	23.774	40.890	1.164.6	1.553.8	+	389.2	3.06
Toll — <i>Plumes</i>	1.322	2.566	832.2	1.535.2	+	703.0	3.03
Tengeri — <i>Maïs</i>	6.635	69.685	109.5	1.393.7	+	1284.2	2.75
Disznósír, szalonna — <i>Saindoux et lard</i>	250	6.757	39.0	1.280.1	+	1241.1	2.53
Élő baromfi — <i>Vollaille vivante</i>	¹⁾ 151.599	5.832	382.2	989.2	+	607.0	1.95
Friss főzelék — <i>Légumes frais</i>	86.244	73.248	1.040.5	975.0	-	65.5	1.92
Friss és elkészített hús, kolbász — <i>Viandes fraîches et préparées, sau- cisses</i>	5.279	5.636	1.108.6	949.4	-	159.2	1.87
Kőszén — <i>Charbon</i>	254.600	286.950	712.9	805.5	+	92.6	1.59
Villamosgépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	3.087	2.307	1.271.3	721.5	-	549.8	1.42
Vasárúk — <i>Ouvrages en fer</i>	12.783	8.652	819.1	687.5	-	131.6	1.36
Vasfélgyártmányok — <i>Produits de fer mi-fabriqués</i>	11.416	25.885	344.3	601.1	+	256.8	1.19
Pamutszövetek — <i>Tissus de coton</i>	143	450	147.1	507.0	+	359.9	1.00
Összesen — Total } db — <i>pièces</i> } q <i>q</i>	162.033	24.234	31.831.6	42.464.8	+	10.633.2	83.77
	968.872	1,044.368					
Egyéb áruk — } db — <i>pièces</i> <i>Autres mar-</i> } pár — <i>paires</i> <i>chandises</i> } q <i>q</i>	5.935	376	8.384.0	8.226.3	-	157.7	16.23
	—	8.845					
	360.224	568.510					
Kivitel össze- } db — <i>pièces</i> sen — <i>Expor-</i> } pár — <i>paires</i> <i>tations totales</i> } q <i>q</i>	167.968	24.610	40.215.6	50.691.1	+	10.475.5	100.00
	—	8.845					
	1,329.096	1,612.878					

¹⁾ A mennyiség darabokban van feltüntetve — *La quantité est indiquée en pièces.*

© ÁRSTATISZTIKA ÉS PÉNZÜGY ©

A nagykereskedelmi árak és a létfenntartási költségek indexszámai 1925 augusztus hó végén.

Nombres indices des prix de gros et du coût de la vie en Hongrie, au fin du mois août 1925.

Résumé. En août dernier, les prix de gros de blés n'ont guère varié, excepté l'avoine de cette année, mise en vente en août, dont le prix était considérablement inférieur à celui de l'avoine de l'année dernière. En général, les prix d'animaux vivants s'affermisssaient. Des matières premières et produits d'industrie, les métaux sont devenus plus chers, tandis qu'une baisse s'est produite pour certaines matières premières d'industrie textile, telles que pour le coton et la laine. Quant aux prix de détail, il faut mentionner la diminution du prix du pain, des pommes de terre et de certaines sortes du vêtements.

Du 31 juillet au 31 août, le nombre indice moyen des prix de gros a diminué de 1.3%, et celui du coût de la vie de 5.2%.

Augusztus havában a gabonaárak az előző erős árhullámozás után bizonyos nyugvópontra jutottak. A zabnál mutatkozó nagy árcsökkenés arra vezetendő vissza, hogy ebből is már az újtermésű árú kellett a táblázatokba felvenni s ez lényegesen alacsonyabb áron került forgalomba, mint a tavalyi termésű zab. A lisztnél a malmok a fehér lisztek árát 150—200 koronával emelték. Lényegesen visszaesett azonban a korpá ára, melynek augusztus 31-i tőzsdei jegyzése 15%-kal alacsonyabb egy hónap előtti árnál.

Az állatvásárokon általában szilárduló volt az irányzat, a hó végén azonban csak a borjú ára mutatott lényeges emelkedést. Az állati termékek a borjúhústól eltekintve nem mutatnak jelentősebb árkilengéseket. Egyéb termékek közül a legnagyobb fokú (40%-ot meghaladó) áresést a burgonya mutatta fel.

Az ipari anyagok közül általában megdrágultak az összes fémek, a vastermékektől eltekintve, mely utóbbiaknak gyári ára ma is változatlan. A szénárak szintén változatlanok. A textilipari nyersanyagok közül csökkent a nyerspamutnak és gyapjúnak az ára s ez valamelyes visszahatással volt a szövetekre is. Egyéb cikkek közül említendő az épületfa árának nem nagymértékű megszilárdulása.

A kis forgalom áránál a gabonaárak júliusi visszaesése csak augusztusban éreztette hatá-

sát a kenyér áránál. A félbarna kenyér ára 7150 K-ról 6300-ra csökkent. A burgonya detailáránál mutatkozó áresés nagyobb arányú volt a nagybani ár csökkenésénél is. Jelentősebb áresés mutatkozott egyes ruhaféléknél is.

A nagykereskedelmi árak indexszámainak az alakulása augusztus 31-én a következő volt:

A magyar nagykereskedelmi árak index-számai (1913. évi átlagos árak = 1)

*Nombres indices des prix de gros en Hongrie
(Prix moyens de 1913 = 1)*

Időpont Date	Élelmezési cikkek Produits alimentaires	Ipari anyagok — Matie- res nécess. à l'industrie	Belföldi árú Articles de Hongrie	Külföldi árú Articles étrangers	Nyersanyagok Matières premières	Gyártmányok Produits fabriqués	Összes árú Ensemble des produits
<i>a) Papírkorona alapon (en couronnes papier)</i>							
1924 december 31 31 décembre 1924	22940	23883	23002	24420	24381	22550	23466
1925 június 30 30 juin 1925	19682	20836	19428	22173	20176	20475	20326
1925 július 31 31 juillet 1925	17928	20912	18169	22521	19365	19818	19591
1925 augusztus 31 31 août 1925	17518	20772	17826	22436	18848	19818	19333
<i>b) aranykorona alapon (en couronnes-or)</i>							
1924 december 31 31 décembre 1924	1.56	1.63	1.57	1.66	1.66	1.54	1.60
1925 június 30 30 juin 1925	1.37	1.45	1.35	1.54	1.40	1.42	1.41
1925 július 31 31 juillet 1925	1.25	1.46	1.26	1.57	1.35	1.38	1.36
1925 augusztus 31 31 août 1925	1.21	1.44	1.24	1.56	1.31	1.37	1.34

Az átlagos index 1.3%-os csökkenést mutat július 31-től augusztus 31-ig. Az élelmezési cikkek és mezőgazdasági termékek indexszáma 2.3%-kal, míg az ipari anyagok és termékek indexe 0.7%-kal csökkent. 1924 december 31. óta az átlagos nagykereskedelmi index már 17.6%-os csökkenést mutat.

Augusztus 31-én júliussal szemben a létfenntartási költségeknél 5.2% olcsóbbodás

mutatkozik, mely főleg a kenyér és burgonya, valamint egyes ruhafélék árának visszaesésével függ össze.

Egyes fontosabb külföldi államok nagykereskedelmi és létfenntartási indexszámainak alakulását az alábbi táblázat mutatja be.

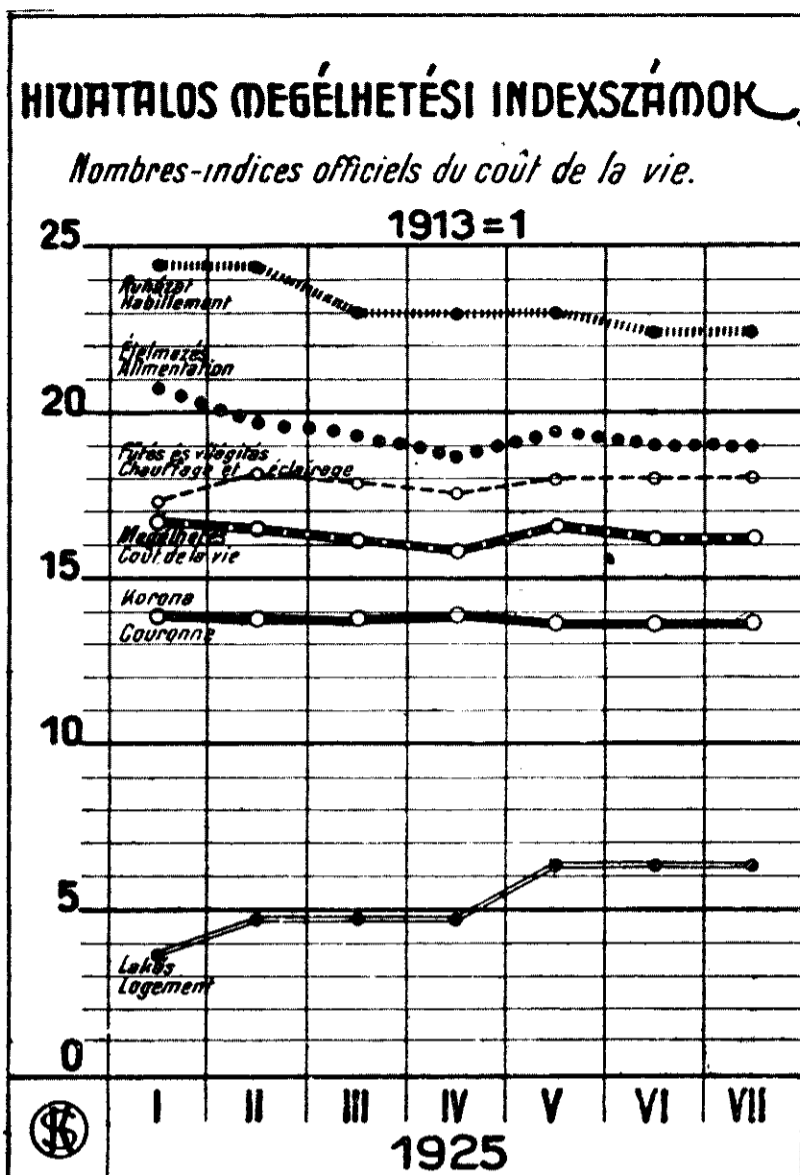
Jelentősebb eltolódást a nemzetközi adatoknál nem igen találni. Mindenesetre kedvező, hogy júniusról júliusra a legnagyobb csökkenést a magyar index mutatja az osztrákkal együtt.

Különböző államok deviza- és ár-indexszámai.

Nombres-indices des prix et des cours de devises en différents pays.

Év, hó <i>Année, mois</i>	Anglia <i>Angleterre</i>	Ausztria <i>Autriche</i>	Belgium <i>Belgique</i>	Finnország <i>Finlande</i>	Franciaország <i>France</i>	Hollandia <i>Pays-Bas</i>	Németország <i>Allemagne</i>	Norvégia <i>Norvège</i>	Olaszország <i>Italie</i>	Svájc <i>Suisse</i>	Svédország <i>Suède</i>	Magyarország <i>Hongrie</i>	Ész.-Am. Egy.-Áll. <i>Et. Un. d'Amérique</i>			
	Kiindulási időpont — <i>Base de date</i>															
	1913	1914 I. fél- év — <i>1er semestre</i>	1914 április <i>avril</i>		1	9	1	3	1914	1914 július <i>juillet</i>		1	9	1	3	
a) Váltóárfolyamok diszparitásának indexszámai (new-yorki paritás = 1) — <i>Nombres-indices de la disparité des cours des devises (Parité de New-York = 1)</i>																
1925 VI	1.00	14.373	4.10	7.63	4.05	1.00	1.00	1.58	5.04	0.99	1.00	14.369	1.00			
1925 VII	1.00	14.373	4.18	7.63	4.07	1.00	1.00	1.50	5.26	0.99	1.00	14.369	1.00			
b) Nagykereskedelmi árak indexszámai — <i>Nombres-indices des prix de gros</i>																
1925 VI	1.58	20.360	5.52	11.29	5.43	1.53	1.34	2.60	7.11	1.62	1.61	20.326	1.57			
1925 VII	1.57	19.680	5.59	—	5.58	1.55	1.35	2.54	—	1.61	1.61	19.591	1.60			
c) Aranyértékben számított nagykereskedelmi indexszámok — <i>Nombres-indices des prix de gros calculés en or</i>																
1925 VI	1.58	1.42	1.35	1.48	1.34	1.53	1.34	1.65	1.41	1.64	1.61	1.41	1.57			
1925 VII	1.57	1.37	1.34	—	1.37	1.55	1.35	1.69	—	1.63	1.61	1.36	1.60			
d) Megélhetési indexszámok — <i>Nombres-indices du coût de la vie</i>																
1925 VI	1.72	—	1.35*)	11.91	3.90	1.79	1.38	2.59	—	1.69	—	16.292	1.55			
1925 VII	1.73	—	—	—	—	—	1.43	—	—	—	1.76	16.254	—			
e) Aranyértékben számított megélhetési indexszámok — <i>Nombres-indices du coût de la vie, en valeur-or</i>																
1925 VI	1.72	—	—	1.56	0.96	1.79	1.38	1.73	—	1.71	—	1.13	1.55			
1925 VII	1.73	—	—	—	—	—	1.43	—	—	—	1.76	1.13	—			

*) 1921 = 1.

A létfenntartási költségek változása egy 4 tagú munkáscsalád heti szükségletei alapján.
 (1913. évi költség = 1.)

Changements du coût de la vie sur la base des besoins hebdomadaires d'une famille ouvrière de quatre membres.
 (Frais de l'année 1913 = 1.)

Időpont Epoque	Élemezés Alimentation	Ruházat Habillement	Fűtés és világítás Chauffage, éclairage	Lakás Logement	Összes heti költség Frais hebdomadaires totaux	Összes heti költség a lakásbér nélkül Frais hebdomadaires totaux sans le loyer
a) Papírkorona alapon En couronnes-papier						
1924 december 31 31 décembre 1924	21322	24435	17998	3697	17103	21834
1925 június 30 30 juin 1925	19075	22432	18070	5631	16165	19480
1925 július 31 31 juillet 1925	19006	22415	18070	5631	16126	19429
1925 augusztus 31 31 août 1925	17956	20922	17758	5619	15854	18417
b) aranykorona alapon En couronnes-or						
1924 december 31 31 décembre 1924	1·45	1·66	1·23	0·25	1·16	1·49
1925 június 30 30 juin 1925	1·33	1·56	1·26	0·39	1·12	1·36
1925 július 31 31 juillet 1925	1·32	1·56	1·26	0·39	1·12	1·35
1925 augusztus 31 31 août 1925	1·24	1·45	1·23	0·39	1·06	1·28

A szanálási akció megállította a korona értékzuhanását s az ezzel kapcsolatos nagyarányú áremelkedést, melynek áttekinthető ábrázolása csak logaritmikus léptékkal szerkesztett rajzok segítségével volt lehetséges. Fenti grafikonunk egy nyugodt, egészséges gyógyulási folyamatot mutat. Az árakat jelző vonalak a korona szilárd, inkább enyhe javulásra hajló vonala felé tendálnak. Az arany-színvonalról mélyen lecsúszott lakbér-görbe

tervszerűen emelkedik természetes nivója felé. Lassan, meg-megállva szorulnak lefelé a ruházati cikkek árai s kisebb kilengések dacára ezt az irányt követik az élelmezési költségek is. Mindkét csoportnál a táblázatunkban közölt augusztusi adatok újabb javulást jeleznek. A legelemibb megélhetési költségek ehhez képest a lakbéremelések hatásától átmenetileg befolyásolva szintén csökkennek.

Áralakulás Budapesten 1925 július—augusztus havában.
Formations des prix à Budapest au cours des mois juillet—août 1925.

M e g n e v e z é s D é s i g n a t i o n	Mennyi- ségi egy- ség Unité	Á r a k k o r o n á k b a n P r i x e n c o u r o n n e s			Indexszámok 1925 augusztus 31-én (1913. évi árák = 1) Nombres-indices au 31 août 1925 (Prix de 1913 = 1)
		1913	1 9 2 5		
		évi átlagár prix moyens de l'année	július 31-én au 31 juillet	aug. 31-én au 31 août	
1. A nagykereskedelem árai.					
1. Prix du commerce en gros.					
a) Élelmezési cikkek és mezőgazdasági termékek.					
a) Denrées alimentaires et produits agricoles.					
Búza, tiszavidéki 76 kg-os — <i>Froment de la région de la Tisza</i>	q	22.04	366.250	366.250	16.618
Rozs — <i>Seigle</i>	"	17.83	273.750	260.000	14.582
Takarmányárpa — <i>Orge à fourrages</i>	"	16.11	265.000	272.500	16.915
Zab — <i>Avoine</i>	"	19.04	430.000	245.000	12.868
Tengeri — <i>Maïs</i>	"	15.11	262.500	270.000	17.869
Bab, fehér — <i>Haricots blancs</i>	kg	0.24	3.500	3.500	14.583
Burgonya, fehér — <i>Pommes de terre à chair blanche</i>	q	5.61	110.000	65.000	11.586
Búzalisz 0-ás — <i>Farine de froment No 0</i>	kg	0.34	6.200	6.350	18.676
Búzalisz 2-es — <i>Farine de froment No 2</i>	"	0.33	5.950	6.150	18.636
Búzalisz 6-os — <i>Farine de froment No 6</i>	"	0.30	5.250	5.250	17.500
Maláta — <i>Malt</i>	q	31.—	660.000	645.000	20.806
Kristálycukor, zsákban — <i>Sucre en cristaux, en sacs</i>	kg	0.81	14.880	14.780	18.247
Ökör, jobb minőségű — <i>Boeufs de qual. supérieure</i>	élő súly kg	1.02	14.500	15.000	14.706
Borjú — <i>Veaux</i>	"	1.14	14.750	19.500	17.105
Sertés, fiatal, nehéz — <i>Porcs, jeunes, gras</i>	"	1.36	22.500	23.250	17.096
Juh — <i>Moutons</i>	"	0.64	7.750	8.500	13.281
Zsir — <i>Saindoux</i>	kg	1.51	31.000	31.000	20.530
Marhahús 1a helybeli, hátulja — <i>Viande de boeuf, 1ere qualité</i>	"	1.73	29.000	29.000	16.763
Vaj — <i>Beurre</i>	"	2.68	51.000	54.000	20.149
Tojás — <i>Oeufs</i>	1440 drb	97.53	2,016.000	2,016.000	20.671
Rizs (Burmah II.) — <i>Riz (Burmah II.)</i>	kg	0.34	8.050	8.000	23.529
Kávész (Santos) — <i>Café (Santos)</i>	"	2.65	65.000	65.000	24.529
Tea (Souchong) — <i>Thé (Souchong)</i>	"	6.00	92.000	94.000	15.667
Korpa — <i>Son</i>	q	11.15	218.750	185.000	16.592
b) Ipari anyagok és termékek.					
b) Matières et produits de l'industrie.					
Rúdvas — <i>Fer en bates</i>	q	18.90	370.000	370.000	19.577
Vaslemez, 1 mm-es — <i>Toles de fer de 1 mm</i>	"	29.00	490.000	490.000	16.897
Vörösréz (elektrolyt) — <i>Cuivre (Electrolyte)</i>	kg	1.72	23.700	25.000	14.535
Ólom (huta) — <i>Plomb (de fonderie)</i>	"	0.52	13.600	14.500	27.885
Ón (Banka vagy Billiton) — <i>Etain (Banka ou Billiton)</i>	"	4.95	92.000	95.000	19.192
Horgany (huta) — <i>Zinc (de fonderie)</i>	"	0.64	14.000	14.700	22.969
Szén, hazai barnaszén — <i>Charbon, lignite indigène</i>	q	1.16	35.000	35.000	30.172
Szén, porosz, felsősziléziai — <i>Charbon de Prusse, de Haute-Silésie</i>	"	3.50	80.000	80.000	22.857
Petroleum (világító) — <i>Pétrole (à éclairage)</i>	kg	0.34	4.350	4.400	12.941
Benzin, nehéz motorbenzin 0.765/775° — <i>Benzine, benzine à moteur 0.765/775°</i>	"	0.30	6.000	6.000	20.000
Nyers pamut, amerikai — <i>Coton brut, américain</i>	"	1.45	47.120	42.840	29.545
Pamutfonál, 20-as számú — <i>Fils de coton No 20</i>	"	2.30	71.680	68.540	29.800
Pamutszövet, középszálú, fehérített — <i>Tissus de coton blanchis de fils moyens</i>	m	0.60	19.000	18.500	30.833
Nyers gyapjú, középfinom szövetgyapjú, szennyben nyírott — <i>Laine brute, laine pour tissus, mi-fine</i>	kg	1.47	32.000	31.000	21.088
Gyapjuszövet, férfi, téli, tiszta gyapjúból — <i>Tissus de laine pure et chaude (tissus d'hiver) pour hommes</i>	m	6.00	174.000	172.000	28.667
Kender, gyári, tilolt — <i>Chanvre échangé en fabriques</i>	kg	0.80	22.000	22.000	27.500
Len, nyers — <i>Lin brut</i>	"	1.20	26.440	26.440	22.033

M e g n e v e z é s D é s i g n a t i o n	Mennyi- ségi egy- ség Unité	Á r a k k o r o n á k b a n P r i x e n c o u r o n n e s			Indexszámok 1925 augusztus 31-én (1913. évi árak = 1) Nombres-indices du 31 août 1925 (Prix de 1913 = 1)
		1913	1 9 2 5		
		évi átlagár prix moyens de l'année	július 31-én au 31 juillet	aug. 31-én au 31 août	
Marhabőr, nyers, zöldsúlyú, vágóhídi — <i>Peaux de boeuf, brutes, vertes d'abattoir</i>	kg	1.30	19.000	20.500	15.769
Borjúbőr, nyers, zöldsúlyú, hosszúlábú, fejés — <i>Peaux de veau, brutes, avec pieds et tête</i>	"	2.05	30.000	30.000	14.634
Talpbőr, Vache-croupon — <i>Cuir à semelles, vache-croupon</i>	"	5.85	71.000	72.000	12.308
Felsőbőr, box-calf, fekete — <i>Cuir à empeigne, box-calf noir</i>	□-láb	1.45	25.000	24.000	16.552
Újságpapíros, rotációs — <i>Papier à journaux, rotatif</i>	kg	0.25	6.100	5.980	23.920
Tégla, 25×12×6 cm méretű — <i>Briques de 25×12×6 cm</i>	1000 drb „ pièces	31.—	544.000	544.000	17.548
Mész, darabos, égetett — <i>Chaux, grossière, cuite</i>	q	2.20	52.500	52.500	23.684
Épületfa, ácsolt, fenyőfából — <i>Bois de construction, charpenté, de bois de pin</i>	m ³	45.—	670.000	700.000	15.556
Kénsav, 66° Bé — <i>Acide sulfurique</i>	q	10.—	170.000	170.000	17.000
Szuperfoszfát — <i>Superphosphate</i>	kg ^o / _o	0.50	7.400	7.400	14.800
Tűzifa — <i>Bois de chauffage</i>	q	2.28	40.000	40.000	17.544
2. A kiskereskedelem árai.					
<i>Prix du commerce en détail.</i>					
Marhahús, levesnek való — <i>Viande de boeuf, pour potage</i>	kg	1.93	30.000	29.000	15.026
Sertéshús, comb — <i>Viande de porc, cuisse</i>	"	1.98	37.000	36.000	18.182
Disznózsír — <i>Saindoux</i>	"	1.77	32.000	34.500	19.492
Tej — <i>Lait</i>	liter	0.31	5.300	5.300	17.097
Tojás — <i>Oeufs</i>	db	0.074	1.350	1.700	22.973
Liptói túró — <i>Fromageon de Liptó</i>	kg	1.95	35.000	40.000	20.513
Kenyér, félbarna, gyári — <i>Pain demi-brun, fait en fabrique</i>	"	0.30	7.150	6.300	21.000
Búzaliszt, 2-es — <i>Farine de froment No. 2.</i>	"	0.34	7.800	6.650	19.559
Burgonya, fehér — <i>Pommes de terre à chair blanche</i>	"	0.08	1.750	1.000	12.500
Savanyú káposzta — <i>Choucroute</i>	"	0.27	6.000	6.000	22.222
Bab, fehér, apró — <i>Haricots secs, blancs, à petits grains</i>	"	0.41	5.500	5.000	12.195
Cukor, finomitott, kristály — <i>Sucre raffiné, en cristaux</i>	"	0.88	16.800	16.400	18.636
Férfiruha, II-rendű, gyári — <i>Vêtements pour hommes, de II-e qual., manufacturés</i>	db	40.—	900.000	800.000	20.000
Női ruha, II-rendű, gyári — <i>Vêtements pour dames, de II-e qual., manufacturés</i>	"	50.—	125.000	1,000.000	20.000
Gyermekruha, II-rendű, gyári — <i>Vêtements pour enfants, II-e qual., manufacturés</i>	"	20.—	500.000	450.000	22.500
Férfiing (munkásing) — <i>Chemises pour hommes (chemises d'ouvriers)</i>	"	2.90	70.000	65.000	22.414
Férfiálónadrág — <i>Caleçons pour hommes</i>	"	3.—	78.000	69.000	23.000
Női ing — <i>Chemises pour femmes</i>	"	3.10	62.000	58.000	18.710
Férfiharisnya, rövid — <i>Bas pour hommes, courts</i>	pár	0.52	15.000	15.000	28.846
Női harisnya — <i>Bas pour femmes</i>	"	0.90	28.000	28.000	31.111
Gyermekharisnya — <i>Bas pour enfants</i>	"	0.50	17.000	17.000	34.000
Férficipő, gépszeges, fekete box — <i>Chaussures pour hommes, clouées à la machine, box noir</i>	"	15.—	310.000	310.000	20.667
Női cipő, fekete box, magasszárú, fűzős — <i>Chaussures pour femmes, box noir, hautes, à lacets</i>	"	16.—	315.000	315.000	19.688
Gyermekcipő, 33—35. sz. — <i>Chaussures pour enfants, No. 33 à 35</i>	"	10.—	210.000	210.000	21.000
Fűtőszén, porosz — <i>Charbon de chauffage, de Prusse</i>	q	3.80	88.000	88.000	23.158
Tűziafa, aprított — <i>Bois de chauffage, fendu</i>	"	2.96	60.000	58.000	19.595

A részvénytőkék értékének indexszámai.

La valeur des capitaux-actions indiquée en nombres indices.

Résumé. *La valeur des actions notées à la Bourse de Budapest était en hausse pendant le mois d'août. La plus grande hausse montraient les actions des Sociétés d'assurances et celles des hôtels et établissements des eaux minérales. Cependant la valeur des quelques catégories d'actions baissa même en août et cela se fait sentir particulièrement concernant les minoteries.*

A budapesti tőzsdén jegyzett részvények árfolyamhullámzását jelző s az 1913. évi részvényállományt érintő elővételi jogok figyelembevételével svájci frankalapon kiszámított indexszám 1925 július 31-től 1925 augusztus 31-ig 11·4-ről 11·7-re emelkedett, tehát az 1913 december 31-i állapothoz képest a részvényeseknek az elővételi jogok teljes kihasználása mellett 100 svájci frank befektetéssel szerzett részvényei ez év augusztus hó utolsó tőzsdei napján 11·7 svájci frankot értek. Ez az emelkedés 2·6%-nak felel meg. Legnagyobb emelkedést mutatták a biztosító-társaságok részvényei (22·9%) és a szállodák és gyógyfürdők részvényei (22·7%). Néhány részvénykategóriának a részvényei augusztusban is csökkenő árfolyamúak voltak. Így különösen a malmok (3·7%).

A részvényértékek indexe, amennyiben a befizetéseket és a részvénygyarapodást nemcsak az elővételi jogon elért határig, hanem teljes egészében vesszük számba, az 1913 december 31-i 100-hoz viszonyítva 1925 augusztus 31-én 16·1 volt a júliusi 15·7-tel szemben.

Az emelkedés tehát e számítási mód mellett 2·4%-os. Az egyes részvénytökecsoportok értékalkulása a július—augusztus hónapokban a fentebb mondottakkal szemben nem mutat az összes tőkeváltozások figyelembevételével, számbajövő eltérést.

A részvénytökecsoport megnevezése Désignation des groupes de sociétés anonymes	Indexszám		Nomb.-indices.	
	az 1913. évi részvényállományt érintő tőkeváltozások számbavételével — en tenant compte des changements de capitaux affectant l'effectif d'actions de 1913.			
	július juillet	aug. août	július juillet	aug. août
	hó végén —		fin de mois	
I. Bankok — <i>Banques</i>	6·7	6·6	9·8	9·7
II. Takarékpénztárak — <i>Caisse d'épargne</i>	4·0	3·9	7·7	7·6
III. Biztosító-társaságok — <i>Sociétés d'assurances</i>	3·5	4·3	4·1	4·3
IV. Gözmalmok — <i>Minoteries</i>	35·2	33·9	44·3	43·2
V. Bányák és téglagyárak — <i>Mines et briqueteries</i>	25·5	25·9	31·6	32·1
VI. Könyvnyomdák — <i>Imprimeries</i>	9·9	10·2	27·2	27·3
VII. Vasművek és gépgyárak — <i>Forges et ateliers de construct. mécan.</i>	23·1	25·1	25·2	27·0
VIII. Közlekedési vállalatok — <i>Communications et transport</i>	5·4	5·5	7·9	8·0
IX. Cukorgyárak — <i>Sucreries</i>	62·6	64·4	72·4	74·5
X. Gáz- és villamossági vállalatok — <i>Gaz et électricité</i>	27·4	30·2	51·9	57·5
XI. Sörgyárak és szeszipari vállalatok — <i>Brasseries et distilleries</i>	30·3	34·7	54·8	63·0
XII. Szállodák és gyógyfürdők — <i>Hôtels et établissements d'eaux minérales</i>	18·5	22·7	32·2	39·4
XIII. Textilipari vállalatok — <i>Entreprises textiles</i>	21·0	21·8	25·4	26·2
XIV. Vegyészeti vállalatok — <i>Entreprises chimiques</i>	18·2	18·0	20·5	20·2
XV. Különféle vállalatok — <i>Entreprises diverses</i>	24·9	26·1	39·7	41·9
Az összes részvények indexe — <i>Nombre ind. des actions totales</i>	11·4	11·7	15·7	16·1

A pénzügyi betétek.

Les dépôts en banque.

Résumé. *Le montant des dépôts en banque s'augmentait de 7 1/0 au cours du mois d'août. Cette augmentation reste sous celle du juillet, dont la proportion était 13·6/0. Les dépôts totaux, démontrés dès le commencement de l'époque de l'assainissement, se quadruplaient à peu près.*

A pénzügyi betétek összege, illetőleg a postatakarékpénztárnál és a budapesti 13 legnagyobb pénzügyetnél elhelyezett takaré- és folyószámlabetétek állománya augusztusban is emelkedett, amennyiben a szóbanforgó pénzügyetknél július 31-től augusztus 31-ig a takarékbetétek összege 81·3 millió aranykoronáról 87·1 millió aranykoronára, a folyószámlabetétek álladéka 263·5 millió arany-

koronáról 287·1 millió aranykoronára, a kettő együttesen pedig 344·9 millió aranykoronáról 374·2 millió aranykoronára növekedett.

A takarékbetétek növekedésének aránya erősen alatta marad a júliusnak, mert augusztusban csak 7·1/0 volt, míg az előző hónapban 13·6/0.

A takarékbetétek összege 1924. évi június hó 30-tól, vagyis a szanálás kezdete óta 265·3/0-kal, a folyószámlabetéteké 290·2/0-kal emelkedett; az egész betétálladék növekedése pedig 387·6/0-os volt. A július 31-én kimutatott takarékbetétek összege az 1913 december 31-i állománynak 10·1/0-át, az előző hónapban 9·4/0, a folyószámlabetéteké 38·9/0-át (35·7/0) teszik, az összes betéteké pedig ez az arányszám 23·3/0 (21·5/0) volt.

Megnevezés — Désignation	Takarékbetétek álladéka — Effectif des dépôts de caisse d'épargne		Folyószámlabetétek álladéka — Effectif des dépôts sur comptes courants		Betétek összesen — Dépôts totaux	
	júl. — juillet	aug. — août	júl. — juillet	aug. — août	júl. — juillet	aug. — août
	hó végén aranykoronákban — à la fin du mois en couronnes-or					
Magyar koronaértékben elhelyezett betétek — Dépôts placés en valeur de couronne hongroise:						
Postatakarékpénztár — Caisse d'épargne postale roy. hongroise	2,607.538	3,068.212	79,800.380	82,818.102	82,407.918	85,886.314
13 legnagyobb budapesti pénzügyet — 13 établissements de crédit les plus importants de Budapest	75,491.003	81,294.012	132,784.200	141,980.390	208,275.203	223,274.402
Magyar koronaértékű betétek összesen — Total des dépôts placés en couronnes hongroises	78,098.541	84,362.224	212,584.580	224,798.492	290,683.121	309,160.716
Külföldi értékben elhelyezett betétek — Dépôts placés en valeurs étrangères	3,231.804	2,703.639	50,937.000	62,296.272	54,168.804	64,999.911
Betétek összesen — Dépôts totaux	81,330.345	87,065.863	263,521.580	287,094.764	344,851.925	374,160.627
Index-számok — Nombres-indices						
Belföldi értékben elhelyezett betétek alakulása az 1913. XII/31-i betétállományhoz viszonyítva — Formation des dépôts placés en valeurs indigènes par rapport à l'effectif des dépôts du 31 déc. 1913	9·0	9·7	28·8	30·4	18·1	19·3
Az összes betétek alakulása az 1913. XII/31-i betétállományhoz viszonyítva — Formation des dépôts totaux par rapport à l'effectif des dépôts du 31 déc. 1913	9·4	10·1	35·7	38·9	21·5	23·3

© KONZULI JELENTÉSEK ©

Románia.

Roumanie.

A bukaresti m. kir. követség gazdasági jelentése az 1924. évről.

Az 1924-es gazdasági esztendő a hanyatlásra hajló stagnálás jegyében folyt le, szemben az 1923-assal, amelyet lassú és relatív konszolidáció jellemzett. A természeti kincsekben annyira gazdag Romániában ez az állapot természetellenesnek nevezhető és ha okát kutatjuk, úgy ezt a liberális kormány gazdasági politikájában találjuk meg, amely a jelen viszonyaival csak másodsorban törődve, a fősúlyt a jövőre helyezi és a románok nemzeti álmának megvalósítása után az ország gazdasági életét is nemzeti alapra kívánja fektetni. Eddigélé Románia kincsei főként az idegen tőke által aknáztattak ki; a liberális kormány végcélja a külföldi érdekeltségek lassú kiszorítása és amíg ez elérhető, a természeti kincsek állagának lehető megtartása. Előbbit az alant is megemlített törvények szolgálják, utóbbit viszont az exportlehetőségek korlátozásával véli elérhetőnek. Eme politikának hatása kettős: egyrészt a külföldi tőke bizalmatlanná vált, újabb elhe-

lyezést az adott körülmények között nem keres, másrészt idegen segítség hiányában és a fennálló korlátozások közepette a tökeszegény belföldi érdekeltségek sem fejthetik ki azt az aktivitást, amely alkalmas lehetne, hogy az ország talpraállását gyorsítsa. Ez magyarázza az ország gazdasági stagnálását és a közeljövő fogja megmutatni, vajjon ez az átmenet a liberális kormány koncepciójának bukásához vagy megvalósulásához vezet-e.

Mezőgazdaság.

Mezőgazdasági tekintetben az 1924-es év nem volt szerencsés. A lefolyt esztendő kedvezőtlen éghajlati viszonyain kívül, amely Európa többi országaiban egyaránt károsan befolyásolta az eredményt, Romániában még az agrárreform következményei és a kormány kapkodó politikája is közrejátszott abban, hogy az 1924-es termés mélyen alatta maradt az előbbi évekének. A statisztikai hivatal a következő adatokat állapította meg:

Termény	1920		1921		1922		1923		1924	
	Bevetett terület hektár	Termés hl	Bevetett terület hektár	Termés hl	Bevetett terület hektár	Termés hl	Bevetett terület hektár	Termés hl	Bevetett terület hektár	Termés hl
Búza . . .	2022710	22050034	2488335	27648749	2649640	32687407	2690341	35769258	3172102	26038717
Tengeri . . .	3295418	61512135	3443990	37471613	3403854	39304844	3404492	51227991	3621454	53261088
Árpa . . .	1400173	22962591	1569373	15239886	1727454	32562228	1878391	21399124	1850731	11350337
Zab . . .	966403	21488794	1239006	20544777	1333522	29288213	1345402	21662927	1236580	15345607

A fenti összeállításból a következő tanulságot lehet levonni.

A búzatermés erős visszafejlődésének elsősorban az agrárreform az oka. A kisajátítási eljárás a lefolyt gazdasági esztendő alatt nagyjában befejeződött és hatása most nyilvánult meg teljes egészében. A paraszt a kenyérmagvak termeléséhez nem ért és a szükséges tőkéje is hiányzik ahhoz, hogy a nagybirtokoshoz hasonló intenzív gazdálkodással az az általjelért eredményt produkálja. Ennek a következménye, hogy ámbár az agronomok utasítására a föld új birtokosai nagyobb területet vetettek be búzával, mint bármikor a háború befejezését követő esztendőkből, az eredmény az utolsó öt esztendő legrosszabbjának termésén alól marad és alig tett ki hektáronként átlag hat métermázsát.

Tengeri ügyében a jövőre nézve sokkal jobbak Románia kilátásai. Egyrészt a román paraszt évszázadok óta hozzá van szokva eme növény termeléséhez, másrészt a román föld erre kiválóan alkalmas is. A lefolyt gazdasági évben termelt 40 millió

métermázsából mintegy 100.000 vagon exportálható. — A mezőgazdaságot károsan befolyásolja a kormány kapkodó politikája is. Ezalatt az az igyekezet értendő, hogy a belföldi árakat mélyen a világparitáson alól tartsa, amit a határok zárásával, másrészt a kiviteli illetékekkel kíván elérni. Úgy az egyiket, mint a másikat folyton változtatja, a határokat az egyes termékeknek hol megnyitja, hol lezárja, az illetékeket hol magasabban, hol alacsonyabban állapítja meg, ami elkedvetleníti a gazdát, aki termését sokszor kedvezőtlen pillanatban, féláron kénytelen eladni.

Az állatállomány is folytonosan süllyed. Felesleges megemlíteni, hogy ennek az oka is az agrárreform, mert a három—husz holdas gazda nem képes nagyobb számú állatot tartani. Hozzájárul ehhez a kormány a kivitelt akadályozó politikája, amely pl. egy ökör kiviteli illetékét 10.000 leiben állapítva meg, annak exportálását úgyszólván lehetetlenné tette. Ennek következtében a gazdák nem fektetnek súlyt az állatok nevelésére, amelyek úgy számszerűleg, mint minőségileg erős hanyatlást mutatnak.

A *fa- és erdőgazdaság* sokat szenvedett egyrészt a közlekedési eszközök elégtelensége, másrészt a magas kiviteli illetékek következtében, amely utóbbiakat még súlyosbította az a körülmény, hogy a kivitelre szánt fa szállítási díjtétele 50%-kal haladta meg a normális vasúti tarifát.

A *petróleumtermelés* ez évben érte el először a háború előtti esztendő eredményét. Az össztermelés 1,847.235 tonnát tett ki és az év végén néhány újonnan fúrt szonda kiadós volta következtében a napi termelés 550 vagonra emelkedett. Ám a magas kiviteli illetékek, valamint a nyers kőolaj kiviteli tilalma következtében a román petróleumipar hátrányos helyzetben volt a nemzetközi piacon, az exportált mennyiség meghaladja a 43 500 tonnát, szemben az előző évi 38.400 tonnával.

Ipar.

A *vas- és gépipar* helyzete felette nehéz volt. Az állam nemcsak, hogy nem tudja eléggé foglalkoztatni az országban lévő két óriási üzemet (Resica és az aradi Astra), hanem előbbi szállításokért való tartozását sem tudja kiegyenlíteni, aminek az volt a következménye, hogy a két telep kénytelen volt üzemét erősen redukálni és munkásainak nagy részét elbocsátani. Súlyosbította a helyzetet még az, hogy az államvasutak kiegyenlítését számlái következtében kocsiparkjának javítását apró műhelyekre bízta, ahelyett, hogy rendelkezéseivel munkaalkalmat adna a fentnevezett két nagy gyártelepnek.

A *széntermelés* emelkedett ugyan, de teljes kifejlődését az olcsó és nem gazdaságosan felhasznált nyerskőolaj akadályozza, amelynek árát a kormány mesterségesen nyomja a belföldön.

A *többi ipar* (textil, kémiai, cukor stb.) sokat szenvedett a pénzsűke következtében. A hitel ritkasága és drágasága fejlődésüket nem engedte meg, aminek következtében vagy stagnáltak vagy visszafejlődtek.

Ezen az állapoton nem segített sem a már fentebb említett Credit Industrial, sem pedig az új román vámtarifa amely a lei elértéktelenedése következtében hatástalanná vált vámtételeknek aranyban való megállapításával a belföldi ipart kívánta a külföldi versennyel szemben megvédelmezni.

Kereskedelem és közlekedés.

Románia *kereskedelmi mérlege* az elmúlt évben nem volt kedvezőtlen. Az 1924-es évben összesen 4,731.484 tonnát exportált 27.823,601.568 és 801.427 tonna árút importált 26.192,449.394 lei értékben. A mérleg tehát 1.631,152.174 lei-jel aktív.

A *kivitelre* került termékek között első helyet a mezőgazdasági termények foglalják

el (1,406.297 tonna 7.284,632.000 lei értékben), azután következnek a petróleum (435,989 tonna 2.755,566.000 lei értékben), a fa (2,453.251 tonna 3.466,474.000 lei értékben), állatok (69.742 tonna 1.163,263.000 lei értékben). Kétségtelen, hogy ez az eredmény sokkal kedvezőbb lenne, ha Románia közlekedési eszközei nagyobb teljesítőképességgel bírnának, amelynek hiányát főleg a faipar érezte. Az exportra alkalmas fakészletek vagonhiány következtében csak részben voltak kivihetők.

A fentemlített cikkek az összkivitelnek 85%-át teszik ki.

Ami a *bevitt* illeti, első helyen a textilárúk állanak (39,660 tonna 7.661.431.241 lei értékben), azután az érc- és bányatermékek (458,683 tonna 5.206.853.660 lei értékben), gyapjú, szőrmék, gépek, selyem, konfekciók stb.

A kedvező kereskedelmi mérleg ellenére Románia gazdasági mérlege végeredményben mégis kedvezőtlen, mert *fizetési mérlege* erősen passzív. Pontos adatok erre vonatkozólag nincsenek, ezeket úgy a kormány, mint a statisztikai hivatal eltitkolja, de szakemberek állítása szerint 5—6 milliárddal passzív.

Az ország gazdasági vérkeringésének ereit a közlekedési eszközök, elsősorban a *vasutak* képezik, amelyeknek gyors és pontos működése döntő befolyást gyakorol egy állam gazdaságára. E tekintetben az 1924-es esztendő nem vitte előbbre Románia közlekedésügyét. A közismerten elégtelen vagon és lokomotív-park körülbelül az előbbi esztendő színvonalán maradt, a teljesen elhasznált pályákat nem frissítették fel, aminek következménye egyrészt a közlekedés lassúsága, másrészt a sűrűn, csaknem naponta előforduló vasúti szerencsétlenségek, amelyek mind több és több kocsit és mozdonyt tesznek hasznavehetlenné.

Pénzügy.

Az államháztartásban a liberális kormány visszaállította az egyensúlyt. Ezt olyképp érte el, hogy komprimált költségvetést szerkesztett, amelyben csak az elhalaszthatatlan kiadásokat vette fel és figyelmen kívül hagyta az ország legégetőbb szükségleteinek fedezését. Ilyen költségvetés természetesen csak számszerűleg nevezhető egyensúlyozottnak, tényleg azonban nem az és nagyon alkalmas arra, hogy az ország hitelét kül- és belföldön egyaránt aláássa.

A budget egyébként 23.5 milliárd kiadással szemben 24 milliárd bevételt irányzott elő; utóbbi be is folyt és a felesleget néhány sürgőssé vált kiadás javára folyósították.

Az *államadósságok* kamatszolgáltatásának ellátásáról és amortizációjáról a háború óta az ezévi költségvetés keretén történt először gondoskodás. A belföldi államadósság mintegy 31 milliárd leit, a kül-

földi pedig, amelyet nagy nehézségek árán legnagyobb-részt sikerült konszolidálni, 550 millió francia frankot és 32 millió angol fontot tesz ki. Ugyancsak e költségvetés gondoskodott először a Nemzeti Bankkal szemben fennálló függő adósság amortizációjának megkezdéséről.

A *valuta* annak ellenére, hogy a kormány a bankóprésnek az állam céljára való működését beszüntette és így az infláció további egészségtelen elharapódzásának gátat emelt (a magángazdaság szükségleteinek fedezésére azonban kibocsátattak bankjegyek), sem javulni, sem pedig megállapodni nem tudott. Az angol font 808 és 1017 lei között, a dollár 178 és 231 lei között mozgott, amely hullámvás károsan befolyásolta a kereskedelmet. A román valuta eme hullámvásának oka az állammal szemben megnyilvánuló bizalmatlanság, amely az itteni fizetési eszközt a spekuláció játékszerévé teszi. Igaz ugyan, hogy Románia exportárúi főleg mezőgazdasági termékekben állván, azoknak mennyisége és kiviteli ideje a lei-re szintén befolyást gyakorolnak, de ez a körülmény önmagában még nem magyarázná a román valuta tolytonos hullámvását.

A *bankjegyforgalom* a lefolyt esztendőben csak lényegtelenül emelkedett. 1923 december 31-én 18·8 milliárdot mutatott ki a Nemzeti Bank, amely összeg 1924 végéig kb. 19·5 milliárdra növekedett. Mint már fentebb említettem, az állam szükségleteinek fedezésére új bankjegy nem bocsátatott ki; a Banca Naționala csakis a magángazdaság igényeinek kielégítésére növelte mérsékelten a bankjegymennyiséget.

Ha a forgalomban lévő papírpénz értékét átszámítjuk aranyra, úgy azt látjuk, hogy az alig tesz ki valamivel többet, 400 milliónál. Mielőtt Románia belépett a világháborúba, bankjegyforgalma 800 milliónál nagyobb volt. Mi sem természetesebb tehát, minthogy a jelenlegi bankjegymennyiség nem felel meg a területileg háromszorosra növekedett Románia szükségleteinek és így, különösen az árak folytonos emelkedése következtében erős pénzsűke állott elő, ami viszont egyrészt hitelmegszorításokra és uzorakamatlábra, másrészt üzemredukciókra és munkaalkalom hiányára vezetett. Csak Bukarestben 10919 váltót óvatoltak körülbelül 400 millió lei értékben. A kormány ezen úgy akart segíteni, hogy felállította a „Credit Industrial“-t, amelynek az ipar támogatására egy milliárd leit bocsátott rendelkezésére. Ez az összeg azonban csak egy csepp volt a tengerben és a pénzsűke és annak következményei az egész éven át éreztették hatásukat.

Gazdaságpolitikai szempontból nagyjelentőségűek a bányá, a kommercializálási és az energiatörvények. Mindháromnak célja azonos: az idegen tőkének átjatsása román kezekbe.

A *bányatörvénynek* az éle főleg az idegen petroleumtőke ellen irányul, amelynek Románia kőolajmezőinek eddigi kiaknázását köszönhetette. Nemzeti államának megvalósulásával Románia elérkezettnek látta az időt, hogy az országnak eme fontos gazdasági erőforrását kivegye az idegenek kezelése alól és azt nemzeti alapon önmaga értékesítse. Ezért a bányatörvény úgy intézkedik, hogy a jelenleg érvényben lévő koncessziók csak akkor hosszabbíthatók meg, ha az idegen tőke úgy a részvénytöbbséget, mint a vállalat vezetésében a döntő súlyt románoknak engedi át. Ugyancsak ez a feltétele annak, hogy a vállalatok, amelyeknek működési engedélyük még nem járt le, újabb területeket vásárolhassanak kiaknázás végett. Az alkalmazottak 75%-nak (mégpedig minden kategóriában) román állampolgároknak kell lenni.

A *kommercializálási* törvény ugyanazt a célt szolgálja, mint a fentebb tárgyalt. A bányatörvény az altalaj kincseit, ez a törvény pedig az ipari vállalatokat kívánja „nacionalizálni“. A módoszatok is azonosak: részvénytöbbségnek, vezetésnek román kezekben kell lenni, az alkalmazottak 75%-ának pedig román állampolgársággal kell bírni.

Az *energiatörvény* a vizierők kihasználását, a vasutak, üzemek elektrifikálását célozza. Inkább pium desiderium, mint gyakorlati jelentőségű, mert e nagyszabású koncepciót a tőkeszegény Románia megvalósítani nem tudja, viszont a külföldi tőkére éppen az előbb tárgyalt törvények következtében nem igen lehet támaszkodni.

Munkapiac.

A pénzsűke és a gazdasági pangás következtében eszközölt üzemredukciók sok munkást fosztottak meg a kenyértől, de azért Romániában olymértvű munkanélküliségről, mint ahogy ez a nyugati államokban fennáll, beszélni sem lehet. A kormány e bajon segített, néhány nélkülözhetetlen szakmunkás kivételével kéréselhetetlenül kiutasította az idegeneket és ezzel elérte azt, hogy a belföldieknek legnagyobb része a kedvezőtlen gazdasági viszonyok ellenére is el tudott helyezkedni. Eme intézkedések nagyon sok magyar munkást sujtottak, akik odahaza nem találván munkaalkalmat, itten keresték meg kenyerüket és tartották el Magyarországon hagyott családjukat.

S. H. S. királyság.

Royaume S. H. S.

A belgrádi m. kir. követség gazdasági jelentése az 1924. évről.

Az elmúlt gazdasági esztendő Jugoszláviában a szanálás jegyében állott. Ennek megfelelőleg az S. H. S. kormány pénzügyi és általában egész gazdaságpolitikája főleg a dinár árfolyamának lassú, de állandó javítására irányult. E célból a pénzügyminiszter többrendbeli intézkedést foganatosított, melyek részben az általa inaugurált deflációs politika energikus keresztülvételére, részben pedig az államháztartás egyensúlybáhozatalára és az ország kereskedelmi mérlegének aktívabbá tételére vonatkoztak.

Ez intézkedések eredményeként a dinár, melynek zürichi árfolyama 1922. év végén $4\frac{1}{2}$ svájci frank volt, 1923. év végéig 6.45, 1924. év végén 7.90, végül 1925 januárjában 8.60 svájci frankra emelkedett, mely tendencia kétségekívül még nem tekinthető lezárttnak.

Noha a pénzügyi kormány a dinár lassú javítása által elkerülni óhajtott a valuta ug-rásszerű emelkedésével járó gazdasági hátrányokat, mindamelllett a gazdasági élet a pénz ezen ingadozását erősen megérezte. Ugyanis egyrészt a dinár emelkedése természetsszerűleg maga után vonta az S. H. S. árúknak a világpiacón való megdrágulását és így versenyképességének csökkentését, másrészt a deflációval előállott pénzhiány a gazdasági élet minden ágában erős stagnációt okozott.

Azonban dacára annak, hogy az S. H. S. kormány szanálási politikája a más országokban is tapasztalt nehézségekre vezetett, tagadhatatlan, hogy Jugoszlávia a gazdasági rekonstrukció útján nagy lépést tett előre és ha előre nem látható események ezen fejlődést nem befolyásolják hátrányosan, az ország gazdasági élete az 1924-ben lefektetett egészséges alapokon bizonyára erős fellendülésnek fog indulni.

Östermelés.

Míg általában az ószerbiai mezőgazdasági termelés a háború előtti idők átlaghozamát elérte, sőt azt túl is haladta, addig az újonnan szerzett területek termelésében erős visszaesés mutatkozik. A szerbiai mezőgazdaság fellendülését annak tulajdonítják, hogy a kormány Németországból jóvátételi számlára nagymennyiségű ekét és gazdasági gépet szerzett be és osztott ki a földműves lakosság között.

Az újonnan szerzett területek termelését ezzel szemben az agrárreform intézkedései és annak végrehajtása hátrányosan befolyásolták. Az agrárreform a nagybirtokok intenzív gazdálkodását lehetetlenné tette, mert a felosztott nagybirtokok kellő megművelését a kis földművesek, a szerb telepések, szakképzettség és megfelelő eszközök hiányában teljesen elhanyagolták.

Az S. H. S. királyságban jelenleg

a megművelt terület . . .	42.00%-ot
az erdőterület	30.50 „
az improduktív terület . . .	27.50 „

tesz ki. A legtöbb művelés alatt álló terület a Vajdaságban van (86.81%). A legkevesebb Montenegróban (8.24%).

A megművelt terület művelési ágak szerint 1924-ben a következőképen oszlott meg:

szántóföld	6,276.191 hektár	55.29%
kert	154.032 „	1.36 „
legelő	2,695.505 „	23.75 „
rét	1,607.553 „	14.16 „
szőlő	166.786 „	1.47 „
gyümölcsös	255.781 „	2.25 „
utak, nádasok stb.	195.406 „	1.72 „
Összesen	11,251.254 hektár	100.0%

A bevetett terület 1924-ben volt:

gabonaneműekben	4,710.894 hektár
hüvelyesekben	73.916 „
gúmósnövényekben	269.218 „
ipari növényekben	88.105 „
zöldségekben	84.803 „
takarmányban	225.350 „

A gabonaneműekkel bevetett terület az utóbbi években némi emelkedést mutat.

A gabonaneműek terméseredménye vagonokban kifejezve (10 ezer kg) az utolsó öt évben a következő volt:

Termény	1920	1921	1922	1923	1924
Búza	117.058	141.000	121.033	166.200	145.000
Rozs	15.472	14.772	11.488	15.000	16.500
Árpa	28.738	29.127	19.395	30.615	30.000
Zab	32.284	27.443	26.520	31.173	30.000
Tengeri	256.899	187.431	228.095	215.356	270.000

A szilvatermelés Ószerbiának egyik főjövedelmi forrását képezi. Az 1924. évi szilvatermés a kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt az 1923. évi termésnek csak egy negyedrészt érte el. A szemek általában kicsinyek, de íz tekintetében nagyon jóminőségűek voltak.

Kivitelre az év folyamán 200.000 mázsa került. Az exportálásra szánt aszaltszilva legnagyobb mennyiségét Németország és Ausztria szokta megvásárolni. Az árak következőképp alakultak:

70—75 szeműeknél kg-ként	11—	dinár
80—85 " " "	10.50	"
90—100 " " "	9.50	"

A szilvatermés kis %-át friss állapotban adják el, legnagyobb részét azonban aszalás, etuválás vagy pálinkafőzés útján értékesítik. Mivel Anglia, Svédország és Norvégia újabban oly aszaltszilvák szállítását kívánják, melyeknek magvai ki vannak szedve, Szerbiában különösen Sabacban, Lazarevácon, Csaacsakban és Páznán a magvak kiszedésére egy új iparág fejlődött.

Az 1924. évi szőlőtermelést az időjárási viszonyok általában úgy minőség mint mennyiség tekintetében erősen visszavetették. A must átlagos cukortartalma 14—15%, a jobb minőségűekké pedig 18—22% között mozgott.

A termelt bormennyiség hektoliterekben kifejezve 1920—1923 években a következő volt:

1920	1921	1922	1923
1,105.840	3,149.655	4,565.125	4,414.222

Fatermelés: A legutóbbi hivatalos megállapítások szerint Jugoszláviában 7,530.000 hektárnyi erdőterület van. Ez a királyság egész területének 30 3/10%-át képezi. Az erdőségek legnagyobb része sűrű erdő, 2,000.000 hektár pedig lomberdő. Az erdőségek közül 3,184.000 hektár, vagyis 43% állami erdőség; 1,917.000 hektár, vagyis 26% községek, autonóm hatóságok és alapítványok tulajdona. A faanyagokból a helyi szükséglet levonásával az elmúlt évben a kivitel céljaira 80.000 vagon faanyag és 5300 vagon különböző faárú állott rendelkezésre. A faanyag Magyarországra, Olaszországra, Ausztriába, Görögországra, Franciaországra, Svájcba és Németországra szállított. Az S. H. S. államban az utóbbi időben mintegy 250 erdő-kitermelési társaság alakult. Ezek 207 gőzfűrésszel és 2000 vizierőre berendezett fűrésszel dolgoznak.

Állattenyésztés: Az S. H. S. királyság állatállománya a vonatkozó statisztikai kimutatások szerint 1923-ban a következő volt:

szarvasmarha	4,058.419
ló	1,043.528
sertés	2,577.703
juh	8,461.504
kecske	1,801.499
különféle baromfi	13,810.223

1924-ben a vágómarhaprodukciónak az előző évihez képest visszaesést mutat, amivel kapcsolatban az export is lényegesen csökkent; 1923-ban 206.13 vágómarha került kivitelre (845,980.274 dinárértékben), 1924-ben csak 168.000 darabot (745,300.000 dinárértékben) tett ki az export. A vágómarhákivitel az S. H. S. kiviteli árú csoportjában a 3. helyet foglalja el és jelentőségében mindjárt a fa- és a gabona mögött szerepel.

Lótenyésztés: A lótenyésztés és vele kapcsolatban a ló kivitel szempontjából elsősorban a Magyarországtól elszakított területek, nevezetesen a Bácska és Bánát jönnek tekintetbe.

A nagybecskereki kereskedelmi kamara becslése szerint egyedül ezekről a vidékekről átlag 10.000 ló került évente exportra.

Északszerbia lótenyésztés szempontjából nem bír fontossággal s a kivitelben is csak elenyésző mennyiséggel szerepel. Ez a vidék szállítja az alacsony-növésű ún. „Tokma” lovakat, melyek kizárólag Olaszországba exportáltak.

A sertésállomány az utóbbi években visszaesésben van. A megelőző évben kimutatott mennyiség fenti átlagot mintegy 10%-kal multa felül.

Bányászat. A jugoszláv bányászati termékek közül említésre méltók a réz, a cink, a króm, mangán és vasérc, az ólom és főleg a szén.

Országrészenként az ásványtermelés a legutóbbi kimutatások szerint a következő volt:

I. Szerbiában:

köszén	132.894	tonna
barnaszén	374.174	"
lignit	530.347	"
rézérc	123.230	"
réz	6.787	"
antimonérc	546	"
antimon	27	"

II. Bosznia-Hercegovinában:

köszén	1.623	tonna
lignit	34.745	"
mangán	5.145	"
vasérc	81.537	"
nyersvas	23.026	"

III. Horvát- és Szlavónországokban:

barnaszén	168.647	tonna
lignit	233.891	"
vasérc	81.536	"

IV. Dalmáciában:

barnaszén	98.951	tonna
lignit	3.111	"
antimon	26.758	"

V. Szlovéniában:

barnaszén	1,496.410	tonna
lignit	250.046	"
vasérc	81.536	"
ólomérc	10.142	"
cinkérc	648	"
cinköntvény	1.800	"

A réz különösen Ó-Szerbiában és Macedóniában fordul elő. A boribányai rézérc 6% rézet tartalmaz.

Vasérc a birodalom több helyén fordul elő, leginkább azonban Boszniában. A ljubai bánya nagyon értékes limonit és szidelitet tartalmaz. Az évi termelés 22.175 tonna vas, amely főként Csehszlovákiába, Németországra és Romániába és újabban Magyarországra is szállított.

Szén. A háború utáni években egyrészt a nehéz szállítási viszonyok, másrészt a meg nem felelő belföldi termelés következtében erős szénhiány volt észlelhető egész Jugoszláviában. Ezen körülménynek tudható be nagyrészt az, hogy az S. H. S. királyság a pécsi szénbánya terméseit hosszú időkre maga részére biztosítani óhajtotta és ennek folytán 1926. év végéig a békeszerződés értelmében Jugoszlávia munkanaponként 88 vagon pécsi szenet kapott. A helyzet ezidő szerint az S. H. S. széntermelésében teljesen meg-

változott. A Szlovéniában, Horvátszlavonországban, Boszniában, nemkülönben az Ó-Szerbiában lévő szénbányák szorgalmas munkához láttak. A szállítási viszonyok általános javulása folytán pedig úgy szárazföldi, mint víziutakon, oly sok külföldi szén importáltatott, hogy most már a túltermelés hátrányos következményei is erősen éreztetik hatásukat. A belföldön termelt szenek, főként a 4500 kalórián aluli minőségűek, már csak a legnagyobb nehézségekkel helyezhetők el. Arban a belföldi szén 10 tonnás vagonként 3000 dinár és még ennél alacsonyabb ár mellett is ajánlják. A 15 állami szénbánya ilyen körülmények között, ha a viszonyok nem változnak, üzemét legrövidebb időn belül beszüntetni, illetve nagymértékben korlátozni lesz kénytelen. Export szempontjából a sziléziai, charbini, lengyel, ruhrvidéki, kisebb mennyiségben petrozsényi, újabban az angol szén jönnek tekintetbe. Behozatalra került ezen szeneken kívül utóbbi időben magyar szén is.

Ipar.

Az ipari termelés feltételei az elmúlt év folyamán általában véve kedvezőtlenek voltak. Egyrészt az állandóan tartó pénz- és hitelkrízis, másrészt a dinár nagyarányú árfolyamemelkedése az ipari élet úgyszólván minden ágában nehéz viszonyokat teremtett. A legnagyobb vállalatok tőke- és hitelhiánnyal küzdöttek, amellet árúcikkek elhelyezési lehetősége nehezebb volt, miután a magas dinárkursus azok exportképességét erősen lefokozta. A termelési költségek drágák voltak. Végül növelte még bizonyos mértékben a nehézségeket az is, hogy a normális külkereskedelmi kapcsolatok fokozatos felvételével az idegen áru már tömegesebben lépett fel a belföldi piacokon s az itteni iparcikkeknek érezhető konkurenciát teremtett.

Mindezekre az okokra visszavezethetőleg elég gyakori esetben történtek az év folyamán üzemi beszüntetések és redukciók.

A Nemzeti Bank ipari hitelei mindössze 241 millió dinárt tettek ki. Ez az összeg annál is inkább kevésnek bizonyult, mivel a magánbankok ezzel egyidőben hiteleiket, a pénzkrízisre való tekintettel, túlnyomó részben felmondani, vagy legalább is lényegesen redukálni voltak kénytelenek. Nagyobb külföldi ipari kölcsönt viszont nem sikerült szerezni, ámbar az érdekeltségek több ízben tettek ebben az irányban komoly lépéseket.

Az ipar támogatását célzó különféle állami kedvezmények általában eléggé szűk keretek között mozogtak s az érdekeltségek kívánalmait távolról sem tudták kielégíteni. Fontosabb ily irányú intézkedések voltak a vámfelpenzek fokozatos emelése (12-szeresre), továbbá tarifális téren a cukor, sör, szesz és faanyagok szállításánál nyújtott vasúti díjszabási engedmények.

A *faipar* állandóan az első helyet foglalja el az ország iparában. A termelés évről évre fokozódik és tekintve a hatalmas nyersanyagkészleteket — 8 millió hektár erdő —, a fejlődésnek beláthatatlan lehetőségei vannak. A kivitelre került faárúk értéke ebben az évben is, dacára a kedvezőtlenebb viszonyoknak, több mint 25%-át tette ki az országból exportált áruknak. A faipar szempontjából főképp Bosznia, Szlovénia, Horvát-Szlavonország, továbbá Baranya jönnek tekintetbe, míg Szerbia kiterjedt erdősegei közlekedési eszközök hiányában egyelőre még kiaknázatlanok. Boszniában 25 nagyszabású gőzfűrész működik, melyek évente 6 millió köbméter, főleg bükk- és fenyőfát dolgoznak fel. Horvát-Szlavonországban mintegy 100 vízierőre berendezett és 55 gőzfűrész áll üzemben és ezek évente 600.000 köbméter fenyőt, 130.000 köbméter bükk- és 350.000 m³ tölgyfát dolgoznak fel. Szlovéniának 1000 vízierőre berendezett és 35 gőzfűrész van, amelyek kapacitása évi 1.000.000 m³ kemény- és ugyanannyi puhafa.

A *cementiparban* 14 nagy vállalat dolgozik 31 millió dinár alaptőke és 10 millió dinár tartalékalappal. A gyárak mintegy 15.000 munkást foglalkoztatnak és az évi feldolgozott képességük 100.000 vagon portland- és román cementre becsülhető. A termelés és vele párhuzamosan az export is 1920 óta fokozatosan növekedett. Míg 1920-ban a kivitel csak 68.000 tonnát tett ki, addig 1924-ben ez a mennyiség már 187.000 tonnára emelkedett.

Az országnak hatalmas nyersanyagkészletek állnak rendelkezésére. A dalmát tengerpartnak cementrétegei a szakértők véleménye szerint másfélmilliárd tonnára becsülhetők, ami az ipar szükségletét évtizedekre bőségesen fedezheti.

A *vasipar* súlyos válsággal küzd s nem tudja a versenyt felvenni az osztrák és cseh ipar ólós termékeivel, melyek annyiba kerülnek, mint itt a nyersanyagok. Jóllehet Jugoszláviában igen gazdag szénbányák vannak, szén is megfelelő mennyiségben fordul elő, sőt vízierők is állanak rendelkezésre, ezek jelenleg még megfelelőleg kihasználva nincsenek s így a termelési költségek igen drágák s a nyersanyagok egy részét is külföldről kell behozni.

A termelés 1919-ben 25 millió tonna, 1920-ban 23 millió, 1921-ben 27, 1922-ben 44 és 1923-ban 53 millió tonna volt. Ez utóbbi mennyiség a béketermelésnek csak 37%-át teszi ki. Miután a belföldi termelés a hazai szükségletet nem elégítette ki, ezért az elmúlt években 442.349 tonna vasanyag lett behozva 2.200.000.000 dinár értékben.

Jugoszláviában jelenleg 6 *üveggyár* áll üzemben melyek főleg táblaüveg és öblösüvegek előállítására foglalkoznak. A belföldi termelés csak részben tudja az ország szükségletét fedezni. Az elmúlt év folyamán kb. 900.000 m³ tábla és 140.000 m³ tükördisz és drótüveg került behozatalra elsősorban Csehszlovákiából. Az ország legszámtovább vállalata a daruvári gyár, mely úgyszólván kizárólag táblaüveg előállításával foglalkozik s évi termelése 300.000 m³ táblaüveg.

A *veggyi gyárak* kielégítő eredménnyel dolgoztak az év folyamán. Karbid-, vasclícium-, klórmész- és nátriumhidrátkészítményeik világhírűek. E gyáraknak egy része újabban robbanóanyagok és azótsav termelésével is foglalkozik.

A belföldön előállított műtrágya, kénsav és finomított ásványolaj a hazai fogyasztást csak egyharmad részben elégíti ki, úgyhogy e cikkekből főleg Angliából és Amerikából nagyobb mennyiségek kerültek behozatalra.

A *textilipari* üzemek az elmúlt évben gyapotot 100.000 orsóval és 3000 szövőszékkel, gyapjút 15.000

orsóval és 300 szövőszékkel, továbbá 10 millió kg kendert és 300.000 kg lent dolgoztak fel. A posztógyárak (5) főleg katonai célokra dolgoznak és havonta átlag 100.000 m gyapjúszövetet állítanak elő. Az országban 2 szőnyeggyár, a sarajevói és a nagybecskereki, továbbá 3 trikótárs és 4 nemezkalapgyár áll üzemben.

A gyapotfeldolgozó iparban 9 nagyobb gyár dolgozik, mely azonban a hazai fogyasztást nem tudja kielégíteni.

A kendertermelést ez idén is csak felerészben dolgozták fel a gyáripar, míg a többi még mindig a kisipart és a háziipart foglalkoztatja. Megfelelő szövőgyárak híján a félgyártmányok kb. 80%-a kivitellel került.

Igen nagy jelentősége van Jugoszláviában a zsák-iparnak. Mezőgazdasági állam lévén, kiviteli cikkeinek a liszt, bab, gyümölcs és szilva szállításánál nagymennyiségű zsákra van szüksége. A belföldi zsákgyártás igen kezdetleges s a nagy szükségletet kielégíteni nem tudja, így az elmúlt évben Jugoszláviában 5.540.000 kg zsák lett importálva 70 millió dinár értékben.

Az ország *malomipara* főleg a Magyarországtól elszakított területeken, a Bánát és Bácskában van koncentrálva. Mintegy 30 modernül berendezett exportmalom dolgozik a külföld részére, míg számtalan kisebb üzem (köztük sok vízi- és szélmalom) a belföldi szükséglet fedezését szolgálja. Az 1924. évi kampagneban a malomipar 271 millió dinár értékű búzalisztet szállított a külföldre, amely mennyiség azonban jóval alatta van a malmok feldolgozóképeségének. A nyomasztó közgazdasági viszonyok ebben az iparágban erősen éreztetik hatásukat. A pénz- és hitelkrízis következtében a kampagne lebonyolítására nem állt elegendő tőke rendelkezésükre, lényegesebb tarifális kedvezményeket nem élveztek. Hozzájárult mindehhez még, hogy a kormány a lisztforgalomra vonatkozó vámpolitikai intézkedéseit, dacára az érdekeltségek ismételt intervenciójára nem volt hajlandó megváltoztatni, úgyhogy a lisztbehozatal továbbra is szabad maradt s a lisztkivitel ezzel szemben kiviteli vámmal volt terhelve.

A bánáti malmok az év folyamán sokat foglalkoztak kukoricaszárítással. Majdnem valamennyi malom erősen volt angazsálva ebben az iparágban. A szárított tengeri igen keresett cikk volt Olaszország, Lengyelország és Csehszlovákia részéről. Nagy mennyiségben szállítottak ezenkívül Romániába és a tengerentúlra is.

A Jugoszláviában lévő *cukorgyárak* termelése az 1923—24 kampagneban 4063 vagónt tett ki.

A termelési viszonyok az 1924—25. évben lényegesen megjavultak és a 8 cukorgyár által elérendő termelési eredmény az érdekeltségek becslése szerint a következő lenne:

Becskerék	1500 vagón
Pélmonostor	1300 "
Novivrbas	1700 "
Cservenka	1700 "
Eszék	1700 "
Uzsora	500 "
Belgrád	800 "
Csupria	800 "

Összesen: 10.000 vagón.

A belföldi fogyasztásra kb. 8000 vagón szükséges és így a még kb. 2000 vagón kivitellel is kerülhet.

Az a körülmény, hogy 1924—25 évben nagyobb répakészletek állottak a cukorgyáraknak rendelkezé-

sére, annak tulajdonítható, hogy a répa átvételi ára a világpiacon — 30 angol fonton felül — igen magas volt és ez a termelőket arra készítette, hogy intenzívebben foglalkozzanak cukorrépatermeléssel. Az időjárási viszonyok is állandóan igen kedvezők voltak, úgyhogy cukorrépában elért eredmény rekordtermésnek tekinthető. A külföldi cukor versenye Jugoszláviánál 3-30 dinár védvámval van megnehezítve.

Az országnak jelenleg 67 *szeszipari* üzeme dolgozik, melyek nyersanyagként kukoricát, gabonát, burgonyát és melasse-t használnak fel. Evi termelő-képességük 180.000 hl. A belföldi fogyasztás a szilva-termeléseredmény szerint variál és átlag 50.000 hl körül mozog. Technikai célokra a belföldi 20.000 hl. használ fel, úgyhogy kb. 30.000 hl. marad export célokra. 30 gyára van ezenkívül az országnak, mely a szesz további feldolgozásával, likőrök stb. gyártásával, szeszdenaturálásával stb. foglalkozik.

Kereskedelem és közlekedés.

Az S. H. S. királyság kereskedelme az új állam alakulása után lényegesen fellendült. Így 1919-től 1925-ig csak a belgrádi kereskedelmi kamara körzetében mintegy 18.000 kereskedelemügyi jogosítvány adatott ki. A kereskedelmi cégeknek hasonló túlszaporodása volt észlelhető Jugoszlávia egyéb részeiben is. E túlszaporodás egészségtelen következményei lépten-nyomon mutatkoztak, mi arra indította a hatóságokat, hogy lépéseket tegyenek hivatatlan elemeknek ezen pályáról való visszaszorítása és a kereskedelmi tevékenység szabályozása érdekében. Különösen sokat tettek e téren a kereskedelmi kamarák, melyek épp erre való tekintettel nem szűnnek meg sürgetni, hogy pl. a munkaidő minden kereskedelmi üzemben egyformán szabályoztassék, hogy az egyes városokban az üzletek ugyanazon időben nyissanak és zárjanak, az alkalmazottak megfelelően képeztessenek stb.

Ugyancsak a kamarák mozgalmat indítottak a tisztességtelen versenyről szóló törvény életbeléptetése érdekében is.

A *külkereskedelmet korlátozó intézkedések* már jórészt feloldattak és egyesek csak még állambiztonsági és közlekedésügyi szempontokból tartatnak fenn. A kiviteli vámok, bár lényegesebben mérsékeltek, még mindig nincsenek teljesen megszüntetve. A behozatali vámok tekintetében új autonóm vámtarifa készül, mely a belföldi iparcikkeket az eddigénél még hatékonyabb védelemben fogja részesíteni.

Bár a kivitel teljesen szabad, a kiviteltől származó *külföldi fizetési eszközök* egyharmadát az exportőrök a pénzügyminisztériumnak, illetve a Nemzeti Banknak beszolgáltatni tartoznak. Külföldről való bevásárlás céljaira azonban a kereskedők korlátlan mennyiségű

idegen fizetési eszközt igényelhetnek a Nemzeti Banktól.

Az 1924. évi S. H. S. kereskedelmi mérleg adatai minden tekintetben kedvezőknek mondhatók.

A behozatal összesen kitett 8.221,743.552 dinárt (1,127.686 tonna), a kivitel ezzel szemben 9.538,774.432 dinár (3.915,700 tonna) volt, a kereskedelmi mérleg tehát 1.317,030.880 dinár, azaz 16.02%-os kiviteli felesleget eredményezett.

Az S. H. S. kereskedelmi mérleg az 1924. évben volt először aktív. Nem kis részben járult hozzá a kereskedelmi mérleg ily kedvező alakulásához az a körülmény is, hogy az előző években jóvátétel címén Jugoszláviába szállított külföldi árukat a vámhivatalok mint egyéb közönséges árukat vették fel a behozott áruk jegyzékébe és így a behozatali áruk rovata emelkedett, ami a legutóbbi statisztikai kimutatásban már nem szerepelt. Másrészt 1924. évben a pénzválság következtében a külföldről való beszerzések a legszükségesebb mérvre korlátoztattak és ez okból a behozatali összeg és mennyiség is a lehetőségig redukáltatott.

Az árukivitel 1924. évben mintegy 10 milliárd volt. Legfőbb kiviteli cikkek voltak:

	tonna	dinárértékben
fa, a) épületfa .	1,046.292	1.620,200.000
b) tüzelő .	508.997	166,600.000
gabonaneműek .	208.000	804,700.000
élőállatok . . .	168.100 drb.	745,000.000
tojás	20.129	618,500.000
tengeri	245.146	585,146.000
hús és húsrúk .	19.196	538,400.000
liszt	59.075	343,100.000
élősertés	86.183 drb.	271,400.000
lovak	55.193 "	231,700.000
cement	341.628	190,000.000
szilva	19.940	180,000.000

Az árukivitel legnagyobb részben az alábbi 5 államba eszközöltetett:

Olaszországba	az egész kivitel	28.91%-a
Ausztriába	" "	24.46%-a
Cseh-Szlovákiába	" "	9.89%-a
Magyarországra	" "	7.93%-a
Görögországba	" "	7.09%-a

Miként fenti kimutatásból látható, Magyarország Jugoszlávia exportja tekintetében a 4. helyet foglalja el. Figyelembe veendő azonban, hogy a magyar kereskedelem nemcsak mint közvetlen fogyasztó, vagy szállító szerepel a jugoszláv piacon, hanem a közvetítő kereskedelemnek értékes és fontos feladatát is teljesíti.

Az egyes áruk közül legnagyobb mennyiségben importáltattak:

szén	213.0 millió dinár	383.765 tonna
vasárúk	309.7 "	29.496 "
gépek és készülékek	267.0 "	15.445 "
gyapotárúk	1504.7 "	15.046 "
kávé	221.0 "	8.338 "
növényolaj	103.5 "	6.559 "

A jugoszláv behozatal 3 legnagyobb tételét textil-, vas- és gyarmatarúk képezték.

Kereskedelmi szerződések. A volt Szerbiának szövetséges társaival a háború előtt fennállott kereskedelmi szerződéseit kifejezetten nem újították meg, azonban az S. H. S. fővámgazgatóság autonóm hatáskörében elrendelte, hogy az ezen államokból származó árukra a minimális vámtarifa alkalmazassék.

A S. H. S. állam 1921. évben Ausztriával ideiglenes árúcsere-egyezményt kötött. Ezen egyezmény több ízben módosított és ezidőszent is tárgyalások folynak egy kereskedelmi szerződés megkötése végett. A jugoszláv-osztrák kereskedelmi összeköttetésre bénítólag hatott az 1925. január 2-án Ausztriában életbe léptetett új vámtarifa, melynek felemelt tételei a jugoszláv kivitel Ausztriába megnehezítették.

Kereskedelmi szerződés létesült 1922-ben Németországgal, majd később Lengyelországgal, 1924. évi július 1-től kezdődőleg pedig a Magyarországból behozott áruk is az S. H. S. vámtarifa minimális vámtételének alkalmazásával lesznek elvámolva.

Az Olaszországgal folytatott hosszas tárgyalások alapján létesített megállapodások még a két kormány által ratifikálva nem lettek.

A Romániából származó áruk legújabb ideig a maximális tarifa alapján lettek elvámolva, és csak 1925 február havában hozott minisztertanácsi döntés értelmében alkalmaztatik ezen árukra is a minimális vámtarifa.

A jelzett megállapodások azonban csak ideigleneseknek tekinthetők, miután az S. H. S. kormány az ország külkereskedelmi relációit csak az új vámtarifa életbe léptetése után fogja végérvényesen rendezhetni.

A vasutak. Az S. H. S. területen lévő vasútvonalak, bár valamennyien üzemben vannak tartva, azok alépítményei meglehetősen elhasznált állapotban vannak. Különösen sok panasz merült fel a belgrád—zágrábi pályatest fogyatékosai miatt.

Eltekintve a pályatestek ezen háború okozta súlyos megrongálásától, az S. H. S. vasúti igazgatásra a háborút követő években igen nehéz feladat hárult, főleg azon körülmény folytán, hogy a vezetése alatt álló vasútigazgatóságok területén különböző rendszerű intézmények és különböző képzettségű vasúti személyzet működött.

A forgalom lebonyolítására az S. H. S. vasutak elegendő számú mozdollyal és vasúti kocsival sem rendelkeznek. Ezen körülmény következtében különösen az őszi hónapokban rendszerint folyton megisméltendő forgalmi korlátozások és zavarok állnak be. Az összes rendes nyomtávú vasúti kocsik száma ugyanis 46.555, melyekből azonban használható mindössze 29.918, a többi javítás alatt van, vagy egyszersmindenkora kiselejteztetett.

A járműjavítások kérdése különösen magyar szempontból bír érdekléssel, miután tudvalevőleg a megrongált jugoszláv mozdonyok és vagonok javításának egy részét magyar gyárak vállalták és vitték keresztül.

Ami az S. H. S. vasúti forgalomnak a külfölddel való közvetlen kapcsolatait illeti, megemlítendő, hogy az S. H. S. vasutak a berni nemzetközi egyezményhez csatlakoztak és egyúttal tranzitó megállapodások létesítését óhajtják, valamennyi környező állammal.

Az S. H. S. folyami hajózási forgalmát a „Brodarski Szindikát” bonyolítja le.

Ezen vállalatnak magva már a háború előtt működő „Szerb Hajózási Társaság”, melynek hajó parkjával mindazon gőzösök és uszályok egyesítettek, melyhez az S. H. S. állam a háború befejeztével hozzájutott. Az állam nehézkes adminisztrációjával ugyanis ezen hajóparkot saját kezelésében tartani nem tudta és így a kormány célszerűnek látta, hogy a Szerb Hajózási Társasággal, valamint több tekintélyes belgrádi pénzintézettel és vállalattal karöltve egy közös hajózási vállalatot létesítsen, mely a folyami hajózást a Dunán, a Száván és a csatornáknál lebonyolítja. A Brodarski Szindikát létesítése csak átmeneti intézkedés és annak időtartama legutóbb 1925 december 31-ig lett megállapítva. Eddig az időpontig az államnak döntenie fog kelleni, mi történjék azon hajóparkkal, amelyet a háború befejeztével részére ítélték, külön társaságot alapít, eladja, vagy esetleg bérbe adja e hajóit.

A szerb hajózási társaságnak és a Brodarski Szindikátnak hajóparkja 83 gőzhajóból állott, melyből a múlt év folyamán 53 volt szolgálatban. Ezenfelül rendelkezésükre állott még 558 uszály, melyből 518 volt használható és végül 49 ponton.

Az S. H. S. állam a tengeri hajózást 40 millió dinárral szubvencionálja. Ez összegből 7 millió dinár új hajóegységek építésére, 1 millió dinár a Skutari-tavon levő hajózási céljaira és a fennmaradó 32 millió dinár a tengermelléki parti hajózási céljaira fordítatik.

Az S. H. S. királyság tengeri kereskedelmi flottája 143 hajóegységből áll, 134.670 tonna bruttó ürtartalommal.

Ezekon kívül vannak még vitorláshajók, a parti hajózási céljaira és 18 motorshajó, szintén a parti hajózási céljaira; ezeknek tiszta ürtartalma 7437 tonna.

Pénzügy.

Az S. H. S. állam költségvetési előirányzatának kiadási és bevételi tételei a lefolyt évek alatt a következőképen alakultak:

Év	Kiadások	Bevételek
	dinárokbán	
1919/20-ban	1.558,224.130·27	712,535.429·—
1920/21-ben	3.994,353.543·50	2.641,146.788·—
1921/22-ben	6.136,785.114·92	4.891.550.224·—
1922/23-ban	8.134,597.430·59	6.934,946.864·—
1923/24-ben	10.344,000.000·—	10.344,000.000·—
1924/25-ben	10.405,000.000·—	10.405,000.000·—

Igaz ugyan, hogy az 1924/25. évi budget parlamentáris elintézését nem nyert, azonban a költségvetési év alatt egymást követő kormányok az előirányzatban lefektetett kereteket nagyjából betartották. Sőt fenti összeállításból kitűnik, hogy dacára a dinár árfolyamesése következtében állandóan növekedő számcsoportoknak, az 1923/24. és 1924/25. költségvetési esztendő budgetáris szempontból fordulópontot jelent, miután Stojadinovics pénzügyminiszter az előző évek inflációs politikájával szakítva, az államháztartást új és egészségesebb alapokra fektette és határozott pénzügyi elvek következtetéses szemmel tartásával a költségvetési egyensúlyt helyreállította.

A kiadások csökkentésén és bevételek megfelelő növelésén kívül elhatározó intézkedése volt e tekintetben a pénzügyi kormányzatnak az, hogy a jegybanknál igénybe vett hitelét sem növelte tovább és erős deflációs politikájával a Nemzeti Bank papírforgalmának további növekedését megakadályozta.

A Nemzeti Bank történetében a háború befejezése óta két élesen körülhatárolt periódus különböztethető meg. Az 1922-ig terjedő inflációs korszak s az ezt követő időszak, amelynek a defláció adja meg a jellegét.

Az új államalakulás kezdetén megindult nagyarányú gazdasági fellendülés idején a Nemzeti Bank úgy az államnak, mint magánosoknak könnyen és kedvező feltételek mellett nyújtott hitelt. Azonban 1922 óta a pénzügyi politika irányt változtatott és azóta a bank vezetősége a bankjegykibocsátás korlátozására az állam és magánosok részére folyósítható hitelkeretek szigorú körülhatárolására törekedett.

A Nemzeti Bank 1924. évi mérlege szerint a forgalomban levő bankjegymennyiség 6.001 millió

dinárt tett ki. Ebből az összegből az állam által igénybe van véve rendes hitel címén és kincstári bonokkal fedezve 2966 millió, az osztrák—magyar bankjegyek beváltási céljaira 1186 millió, mely összeg kincstári uradalmakra vezetett záloggal van biztosítva s végül „ideiglenes beváltási számla” címén a francia kormány és különböző külföldi bankokkal szemben fennálló állami tartozások céljaira 367,992.104 dinár. Ez utóbbi tartozás azonban a bankkimutatás szerint teljes összegben, al-pariban számított nemesvalutában és aranyban van fedezve s ezért hitelnek nem is tekinthető. Az államnak a Nemzeti Bankkal szemben fennálló papírdinár tartozása tehát kb. 4 $\frac{1}{2}$ milliárdra rúg, míg a bankjegyforgalomból fennmaradó kb. 1 $\frac{1}{2}$ milliárd a magángazdaság által van igénybe véve.

Az ércfedezet aránya az 1922. évet követő időben fokozatos javulást mutat és a bankjegyforgalom emelkedésével párhuzamosan úgy abszolúte, mint százalékosan növekedett.

A bankjegyforgalmat és annak ércfedezethez való viszonyát alábbi kimutatás szemlélteti:

Év	Forgalomban levő bankjegy	Érc- és deviza- fedezet	Fedezet %-ban
	millió dinárban		
1920	3444	431	12.88
1921	4688	401	8.55
1922	5040	349	6.90
1923	5790	437	7.55
1924	6001	474	7.90

A magángazdaság céljaira a Nemzeti Bank részéről ebben az évben rendes és idényhitel címén kb. 1 $\frac{1}{2}$ milliárd dinár állott rendelkezésre. A rendes hitelek 1924 december hó 31-én 1.103 dinárt, az idényhitelek összege pedig ebben az időpontban 189 millió, illetve hozzászámítva az év folyamán engedélyezett 254 milliót, 1924. évben összesen 443 millió dinárt tettek ki.

A kiviteli hiteleket a Nemzeti Bank a terményár 60% a erejéig nyújtotta 7% kamat mellett minimálisan 1 $\frac{1}{2}$ hónapos időtartamra. A hitelek azonban összegszerű csekélységüknél fogva, továbbá a szigorú feltételek következtében az export igényeit nem tudták kielégíteni. Az 1924. évi kivitel a külföld finanszírozása nélkül, melyben jelentős részben a magyar pénzpiac is részt vett, egyötöd részben sem lett volna lebonyolítható.

A Nemzeti Bank váltóleszámitolási kamatlába 6%, a lombardkamat pedig 7%. Szemben a magánbankok abnormisan magas kamatkövetelésével a Nemzeti Bank arra törekedett, hogy a magánkamatlábat lehetőleg leszállítsa.

Fontos szerepköre van a Nemzeti Banknak a deviza- és valutakereskedelem szabályozása terén. A külföldi fizetési eszközök megfelelő biztosítása és a dinárral való spekuláció megakadályozása céljából ugyanis a valuta- és devizakereskedelmet az egész országban csakis a Nemzeti Bank és az általa felhatalmazott pénzüzetek folytathatják.

Az 1924 üzletév általában eléggé kedvezőleg alakult. Nyereség címén 97 millió dinár van kimutatva, melyből a részvényesek között 26 millió került kiosztásra.

Magánpénzüzetek. Az elmúlt két évben állandóan tartó pénzsűkét és hitelválságot, illetve a kaotikus inflációs korszakból a rendezettebb gazdasági viszonyok közzé történt átmenetet természetesen a pénzüzetek is erősen érezték, azonban általában megállapítható, hogy az SHS pénzüzetek minden nagyobb rázkódtatás nélkül mentek keresztül a hitelválság különböző fázisain és kellő időben tértek át az árüzletekről és alapítási ténykedésekről a bankári tevékenységre. Így az elért haszon ez évben sem maradt alatta az elmúlt években kimutatott eredményeknek.

Azon 524 pénzüzetnek, amelyről pontos adataink vannak, befizetett alaptőkéje 1924. év elején 1.700,400 000 dinár, tartalékalapja pedig 485,100.000 dinár volt.

A betétállomány az elmúlt év folyamán a hitelválság folytán természetesen nem emelkedett. Megemlítendő, hogy az ország egész betétállományának 70%-a Horvátországra és annak 44%-a öt horvátországi takarékpénztárra esik, még pedig a következő elosztásban:

Első Horvát Takarékpénztár	548,900.000	dinár
Horvát Leszámitoló Bank	284,300.000	"
Szlovén Bank	206,900.000	"
Jugoszláv Bank	191,000.000	"
Szerb Bank, Zagreb	132,400.000	"
Összesen	1.363,500.000	dinár

A legnagyobb hasznót a bankok a múlt év folyamán a valuta- és devizakereskedelem terén érték el. A bankörök véleménye szerint az 1924. évi eredményről megállapítandó osztalék átlag ugyanolyan magas lesz, mint a múlt esztendei osztalékok, tehát kb. 15%. A pénzüzetek papírjai iránt mindazonáltal az év egész folyamán kevés érdeklődés mutatkozott.

Az S. H. S. királyságban működő kb. 1000 bank és takarékpénztár egységes szervezetbe tömörülve nincs. Zágrábban és Belgrádban külön működik egy-egy pénzüzeti központ. Boszniában ezidő szerint van alakulóban egy központi szervezet, míg a vajdasági pénzüzetek közös képviselői szervezettel egyáltalában nem rendelkeznek.

A Nemzetközi Statisztikai Intézet XVI. ülészaka.

La XVIe session de l'Institut International de Statistique.

Résumé. L'Institut International de Statistique, dont la guerre avait, pour dix ans, interrompu l'activité, tient de nouveau, de deux ans en deux ans, tour à tour dans les différentes capitales, ses congrès. Après le congrès de 1923, qui eut lieu à Bruxelles, c'est à Rome que cet Institut tiendra sa XVIe session laquelle s'ouvrira le 27 septembre.

Nous rappelons avec un profond regret, que l'illustre représentant de la vie statistique italienne, M. Maffeo Pantaleoni qui, au congrès de Bruxelles, au nom de Son Exc. M. Mussolini, président du Conseil, avait transmis l'invitation du gouvernement italien, n'est plus au nombre des vivants.

Le congrès, qui aura lieu sous le haut patronage de S. M. le Roi d'Italie, a pour président, à la tête du comité d'organisation, M. Rodolphe Benini, professeur à l'Université de Rome, et pour secrétaire général, M. Alexandre Aschieri, directeur de l'Office italien de Statistique.

Le programme de la XVIe session est très riche en conférences intéressantes et en rapports importants.

Les questions de la statistique internationale ont toujours vivement occupé les statisticiens hongrois. A partir de la fondation, en 1885, de l'Institut International de Statistique, Joseph de Körössy en était, jusqu'à sa mort, un des membres les plus zélés. Jean de Hunfalvy, Charles Keleti, Joseph de Jekelfalussy, Zoltán Ráth, Jules Kautz, Antoine Vizaknai, la baron Louis de Láng, Jules Mandello et Ladislav de Buday, mort si prématurément, firent également partie de l'Institut, dont les membres actuels de Hongrie sont MM. Béla Földes, Jules de Vargha, Gustave Thirring, Frédéric de Fellner, Jean de Teleszky, Aloyse de Szabóky.

Nous avons un vif plaisir à voir, parmi les membres actifs de l'Institut International de Statistique, beaucoup d'éminents statisticiens étrangers que nous avons eu l'honneur de saluer lors du congrès, tenu en 1901, à Budapest.

Des membres hongrois de l'Institut International de Statistique, seuls MM. Gustave Thirring et Frédéric de Fellner prendront part au congrès de Rome, les autres étant empêchés de s'y rendre. Cependant, l'hospitalité de la direction de l'Institut a permis que l'intérêt porté, par la Hongrie, aux travaux internationaux de statistique pût se manifester par la présence de statisticiens hongrois ne faisant pas partie de l'Institut. Par suite de l'obligeante invitation de M. Guillaume Methorst, secrétaire général de l'Institut, MM. Aloyse Kovács, directeur de l'Office royal de statistique de Hongrie, Béla de Tormay, sous-directeur de cet Office, Alexandre de Dobrovits, secrétaire de la Société Hongroise de Statistique et Louis Thirring, rédacteur ministériel, assisteront au congrès.

A háború által okozott tízéves megszakítás után a Nemzetközi Statisztikai Intézet újból rendszeresen kétévenként tartja kongresszusait, főlváltva más-más ország fővárosában. Az 1923. évi brüsszeli kongresszus után 1925. szeptember 27-én nyílik meg Rómában az Intézet XVI. ülészaka.

Mély sajnálattal emlékezünk meg Pantaleoni Maffeo-ról az olasz statisztikai világ e nagynevű reprezentánsáról, ki Mussolini miniszterelnök nevében tolmácsolta a brüsszeli kongresszuson az olasz kormány meghívását, s ki nincs már az élők sorában.

A kongresszus fővédnökségét az olasz király vállalta. A rendezőbizottság élén Benini Rezső a római egyetem tanára, mint elnök és Aschieri Sándor az olasz statisztikai hivatal igazgatója, mint főtitkár állanak.

A XVI. ülészak bő sorozatát nyújtja az érdekes előadásoknak és fontos jelentéseknek. A Nemzetek Szövetsége és a Nemzetközi Statisztikai Intézet képviselőiből 1922-ben alakított Tanulmányi Bizottság a termelési statisztika egységesítésére vonatkozó négy jelentést terjeszt elő. A Nemzetközi Munkügyi Hivatal közreműködésére alakított vegyes bizottság a megélhetési jelzőszámok, a foglalkozási bal-esetek, a munkanélküliség és a munkabérek nemzetközi statisztikájának kiépítéséről ter-

jeszt elő javaslatot. A rendkívül bőséges munkaprogram gyorsabb lebonyolítása érdekében a kongresszus három osztályt alakít, melyeknek napirendjén a következő előadások szerepelnek:

I. osztály. Módszertan és demografia.

Az iparágak csoportosításának rendszere. (Előadó: March L.)

A képviseleti módszer alkalmazása a statisztika különböző ágaiban. (Előadó: Jensen A.)

Az egészségügyi statisztika. (Előadó: Huber M.)

A születések és halálozások anyakönyvezése szétszórtan lakott területeken. (Előadó: Willcox W.)

II. osztály. Gazdasági statisztika.

Az ipari népesség megszámlálása. (Előadó: Flux A.)

Adózás alá eső ipari termelés. (Előadó: Julin A.)

Készlet- és nyersanyagstatisztika. (Előadó: Methorst H.)

A nagyvárosok statisztikája. (Előadó: Thirring G.)

III. osztály. Szociális statisztika.

A létfenntartás költségeinek statisztikája. (Előadó: Giusti H.)

Iparibalesetek statisztikája. (Előadó: Ney N.)

A munkanélküliség statisztikája. (Előadó: Hilton N.)

A munkabérek statisztikája. (Előadó: Huber M.)

Ezenkívül Würzburger Jenő a statisztikusok egyetemi képzéséről, Giusti Hugó Olaszország városi statisztikájáról és I. Napoleon alatt Firenzében eszközölt népszámlálásról fognak értekezni.

A kongresszus tartama egy hétre van tervezve. Az olasz nemzetnek a magyarral rokon vendégszeretete díszes fogadások és összejövetelek rendezésével kívánja lehetővé tenni a világ minden részéből összejövő statisztikusoknak minél bensőbb érintkezését s a szétküldött programok szerint messze-

menőleg gondoskodik a kongresszuson résztvevők szórakoztatásáról is.

A kongresszuson résztvevőket vendégül látja Mussolini miniszterelnök, Róma polgármestere, a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet, az Olasz Bank és a Szociális Biztosítás Nemzeti Pénztára. A kongresszus folyamán a kongresszus tagjai kirándulnak az ostiai ásatásokhoz, a kongresszus befejezése után pedig Nápolyt és környékét látogatják meg, mely utóbbi alkalommal Nápoly városa látja vendégül a résztvevőket.

Magyarországon mindig termékeny talaja volt a nemzetközi összehasonlító statisztika kérdéseinek. A Nemzetközi Statisztikai Intézetnek 1885-ben történt alapításától haláláig egyik leglelkesebb tagja volt Kőrössy József. Tagjai sorában helyet foglalt Hunfalvy János, Keleti Károly, Jekelfalussy József, Ráth Zoltán, Kautz Gyula, Vizaknai Antal, Láng Lajos báró, Mandelló Gyula és az oly korán elhunyt Buday László. Jelenlegi tagjai sorában ott látjuk Földes Béla, Vargha Gyula, Thirring Gusztáv, Fellner Frigyes, Teleszky János és Szabóky Alajos neveit. Örömmel látjuk az Intézetnek ma is tevékeny tagjai között szép sorát azoknak a külföldi kiválóságoknak, kiket a Nemzetközi Statisztikai Intézet 1901. évi budapesti kongresszusán hazánkban üdvözölhattünk.

A római kongresszuson való megjelenésben a Nemzetközi Intézetnek több magyar tagja — sajnos — akadályozva van. S így közülük csak Thirring Gusztáv és Fellner Frigyes vehetnek részt az ülészen. A Nemzetközi Statisztikai Intézet vezetőségének vendégszeretete azonban lehetővé tette, hogy Magyarországnak a Nemzetközi Statisztikai Intézet tevékenysége iránt megnyilvánuló érdeklődése az Intézet tagjai között helyet nem foglaló statisztikusok részvételével is kifejezésre jusson. Az Intézet főtitkárának, Methorst Vilmosnak előzékeny meghívására részt vesznek még a kongresszuson: Kovács Alajos, a m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatója, Tormay Béla, a központi statisztikai hivatal aligazgatója, Dobrovits Sándor, a Magyar Statisztikai Társaság titkára és Thirring Lajos, min. fogalmazó. (D.)

Magyarország gazdasági jelzőtáblája. — *Tableau économique de la Hongrie.*

Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	Háború előtti adatok ¹⁾ <i>Données d'avant- guerre</i>	1923	1924	1 9 2 5		
					jan.—jún. <i>janv.—juin</i>	július <i>juillet</i>	
1. Népmozgalom. — Mouvement de la population.							
Házasságkötések — <i>Mariages</i>	száma <i>nombre</i>	1909—1912. évi átlag <i>moyenne de 1909—1912.</i>	77.023	75.453	35.044	2.568	
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	9.1	9.5	9.0	8.5	3.7	
Élve születtek — <i>Nés-vivants</i>	"	263.000	230.374	214.918	115.298	19.385	
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	35.2	28.4	26.3	28.0	28.1	
Halálozás — <i>Décès</i>	"	174.000	155.951	164.371	74.598	11.685	
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	23.3	19.2	20.1	18.1	16.9	
Egy éven aluli elhaltak — <i>Décédés au- dessous d'un an</i>	"	55.000	42.785	41.852	18.894	3.925	
100 élveszülettre esik — <i>Proportion pour 100 nés-vivants</i>	"	20.9	18.6	19.5	16.4	20.2	
Gümőkórban elhaltak — <i>Décès causés par la tuberculose</i>	"	27.000	24.265	25.758	11.921	1.575	
1000 lél. esik — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	3.5	2.9	3.2	2.9	2.3	
Szaporodás — <i>Accroissement</i>	"	89.000	74.423	50.547	40.700	7.700	
1000 lél. jut — <i>Prop. pour 1000 âmes</i>	"	11.9	9.2	6.2	9.9	11.2	
Kivándorolt — <i>Émigrés</i>	"	—	2.951	2.025	1.606	383	
Visszavándorolt — <i>Rémigrés</i>	"	—	287	474	169	31	
2. Munkapiac. — Marché du travail.							
Hatósági munkaközvetítők:							
<i>Offices publics de placement:</i>							
Munkahelyek — <i>Offres d'emploi</i>	száma <i>nombre</i>	—	80.331	100.094	28.158	6.077	
Munkakeresők — <i>Demandes d'emploi</i>	"	—	104.579	149.294	76.625	12.931	
100 munkahelyre esett munkakereső <i>Proportion des demandes d'emploi pour 100 offres d'emploi</i>	"	—	130.2	149.1	272	212	
Munkaközvetítés — <i>Placements</i>	"	—	51.888	49.493	16.966	3.475	
100 munkahelyre esett közvetítés — <i>Proportion des placements pour 100 offres d'emploi</i>	"	—	64.2	49.4	60.3	57.2	
Munkanélk. száma <i>Nombr. des chômeurs:</i>							
Keresztényszocialista szakszervezetek <i>Syndicats socialistes-chrétiens</i>		—	—	—	1.388	995	
Szociáldemokrata szakszervezetek — <i>Syndicats socialistes-démocrates</i>		—	—	—	35.777	32.041	
Együtt		—	—	—	37.165	33.036	
Munkabérek — <i>Salaires:</i>							
Bádgos — <i>Ferblantiers</i>	"	—	—	7.721	9.514	8.554	
Asztalos — <i>Menuisiers</i>	"	—	—	6.812	8.140	7.864	
Szabó — <i>Tailleurs</i>	"	—	—	8.581	9.136	11.160	
Köműves — <i>Maçons</i>	"	—	—	8.459	9.727	10.117	
Napszámos — <i>Journaliers</i>	"	—	—	4.853	6.579	5.020	
Gyári munkásnő — <i>Ouvrières de fabr.</i>	"	—	—	2.964	3.898	3.557	
Napszámosnő — <i>Journalières</i>	"	—	—	3.715	5.477	5.708	
3. Termelés. — Production.							
Búza — <i>Froment</i>	q	1911/13. évi átl. <i>moyenne de 1911 à 1913</i>	22,206.183	18,426.572	14,034.771	—	18,058.036
Róz — <i>Seigle</i>	"	8,24.8424	7,944.139	5,614.498	—	—	7,842.329
Árpa — <i>Orge</i>	"	7,869.244	5,937.613	3,203.123	—	—	4,830.713
Zab — <i>Avoine</i>	"	4,449.918	3,985.575	2,280.718	—	—	3,322.412
Tengeri — <i>Mais</i>	"	15,024.289	12,509.418	18,828.066	—	—	23,622.236
Burgonya — <i>Pommes de terre</i>	"	19,507.196	13,342.276	15,351.479	—	—	23,599.324
Cukorrépa — <i>Betteraves à sucre</i>	"	15,867.212	8,635.888	12,742.032	—	—	15,360.264
Bor (mustterm.) — <i>Vin (production de moût)</i>	hl	1,997.622	4,696.560	1,368.165	—	—	—
Köszén — <i>Houille</i>	q	8,060.857	6,786.436	6,886.750	3,816.290	—	598.284
Barnaszén — <i>Lignite</i>	"	54,525.932	62,246.767	57,416.547	22,922.841	—	3,519.915
Szesz ²⁾ — <i>Alcool</i> ²⁾	hl	—	238.856	225.144	271.602	—	2.451
Cukor (nyerseukorértékben) ²⁾ — <i>Sucre (en valeur de sucre brut)</i> ²⁾	q	2,758.927	818.820	1,234.450	2,007.960	—	90

¹⁾ Az adatok Magyarország mai területére vonatkoznak. — *Les données se rapportent au territoire actuel de la Hongrie.*
²⁾ A feltüntetett évvel végződő gazdasági év adatai. — *Données de la campagne finissant à l'année indiquée.*

(folytatás — suite)

Megnevezés <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	Háború előtti ad. <i>Données d'avant-guerre</i>	1923	1924	1 9 2 5		
					jan. - jún. <i>janv. - juin</i>	július <i>juillet</i>	augusztus <i>août</i>
4. Pénz és hitel. — Monnaie et crédit.¹⁾		1913					
A korona zürichi árfolyama — <i>Cours du change de la couronne à Zurich</i>	100K = sv. fr. 100 cour. = francs suiss. 1 sv. fr. = kor. 1 fr. suiss. = cour.	105.01	0.0305	0.007025	0.00725	0.00725	0.00727
Postatakarékpénztári betétálladék — <i>Effectif des dépôts à la Caisse d'épargne postale</i>	millió kor. <i>en millions de cour.</i>	—	104.699	1,884.895	1,309.022	1,194.955	1,240.449
13 legnagyobb pénzint. betétáll. — <i>Effectif des dépôts des 13 établs. de crédit les plus importants</i>	"	—	421.654	3,454.371	3,517.884	3,807.579	4,163.523
Csődök — <i>Failites</i>	száma <i>nombre</i>	—	15	58	169	35	34
Kényszeregyezségek — <i>Concordats judiciaires</i>	"	—	—	—	1.240	175	98
Magyar Nemzeti Bank — <i>Banque Nationale de Hongrie</i> : Érckészlet — <i>Encaisse métall.</i> : (arany, ezüst, devizák és valuták — <i>or, argent, devises et valeurs</i>)	millió kor. <i>en millions de cour.</i>	—	—	2,479.497	2,737.202	2,646.727	2,813.765
Leszámított váltók, közraktári jegyek és értékpapírok — <i>Traites, warrants et titres escomptés</i>	"	—	—	1,976.888	1,428.972	1,562.930	1,564.050
Jegyforg. — <i>Billets en circul.</i>	"	—	—	4,513.990	4,583.175	4,743.642	4,990.549
Kamatláb — <i>Taux en banque</i>	‰	—	—	12.5	9	9	9
Tőzsdeindex ²⁾ — <i>Indices de la Bourse</i>	száma <i>nombre</i>	100	32.6	13.3	10.2	11.4	11.7
Nagykereskedelmi indexszám — <i>Nombre-indice des prix de gros</i>	"	1	7.915	23.466	20.326	19.591	19.333
Megélhetési indexszám — <i>Nombre indice du coût de la vie</i>	"	1	—	17.103	16.292	16.126	15.354
5. Külkereskedelmi forgalom Commerce extérieur.							
Behozatal — <i>Importation</i>	drb — <i>pièces</i>	—	164.720	327.589	341.628	35.425	
	q ezer ar. kor. <i>en milliers de couronn. or</i>)	—	37,540.090	45,135.320	17,450.774	3,781.785	
			422.985	702.806	332.303	53.349	
Kivitel — <i>Exportation</i>	drb — <i>pièces</i>	—	1,195.174	1,217.297	132.401	24.610	
	q ezer ar. kor. <i>en milliers de couronn. or</i>)	—	12,089.211	16,956.746	7,924.484	1,612.878	
			338.088	575.010	272.461	50.691	

¹⁾ A csődök kivételével év-, félév- illetve hóvégi adatok. — *Données à la fin de l'époque, excepté pour les failites*

²⁾ Az 1913. évi részvényállományt érintő tőkeváltozások számbavételével. — *En égard aux changements de capitaux affectant l'effectif d'actions de 1913.*